

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 96 • 17. juni
Sesjonen 2024–2025

Møte tirsdag den 17. juni 2025 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 96):

1. Stortingets vedtak til lov om mineralvirksomhet og forvaltning av mineralressurser (mineralloven) (Lovvedtak 130 (2024–2025), jf. Innst. 521 L (2024–2025) og Prop. 71 L (2024–2025))
2. Stortingets vedtak til lov om endringer i partiloven (innberetning og offentliggjøring av bidrag fra bakenforliggende givere) (Lovvedtak 132 (2024–2025), jf. Innst. 528 L (2024–2025) og Prop. 144 L (2024–2025))
3. Stortingets vedtak til lov om endringer i yrkestransportloven mv. (drosjetilbud, internkontroll, kontrollutrustning og tilknytning til sentral) (Lovvedtak 133 (2024–2025), jf. Innst. 517 L (2024–2025) og Prop. 139 L (2024–2025))
4. Stortingets vedtak til lov om godtgjøring og andre ytelser til stortingsrepresentanter (representantytelsesloven) (Lovvedtak 134 (2024–2025), jf. Innst. 529 L (2024–2025)), jf. Stortingsvedtak 856 (2022–2023)
5. Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i skatte- og avgiftslovgivinga (Innst. 516 L (2024–2025), jf. Prop. 145 LS (2024–2025))
6. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om sak om Program for felles IKT-tjenester i departementsfellesskapet (Innst. 488 S (2024–2025))
7. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Kommuneproposisjonen 2026 (Innst. 532 S (2024–2025), jf. Prop. 142 S (2024–2025))
8. Referat

Presidenten [10:00:12]: Den innkalte vararepresentanten for Vest-Agder, Emma Lind, tar nå sete.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag om nødvendig fortsetter utover kl. 16.

Sakene nr. 1–4 vil bli behandlet under ett.

Sak nr. 1 [10:00:27]

Stortingets vedtak til lov om mineralvirksomhet og forvaltning av mineralressurser (mineralloven) (Lovvedtak 130 (2024–2025), jf. Innst. 521 L (2024–2025) og Prop. 71 L (2024–2025))

Sak nr. 2 [10:00:27]

Stortingets vedtak til lov om endringer i partiloven (innberetning og offentliggjøring av bidrag fra bakenforliggende givere) (Lovvedtak 132 (2024–2025), jf. Innst. 528 L (2024–2025) og Prop. 144 L (2024–2025))

Sak nr. 3 [10:00:27]

Stortingets vedtak til lov om endringer i yrkestransportloven mv. (drosjetilbud, internkontroll, kontrollutrustning og tilknytning til sentral) (Lovvedtak 133 (2024–2025), jf. Innst. 517 L (2024–2025) og Prop. 139 L (2024–2025))

Sak nr. 4 [10:00:27]

Stortingets vedtak til lov om godtgjøring og andre ytelser til stortingsrepresentanter (representantytelsesloven) (Lovvedtak 134 (2024–2025), jf. Innst. 529 L (2024–2025)), jf. Stortingsvedtak 856 (2022–2023)

Presidenten [10:00:29]: Representanten Tobias Hangaard Linge har bedt om ordet.

Tobias Hangaard Linge (A) [10:00:48]: Under behandlingen av mineralloven sist torsdag –12. mai – forelå det en enighet i komiteen mellom Høyre, Senterpartiet, Venstre og Fremskrittspartiet. Det forslaget hadde ikke nødvendigvis den effekten forslagsstillerne ønsket, og det gjorde at vi som redegjort for under debatten, kom fram til en annen enighet under voteringen.

Det gjorde at vi måtte reversere noen av de endringene som hadde blitt gjort i komiteen, og det gjorde vi så godt at det nå mangler et par ledd i det vedtatte forslaget. Derfor har vi fremmet noen anmerkninger som vil gjøre at loven henger sammen, og som vil sørge for at det kommer på plass et nytt tredje ledd under § 4-10 fra lovproposisjonen. Det samme gjelder § 12-2 bokstav b første strekpunkt. Så vil vi også fjerne § 4-4 annet ledd, som ble lagt til under komitébehandlingen. Det gjelder forslagene nr. 2, 4 og 5.

I tillegg har vi blitt oppmerksomme på at det i proposisjonens skapelse i departementet også ligger noen feil, som vi da i samme omgang ønsker å rette opp, sånn at det blir riktig fra start. Det er skrivefeil, hvor det er et «ikke» for mye, og hvor det også er feil lovreferanse i enkelte bestemmelser. Det gjelder forslagene nr. 2, 3, 6 og 7. Da tar jeg opp de forslagene sånn at vi får en sammenhengende og god minerallov.

Presidenten [10:02:31]: Representanten Tobias Hangaard Linge har tatt opp de forslagene han refererte til.

Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 1–4.

Sak nr. 5 [10:02:38]

Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i skatte- og avgiftslovgivinga (Innst. 516 L (2024–2025), jf. Prop. 145 LS (2024–2025))

Presidenten [10:02:48]: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Egil Knutsen (A) [10:03:13] Jeg har gleden av å holde saksordførerinnlegget på vegne av komitéleder og saksordfører Tuva Moflag.

Regjeringen har i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett foreslått noen endringer i skatte- og avgiftslovgivingen som jeg kort vil redegjøre for. For det første foreslår regjeringen å redusere elavgiften med 4,4 øre. Dette er et treffsikkert tiltak som vil bidra til å dempe strømgregningen for både husholdninger og næringsliv, samtidig som vi kan fortsette nødvendige investeringer i strømmettet. For familier og bedrifter betyr det lavere utgifter i en tid hvor mange har kjent på høye kostnader.

Videre foreslås det å innføre en delingsordning for fornybar kraft innenfor næringsområdet. Dette er viktig for små og mellomstore bedrifter, som nå får muligheten til å produsere og dele lokal fornybar energi, f.eks. solkraft fra tak, uten å måtte betale avgifter og nettleie.

Vi vet at jordbruket opplever store svingninger i inntekt. Derfor foreslås det nå å innføre en kontoordning for jordbruket. Dette er et grep som gir bønder bedre mulighet til å fordele inntektene over tid og sikre mer stabilitet i økonomien. I tillegg foreslås det å innføre en refusjonsordning for CO₂-avgift på drivstoff brukt i For-svaret, der det allerede er fritak eller redusert.

Politikk i urolige tider handler om å skape økt trygghet for folk, for bedrifter, for jordbruket, for forsvaret og for energisystemet, og dermed har vi gjennomgått forslagene som ligger i skatte- og avgiftssystemet av revidert nasjonalbudsjett.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:05:08]: Jeg skal nøye meg med å fremme forslaget Rødt har i denne sa-

ken, som jo er en del av vårt helhetlige forslag til revidert nasjonalbudsjett. Den debatten kommer jeg til å ta på fredag, for økte inntekter henger ofte sammen med økte utgifter. Da tar jeg opp forslaget, så er det gjort for ordens skyld.

Presidenten [10:05:27]: Representanten Marie Sneve Martinussen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Sveinung Rotevatn (V) [10:05:45]: Eg skal heller ikkje halde noko langt innlegg – ikkje minst fordi eg trur komiteens medlemer er meir spente på det som straks skal skje utanfor salen, enn det som skjer her i salen.

Eg tek ordet likevel for å ta opp forslaget frå Venstre i innstillinga, og det går kort oppsummert ut på å gjere nokre justeringar i momssatsar for å vri skattesystemet i grønar retning. Det gjeld momsfritak på reparasjonar, for brukthandel og for solcelleanlegg i ein bransje som no sannsynlegvis er i ferd med å bukke under som følgje av noregspris, som dette stortinget har innført. Då trur eg det er fornuftig å forsøkje å gjere det vi kan slik at det framleis lønar seg å spare straum. Eg tek opp forslaget.

Presidenten [10:06:25]: Representanten Sveinung Rotevatn har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Jens Stoltenberg [10:06:43]: Skatte- og avgiftsopplegget bør som et utgangspunkt ligge fast gjennom året. Regjeringen har derfor foreslått kun mindre endringer i skatter og avgifter i revidert budsjett.

Regjeringen foreslår å innføre en kontoordning for jordbruket fra 1. januar 2025. Ordningen gir mulighet til å utsette skatt. Årets overskudd fra jordbruket kan overføres på kontoen, og regjeringen foreslår at det må betales skatt av minst 85 pst. av kontoens saldo hvert år. Regjeringen foreslår også enkelte andre endringer, bl.a. foreslår vi at ytelsen til deltakere i ungdomsprogram blir skattlagt som lønn og regnet som pensjonsgivende inntekt. Endringene foreslås med virkning fra og med inntektsåret 2025.

Regjeringen foreslår også en endring som ikke gjelder skatt og avgift. Vi foreslår at det gis mulighet til å gi egne regler for regnskapsføring av pensjonsforhold i helseforetak. Endringen foreslås å få virkning straks. Jeg merker meg at en samlet komité slutter seg til de fleste forslagene fra regjeringen.

Regjeringen foreslår også noen endringer i stortingsvedtakene, nærmere bestemt Stortingets vedtak om avgift på elektrisk kraft. Dette forslaget, sammen med de andre skatte- og avgiftssakene som ikke krever lovvedtak, behandles i Stortinget på fredag.

Presidenten [10:08:07]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [10:08:11]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om sak om Program for felles IKT-tjenester i departementsfellesskapet (Innst. 488 S (2024–2025))

Presidenten [10:08:22]: Etter ønske fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Frode Jacobsen (A) [10:09:05]: Jeg trodde saksordføreren skulle være her, men han får eventuelt komme senere.

Jeg mener at komiteen har gått grundig inn i saken gjennom omfattende brevskrivning med statsråden i Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet og gjennom en åpen kontrollhøring 12. mai. Jeg gir i mitt innlegg uttrykk for Arbeiderpartiets synspunkter i saken.

Vi mener saken er godt belyst, og vi har fått gode svar som gir grunnlag for å si at det har vært jobbet grundig og godt i departementene i mange år for å sikre at departementsfellesskapet får en sikker og funksjonell IKT-løsning. Jeg synes særlig at komiteens høring ga svært oppklarende informasjon, og jeg vil takke alle som deltok der og bidro til det. Jeg synes særlig tidligere statsråd Bjørn Arild Gram og statsråd Karianne Tung i høringen ga veldig gode, opplysende svar som gir grunn til å føle at dette er under god kontroll.

Arbeidet med den nye IKT-plattformen startet allerede i 2017, med konseptvalgutredning og forprosjekt. Kvalitetssikring fant sted i 2022, og Stortinget fastsatte da en kostnadsramme. Sommeren 2023 skjedde det noe som fikk store konsekvenser for prosjektet. Et dataangrep mot eksisterende plattform ble oppdaget internt hos DSS, og planene for hele prosjektet måtte endres. Det opprinnelige målbildet var ikke mulig å gjennomføre, og en ny løsning måtte utredes og kvalitetssikres.

Det er bra at vi tar lærdom av konkrete hendelser. Selv om vi selvsagt skulle vært dataangrepet foruten, er det bedre å endre planene når sånt skjer, framfor å gå videre med en løsning man ikke lenger ser på som sikker.

Den opprinnelige planen fra 2017 var å bruke Forsvarsdepartementets tonivåløsning for den nye plattformen, men allerede høsten 2021 gjennom arbeidet med kvalitetssikringsarbeidet gikk man bort fra dette og valgte en privat, lukket sky som ny løsning. Man gikk videre fra en modell som utelukkende baserte seg på Forsvarsdepartementets tonivåløsning til en variant der

Forsvarsdepartementets løsning skulle brukes på gradert materiale, og at kommersielle leverandører skulle levere en ny ugradert plattform som også skulle være sikkerhetsgodkjent.

Jeg vil understreke at det i IKT-leveranser til det offentlige alltid må skje vurderinger knyttet til sikkerhet og brukervennlighet.

I arbeidet med ny IKT-plattform for departementene ble det konkludert med at det ville vært en dårlig løsning om alt skulle basere seg på samme sikkerhetsnivå som behandling av gradert materiale. Det ville vært lite hensiktsmessig og lite brukervennlig, og jeg tror det var en klok beslutning å endre målbildet.

Arbeiderpartiet har gjennom behandlingen av saken og ikke minst gjennom det som kom fram på høringen, konkludert med at Stortinget har fått den informasjonen som har vært nødvendig for at Stortinget har kunnet gjøre jobben sin.

Bruken av eksterne konsulenter har også vært et viktig tema. Det er bra at det ble tatt affære da det viste seg at rammeavtalen for konsulentkjøp var oversteget. Nå er konsulentbruken et tema Riksrevisjonen ser nærmere på. Vi må se hva som kommer fra Riksrevisjonen før vi kan konkludere.

Anja Ninasdotter Abusland (Sp) [10:12:51]: Dette er en viktig sak. Den handler om sikkerheten i departementenes datasystemer og om hvordan vi bruker fellesskapets penger når vi skal bygge opp nye digitale løsninger i staten.

Senterpartiet mener at det er helt avgjørende at vi har trygg styring og god kontroll når vi setter i gang store IKT-prosjekter. Det er også viktig at vi ikke trekker forhastede slutninger før vi har fått alle fakta på bordet. Flertallet i komiteen, som vi i Senterpartiet er en del av, mener det er for tidlig å si om alle beslutninger har vært godt nok utredet, og om Stortinget har fått all informasjon det burde fått underveis. Derfor mener vi det er klokt å vente på Riksrevisjonens grundige gjennomgang før vi tar stilling til om det bør rettes kritikk, og i så fall hvor sterk den kritikken skal være.

Vi vet at kontroll med bruken av konsulenter kommer til å bli et sentralt tema i Riksrevisjonens arbeid, og det er bra. Det har vært brukt mye penger her, og det må vi se nærmere på. Samtidig er det viktig å få fram at regjeringen faktisk har informert Stortinget underveis. Det står bl.a. i statsbudsjettet fra Forsvarsdepartementet for 2023–2024, og det er også blitt redegjort for i møter og høringer. I tillegg har både tidligere statsråd Gram og nåværende statsråd Tung forklart hvordan sikkerheten har vært vurdert gjennom hele prosjektet. Den vurderingen har bl.a. tatt utgangspunkt i at løsningen må godkjennes av NSM, som er fagmyndighet for sikkerhet.

Det har blitt stilt spørsmål ved hvorfor regjeringen valgte å gå bort fra den modellen Solberg-regjeringen la opp til, men faktum er at den modellen ble stoppet av en ekstern kvalitetssikrer Solberg-regjeringen selv hadde hyret inn. Det viser at det var gode grunner til å velge en annen vei.

Vi må ikke glemme at angrepet som rammet i 2023, kom fra en svært avansert og ressurssterk aktør. Den utnyttet en såkalt nulldagssårbarhet, noe det er nesten umulig å beskytte seg fullt mot. Det var DSS selv som oppdaget hullet, varslet leverandøren og fikk det tettet. Det viser at vi har viktig kompetanse i egne fagmiljøer, og det er noe vi må ta vare på og styrke videre.

Når det gjelder sikkerhetsnivået, handler det om å finne balansen. Det er ikke nødvendigvis sann at høyest mulig sikkerhet alltid er det beste. Plattformen vi snakker om her, skal ikke håndtere gradert informasjon. Den skal brukes til det som er ugradert, men fortsatt viktig å beskytte. Derfor må vi ha en løsning som er trygg, og som også fungerer godt i hverdagen for departementene.

Komiteens høring har gitt oss nyttig informasjon, men for å trekke de endelige konklusjonene må vi ha hele bildet. Det får vi først når Riksrevisjonen er ferdig med sitt arbeid. Senterpartiet vil følge saken nøye videre. Vi ønsker trygghet, kontroll og langsiktighet i statlige IKT-prosjekter, og vi ønsker en digital infrastruktur som bygger opp under tilliten til staten og til demokratiet vårt.

Statsråd Karianne O. Tung [10:16:22]: La meg starte med å minne om hvorfor man siden 2011 har jobbet for å samle IKT-miljøene til departementene og regjeringen. Det felles IKT-programmet skal gi Statsministerens kontor, alle departementene, Norges utenriksstasjoner, Departementenes digitaliseringsorganisasjon og Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon en ny, sikker og moderne IKT-plattform og en ny felles organisasjon som samler IKT-kompetansen i departementene. Gjennom dette arbeidet vil vi på en ny måte kunne balansere hensynene med sikkerhet og kraften som ligger i moderne digitale verktøy.

Fram til nå har departementene hatt fire ulike IKT-organisasjoner med fire helt separate IKT-plattformer. Det er verken effektivt eller økonomisk, men det er først og fremst ikke sikkert nok. Ved å samle disse plattformene sikrer man en trygg og moderne digital plattform mellom departementene. Programmet har eksistert over flere år, men fram til 2021 var arbeidet preget av interne uenigheter og lite framgang. Da denne regjeringen tok over, etablerte vi programmet og fikk arbeidet på rett kurs.

Vi har oppnådd to milepæler. For det første har vi endelig fått samlet departementenes IKT-miljøer i en

virksomhet: Departementenes digitaliseringsorganisasjon – DIO. For det andre signerer DIO i disse dager kontrakter med leverandører for å få etablert den nye plattformen.

Det gis inntrykk av at målene til programmet har endret seg underveis i gjennomføringen. Det er feil. Målene har stått fast, men målbildet for hvordan målene skal nås, har endret seg. Endringene skyldes særlig det alvorlige dataangrepet sommeren 2023, men også anbefalinger fra ekstern kvalitetssikrer og nye teknologiske forutsetninger. Endringene har vært mulige på grunn av stram styring og en smidig arbeidsmetodikk etter anerkjente prosjektmetoder.

Denne regjeringen har hele veien vært opptatt av å styre programmet på en god måte, både gjennom programstyret med tett involvering fra toppnivå i departementet, og ved å sørge for forankring i regjeringen ved viktige avgjørelser underveis, og Stortinget har blitt informert i de ordinære budsjettprosessene på egnet måte. Jeg er derfor ikke enig i at Stortinget ikke har blitt godt informert.

Så litt om endringene i målbildet. Forrige regjering tok en prinsippbeslutning om å bruke Forsvarsdepartementets tonivåplattform som utgangspunkt for en felles IKT-løsning. Jeg vil påpeke at det kom tydelig fram i høringen at en løsning basert på Forsvarsdepartementets plattform ville ha gjort at man ikke kom til å nå målene som var satt for programmet. Forsvarsdepartementets plattform har et sikkerhetsnivå som ville ha satt store begrensninger for effektivitet, samhandling og utvikling av nye løsninger til departementene. Denne regjeringen tok derfor beslutningen om å anskaffe løsninger i markedet og delvis gjenbruk av enkeltkomponenter fra tidligere plattform. Så skjedde dataangrepet sommeren 2023, som gjorde ombruket umulig. Derfor ble målbildet igjen endret høsten 2024.

I innstillingen kritiserer representantene fra Høyre og Fremskrittspartiet de sikkerhetsvurderingene som er gjort, og som ligger til grunn for de retningsvalgene programmet har tatt. Jeg vil understreke at komiteen i sitt arbeid har fått liten innsikt i hvilke sikkerhetsvurderinger som er gjort, all den tid komiteen ikke ønsket en lukket høring hvor disse kunne blitt utdypet.

Når det gjelder den nye felles IKT-plattformen, skal denne ha et riktig sikkerhetsnivå basert på de faktiske behovene til departementene og regjeringen. Pressemeldinger og tall fra SSB er ikke statshemmeligheter. Sikkerhetsnivået skal være tilpasset de verdiene som skal beskyttes.

For å oppsummere: Etableringen av en ny felles IKT-plattform vil bidra til et sikkert og effektivt departementsfellesskap. Det vil gi oss bedre forutsetninger for å kunne håndtere stadig mer komplekse problemstillinger.

ger som krever effektiv samhandling på tvers av sektorer. Programmet har vært godt styrt etter 2021, og det har vært helt nødvendig med endringer i målbildet underveis, særlig på grunn av det alvorlige dataangrepet sommeren 2023, og Stortinget har vært godt informert underveis.

Statsråd Tore Onshuus Sandvik [10:21:21]: Jeg tiltrådte som forsvarsminister i februar i år, så mitt ansvar for Program for felles IKT-tjenester til departementsfellesskapet, heretter kalt programmet, er ganske avgrenset i tid. Statsråd Karianne Tung har derfor gitt en innledende og omfattende redegjørelse. Jeg kan supplere med status for programmets arbeid per juni 2025 og veien videre for programmet.

Jeg vil starte med å gjenta målet for programmet: å gi Statsministerens kontor, alle departementene, Norges utenriksstasjoner, Departementenes digitaliseringsorganisasjon, heretter kalt DIO, og Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon en felles, sikker, kostnadseffektiv og moderne IKT-plattform.

Programmet har gjennomført arbeidet med etableringen av DIO, som ble etablert 1. januar 2025. Gjennom DIO har vi samlet IKT-miljøene og dermed lagt et solid grunnlag for framover å utvikle og drifte sikre IKT-løsninger som skal understøtte regjeringens arbeid. Vi er nå i dialog med markedet for kjøp og implementering av den nye plattformen.

Gjennom direktøren i DIO vil det inngås økonomisk og juridisk bindende kontrakter for kjøp og implementering av en ny felles, sikker, kostnadseffektiv og moderne IKT-plattform. Etter planen skal det inngås tre kontrakter før sommeren: en kontrakt for støtte til overgang og utfasing av gamle løsninger, en kontrakt for etablering av den nye felles IKT-plattformen og en kontrakt for en fellesavtale for bruk av allmenne skytjenester.

Selve etableringen av den nye plattformen vil starte etter kontraktsinngåelse. Etter at plattformen er etablert, vil vi starte arbeidet med å teste plattformen og overføre data og applikasjoner fra de eksisterende plattformene til den nye. Dette blir en trinnvis prosess før de gamle plattformene kan fases ut.

I Forsvarsdepartementet er det også etablert en ny etat 1. januar 2025, Statens graderte plattformtjenester. Den har som formål å tilby og videreutvikle nasjonale fellestjenester for best mulig gradert digital samhandling for virksomheter underlagt sikkerhetsloven, for å ivareta nasjonale sikkerhetsinteresser. Virksomheten har ansvar for å levere både nasjonal begrenset plattform og nasjonal hemmelig plattform. Statens graderte plattformtjenester vil, sammen med DIO, levere digitale plattformer og tjenester til departementsfellesskapet på ugradert og gradert nivå.

Det er uvanlig at to statsråder deler ansvaret for et stort prosjekt, her organisert som et program. I min periode som forsvarsminister har det vært et godt og tett samarbeid mellom Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet og Forsvarsdepartementet i den felles styringen av programmet.

Nå er programmet i en ny fase, gjennomføringsfasen, hvor vi skal anskaffe og etablere den nye felles IKT-plattformen, som skal overtas og forvaltes av DIO. På bakgrunn av dette har digitaliserings- og forvaltningsministeren og jeg i revidert nasjonalbudsjett for 2025 foreslått overfor Stortinget å overføre hele ansvaret for eierstyringen og oppfølgingen av programmet, inkludert budsjettmidlene til programmet, fra Forsvarsdepartementet til Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet.

Basert på anbefalinger fra ekstern kvalitetssikrer vil Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet plassere programmet organisatorisk inn i DIO – dette er for å sørge for at programmets leveranser er tett integrert i DIO, som skal overta og drifte den nye plattformen. Jeg forventer at dette styringsgrepet skal styrke styringen av programmet ytterligere ved at det gir klare beslutningslinjer i den kommende fasen med realisering og driftsetting av IKT-plattformen. Forsvarsdepartementet vil fortsette sitt engasjement for å støtte Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet i den oppgaven.

Peter Frølich (H) [10:25:19] (komiteens leder og ordfører for saken): I motsetning til Gandalv kan ikke en saksordfører ankomme akkurat når det passer. Jeg beklager den lille forsinkelsen, og så forsøker vi oss heller på noe så nytt som et avsluttende saksordførerinlegg.

Jeg har lyst til å starte med å takke komiteen for arbeidet og takke regjeringen for å ha svart på våre mange spørsmål, og ikke minst for å oversende en god mengde dokumentasjon til arbeidet vårt.

For å begynne med konklusjonen: Som alle har fått med seg, har komiteen delt seg. Det er et flertall som vil avvente undersøkelsene fra Riksrevisjonen, som pågår i dette øyeblikk, og som ventes klare over sommeren. Så har vi et mindretall, som Høyre er en del av, som synes at både informasjonen til Stortinget og regjeringens håndtering har vært kritikkverdig, basert på de undersøkelsene vi har hatt.

Jeg skal kort redegjøre for Høyres syn. Norgeshistorien har hatt mange stolte øyeblikk, men historikken om offentlige IKT-prosjekter er ikke blant dem. Vi hører gang på gang om IKT-prosjekter som drar ut i tid, som ikke kommer i mål, som sprenger budsjetter, hvor konsulentbruken kommer ut av kontroll, og hvor systemene er utdaterte og kanskje ikke sikre idet de lanseres. His-

torien om departementenes saksbehandlingssystem har dessverre kommet litt inn i det sporet.

Det kunne vært annerledes. Etter årevis med lite fremdrift og progresjon i prosjektet skar Solberg-regjeringen igjennom og besluttet at systemet skulle bygges på FDs tonivåplattform. Det har mange sider, men man vet at det fungerer, det er sikkert, og det brukes hver dag av SMK og av Forsvaret.

Etter en lang rekke bekymringsmeldinger, særlig fra innsiden av prosjektet, men også gjennom gravende journalistikk, ble det klart for oss i Høyre at dette prosjektet hadde en del utfordringer med manglende styring og politisk kontroll. Så ble det klart at noen – på et eller annet tidspunkt – igjen hadde endret målbildet vekk fra FDs tonivåsystem og tilbake igjen til et mindre sikkert system, uten at det var «catchet» på Stortinget.

Kontrollsaken var derfor etter vår mening helt nødvendig og har avklart en del av historikken i saken. Vi har fått avklart hvem som godkjente skiftet tilbake til den mindre sikre saksbehandlingsløsningen. Det var regjeringen. Vi har også fått avdekket at de på dette tidspunktet etter eget utsagn ikke gjorde noen særskilt vurdering av sikkerhetsrisikoen ved en sann endring – det til tross for den overhengende faren for at fremmede makter ville forsøke å bryte inn i norske systemer.

Vi har fått innsyn i noen av de eksterne fagvurderingene som lå bak da reverseringen ble foretatt. Slik jeg leser dem, er ikke de så entydig positive som regjeringen vil ha det til. De samme fagfolkene advarte tvert imot eksplisitt om at det var høyere risiko for et sikkerhetsbrudd. Før datainnbruddet fremkom det at det var en helt konkret advarsel fra kvalitetssikreren om at det var risiko knyttet til gjenbruk av eksisterende gradert nettverk.

Høringen har ikke avdekket at statsråden i regjeringen har foretatt seg noe spesielt basert på den advarselen. Det virker snarere som at regjeringen og statsrådene som deltok i høringen, er tilfredse med de valgene som er tatt – til tross for at vi nå kjenner fakta i saken: Systemet ble angrepet, det ble kompromittert, som advart mot, og som fryktet, med store negative konsekvenser. Det innbruddet har ført til at prosjektet nå er satt betydelig tilbake, og det blir spennende å se hvordan fremdriften skal holdes.

Saken har også belyst omfattende bruk av midler på konsulenter, og det skal følges opp av Riksrevisjonen. Vi har også sett at det har resultert i nye etater. Det kan være på sin plass, og det er vel og bra. Det er beskrevet nye lokaler, datasystemer, administrasjon og grafisk profil og mye som disse pengene har gått til, men vi står altså fortsatt uten et datasystem som virker. Historien får vise hvordan det hele ender.

Jeg håper at det går bra, og jeg tror vi alle er enige om at det er viktig, men jeg har altså en frykt, basert på det vi

har funnet i saken, og det vi vet om denne type prosjekter generelt, om at det kan bli nok et eksempel på et dyrt IKT-prosjekt som havner ut av kontroll.

Presidenten [10:30:13]: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Kirsti Leirtro (A) [10:30:30]: Det var godt at saksordføreren rakk å holde et innlegg i saken.

Å planlegge for morgendagens systemer krever både kompetanse og et godt samspill mellom teknologer, brukere og leverandører, og det krever politisk kløkt. På mange områder ser vi manglende samhandling på tvers av sektorer. Digitalisering skal brukes til å forenkle arbeidsprosesser. Nettopp derfor er det i denne saken også nødvendig å få en felles plattform og et felles fagmiljø for departementene. Sikkerhet er viktig, men det kan heller ikke være til hinder for de oppgavene som skal løses. Omstilling og digitalisering er krevende, men helt nødvendig.

Jeg synes at statsrådene har redegjort godt for prosessen, og jeg er slett ikke enig med saksordføreren i at det er svake eller feilaktige vurderinger så langt i dette prosjektet. Nasjonale sikkerhetsmyndigheter er på, og de skal til slutt godkjenne de løsningene som kommer.

Så gjenstår det for den neste komiteen å se på det når konsulentbruken blir vurdert av Riksrevisjonen.

Statsråd Karianne O. Tung [10:32:18]: Etter å ha hørt saksordføreren innlegg benytter jeg anledningen til å gjenta noen av momentene fra innlegget mitt i sted, for det gis et inntrykk av at målene i programmet har endret seg underveis i gjennomføringen. Igjen: Det er feil. Målene har stått fast, men det som har endret seg, er målbildet for hvordan målene skal nås. Endringene skyldes i hovedsak det alvorlige dataangrepet som var sommeren 2023, men det har også vært anbefalinger fra ekstern kvalitetssikrer og nye teknologiske forutsetninger underveis.

Å gjøre de endringene har vært mulig rett og slett fordi programmet har vært stramt og godt styrt, med en smidig arbeidsmetodikk etter anerkjente prosjektmetoder. Denne regjeringen har hele tiden vært opptatt av å styre programmet på en god måte, både gjennom programstyret og ikke minst gjennom tett involvering av departementene, som har vært representert av toppnivået i departementene. Vi har sørget for nødvendig forankring i regjering og har også underveis holdt Stortinget orientert og informert på ordinære måter.

Det er riktig at det var forrige regjering som tok en prinsippbeslutning om å bruke Forsvarsdepartementets tonivåplattform som utgangspunkt. Jeg har igjen lyst til å påpeke at det under høringen kom veldig tydelig fram hvorfor en løsning basert på Forsvarsdepartementets

plattform ikke ville ha ført til at man hadde nådd de målene som var satt opp for programmet. Det er fordi Forsvarsdepartementets plattform har et sikkerhetsnivå som ville ha satt store begrensninger for effektiviteten, samhandlingen og utviklingen av nye løsninger til departementene. Derfor tok denne regjeringen beslutningen om å anskaffe løsninger i markedet og delvis gjenbruke enkeltkomponenter fra tidligere plattform. Den beslutningen var, som også nevnt i høringen, bl.a. basert på at NSM hadde foretatt en penetrasjonstest av det som da var Depnet/U, og de anså det som godt og sikkert.

Jeg har også lyst til å gjenta at representantene fra Høyre og Fremskrittspartiet i innstillingen kritiserer de sikkerhetsvurderingene som er gjort, og som ligger til grunn for de retningsvalgene som er tatt i programmet. Her har jeg igjen lyst til å understreke at komiteen i sitt arbeid fikk liten innsikt i de sikkerhetsvurderingene som var gjort, all den tid komiteen ikke ønsket en lukket høring, hvor disse sikkerhetsvurderingene kunne ha blitt utdypet.

For å oppsummere: Etableringen av ny felles IKT-plattform kommer til å bidra til et sikkert og effektivt departementsfellesskap som gjør det mulig å jobbe godt på tvers, etter riktig sikkerhetsnivå. Før 2021 var programmet for felles IKT preget av interne uenigheter og lite framgang, men det har vært godt styrt med denne regjeringen, etter 2021. Det har vært nødvendig med endringer i målbildet, og Stortinget har vært informert.

Audun Lysbakken (SV) [10:35:39]: Jeg vil bare mot slutten av denne debatten påpeke at debatten kan få det til å se ut som om det bare er to posisjoner i komiteen: et veldig trygt forsvar for at alt regjeringen har gjort, er riktig, og en veldig klar konklusjon om at her er det ikke riktig. Men komiteens innstilling er ganske tydelig på at i hvert fall flere av partiene har mer en vente-og-se-holdning, og det er rett og slett fordi Riksrevisjonen har varslet at de skal se på dette.

I SV mener vi at høringen ga en del interessant innsikt og tegnet opp utfordringer. Vi er ikke der at vi er klare til å konkludere med at her er det ingen problemer, men vi mener også det er for tidlig å gå så langt i kritikken som saksordføreren gjør. Vi mener det er naturlig at Stortinget nå avventer de undersøkelsene Riksrevisjonen skal gjøre, og så vil det neste stortinget komme tilbake til saken når de undersøkelsene foreligger.

Presidenten [10:36:48]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [10:36:52]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Kommuneproposisjonen 2026 (Innst. 532 S (2024–2025), jf. Prop. 142 S (2024–2025))

Presidenten [10:37:02]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 15 minutter, Senterpartiet 10 minutter, Fremskrittspartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Rødt 5 minutter, Venstre 5 minutter, Miljøpartiet De Grønne 5 minutter og Kristelig Folkeparti 5 minutter.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter partienes hovedtalere og inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Sverre Myrli (A) [10:37:34] (komiteens leder og ordfører for saken): Også i dag har vi fått dramatiske nyheter fra verden rundt oss. Det er krig i Europa, med Russlands aggressive angrepskrig i Ukraina – nå også med svært intense angrep på hovedstaden Kyiv. Situasjonen i Midtøsten er mer urolig enn på lenge. I USA er den politiske situasjonen mer tilspisset enn på lenge. Det er global økonomisk uro. Vi har en klima- og naturkrise. Demokratiet er flere steder under press. Dette påvirker også Norge. Vi lever ikke isolert her oppe i nord. Derfor må det føres en ansvarlig økonomisk politikk her i landet for å bidra til vekst i økonomien og legge til rette for fortsatt nedgang i prisstigningen, og det må føres en politikk slik at renta kan gå ned og folk kan få bedre råd.

Jeg nevnte at demokratiet er under press. Det er alvorlig, og det utfordrer oss. Demokratiet kan nemlig ikke tas for gitt, demokratiet må pleies og utvikles hele tida. Kommuner og fylkeskommuner er en viktig del av det norske demokratiet. Derfor må også kommunesektoren utvikles hele tida, og derfor må kommunesektoren styrkes. Arbeiderparti- og Senterparti-regjeringens, og nå Arbeiderparti-regjeringens, satsing på kommunene har vært sterk og merkbar. For litt siden kom nyheten – som kanskje til og med er mer interessant enn debatten i denne salen – om en betydelig styrking av overføringene til kommunesektoren i revidert nasjonalbudsjett for i år. Det er veldig bra, og det trengs.

Tilbake til kommuneproposisjonen og 2026: Det legges opp til en realvekst i kommunesektorens frie inntekter på mellom 4,2 og 4,9 mrd. kr. Mye av dette går selvsagt med til å dekke opp for merutgifter til demografi, men det er likevel en betydelig økning i handlingsrommet. Igjen må jeg si: Det trengs. Det er en krevende økonomisk situasjon for landets kommuner og fylkeskommuner. 2024 ble et spesielt vanskelig år. Det ser lysere ut for 2025, men kommunesektoren tar med seg ubalansen fra 2024, og derfor er det fortsatt stramt rundt om i landets kommuner og fylkeskommuner.

I går hadde jeg gleden av å delta på LO Kommunes kommunalkonferanse. Der ble det gjentatt, som så mange ganger før, fra flere kommuner hvor stram den økonomiske situasjonen er. Mange fylkeskommuner melder tilbake at det spesielt er utfordringer innenfor kollektivtransporten. Fylkeskommunene opplever en betydelig kostnadsøkning i buss- og ferjetilbudet. Det er til og med vist til eksempler hvor økningen fra det ene bussanbudet til det neste har vært på både 50 og 60 pst. Det blir derfor tøft også i 2026, men la oss håpe det blir litt mindre tøft.

Fortsatt vil det være nødvendig med tøffe og kloke prioriteringer i landets kommuner og fylkeskommuner. Det må effektiviseres, og det må digitaliseres, og vi er avhengige av god økonomistyring, men penger alene kan ikke løse alle utfordringer for kommunesektoren. Mange kommuner melder tilbake at de sliter med å rekruttere folk. De sliter med å rekruttere riktig kompetanse for å kunne tilby de kommunale tjenestene som er så avgjørende. Det trengs åpenbart mer penger, men vi kan ikke bevilge oss ut av alle framtidige utfordringer. Staten og kommunesektoren har her felles utfordringer og felles ansvar for å finne gode løsninger, for målet må fortsatt være å gi innbyggerne gode og likeverdige velferdstjenester over hele landet. Derfor er det viktig å se på forholdet mellom staten og kommunesektoren, hvordan staten legger til rette for og styrer kommunesektoren – det som ofte har blitt kalt det statlige styringstrykket overfor kommunesektoren.

Jeg vil gi ros og anerkjennelse til partiene på Stortinget, som i fellesskap tok initiativ til å se på dette. Regjeringen og kommunalministeren fulgte opp og nedsatte det som har fått navnet kommunekommisjonen, eller «ryddekommisjonen». Om det kalles kommisjon eller utvalg, spiller ingen rolle, det er i alle fall satt ned en svært kompetent kommisjon, med medlemmer med ulik og veldig solid bakgrunn. Det er selvsagt ingen enkle svar når vi skal i gang med å se på styringsforholdet mellom stat og kommune. Dette kommer til å bli en tøff og vanskelig jobb, men det er en interessant og veldig viktig jobb vi må gjennom i tiden som kommer, og kommisjonen skal allerede i år komme med sine første forslag.

Selve juvelen for å sikre landets kommuner og fylkeskommuner tilstrekkelig økonomi er inntektssystemet for kommunesektoren. Noen sier det er komplisert. Jeg har til og med vært på møter hvor noen sier at inntektssystemet er uforståelig. Det vil jeg absolutt ikke si. Det kommunale inntektssystemet er ganske enkelt, og det er et veldig godt system, med de to viktige elementene inntektsutjevning, der det foretas en delvis utjevning av kommunenes skatteinntekter, og utgiftsutjevning, der kostnadsforskjeller kommunene imellom skal utjevnes. Disse beregningene framkommer av

Grønt hefte, som hvert år legges fram som tillegg til statsbudsjettet. Inntektssystemet for kommunesektoren er fag, og det er politikk. Hvordan sikrer vi et mest mulig likeverdig tjenestetilbud i landets kommuner og fylkeskommuner? Det er spørsmålet, og inntektssystemet må gi svar på det. Derfor vedtok Stortinget et nytt inntektssystem for fylkeskommunene fra 2024 og for kommunene fra 2025, et arbeid som ble satt i gang av Solberg-regjeringen, og som stortingsflertallet til slutt fulgte opp. Da Stortinget behandlet det nye inntektssystemet, tok ikke Høyre og Fremskrittspartiet stilling til forslagene og hadde heller ikke egne forslag, så hva Høyre og Fremskrittspartiet mener om det kommunale inntektssystemet, er sannelig ikke greit å si.

Arbeiderparti-regjeringen og den nye kommunalministeren har fokusert sterkt på boligbygging, og regjeringens mål er å igangsette 130 000 nye boliger innen 2030. I den forbindelse er det iverksatt en rekke tiltak, noe andre talere fra Arbeiderpartiet også vil komme inn på i dag. Det er snakk om styrking av Direktoratet for byggkvalitet. Det er snakk om å forenkle og digitalisere plan- og byggesaksprosesser. Forslag til lov- og forskriftsendringer som skal bidra til færre mangelfulle søknader og mer forutsigbar beregning av tidsfrister, er sendt på høring. Det er nedsatt en arbeidsgruppe, sammen med næringen og kommunene, som har levert innstilling og kommet med forslag til en rekke tiltak for raske plan- og byggesaksbehandling. Arbeiderpartiet og Senterpartiet i regjering har sammen med SV styrket Husbankens låneramme betydelig – og det fortsetter. Alt i alt er det ny giv i boligpolitikken, og målet er altså å bygge flere boliger.

Til slutt vil jeg henlede oppmerksomheten mot et av forslagene i innstillingen, som en samlet komité har entes om. Det gjelder ressurskrevende helse- og omsorgstjenester i kommunene og den statlige tilskuddsordningen for dette. Det er meldt tilbake fra flere kommuner at det er et svært komplisert system. Ja, det er svært ressurskrevende å beregne hvordan kommunene skal ha refusjon for ressurskrevende helse- og omsorgstjenester. Her må det forenkles, noe også Riksrevisjonen har påpekt, slik at vi sikrer at det ikke blir forskjellig tjenestetilbud ute i kommunene.

Presidenten [10:47:38]: Det blir replikkordskifte.

Mudassar Kapur (H) [10:47:55]: Det er ingen tvil om at et treffsikkert og godt inntektssystem er avgjørende for at kommunene skal settes i stand til å levere gode tjenester. Vi har full forståelse for at dersom opposisjonen ikke ruller ut den røde løperen når Arbeiderpartiet legger fram ting, blir det sett på som at vi ikke har tatt stilling. Det har Høyre gjort. Vi har også i denne omgang fremmet en rekke helt konkrete forslag som

handler om å få utredet en del svakheter ved inntektssystemet, slik at de problemstillingene Kommune-Norge står overfor akkurat nå, kan løses på en bedre måte. Det handler f.eks. om hvordan vi kan løse levekårsutfordringer, se på kommuner som sliter med å tiltrekke seg kompetanse, omstilling osv. Det er mange forslag. Arbeiderpartiet stemmer ikke for noen av dem. Jeg vil derfor spørre representanten om det er slik at han er fornøyd med det inntektssystemet som ble lagt fram, og som måtte repareres med milliarder på milliarder i etterkant, eller om han synes det ligger noe fornuftig fra opposisjonen her også.

Sverre Myrli (A) [10:49:02]: Ja, Arbeiderpartiet er fornøyd med det nye inntektssystemet. Det må likevel sies at det sikkert ikke finnes et perfekt inntektssystem. Det er mange hensyn som skal ivaretas, og derfor veies ulike hensyn fram og tilbake. Stortingsflertallet falt altså ned på de endringene som der ble foretatt for kommuner og fylkeskommuner. Så må vi la det få virke en stund. Det vil sikkert bli endringer i framtida, men nå må vi la det nye inntektssystemet få virke en stund.

Det som hadde vært interessant å vite, er jo om Høyre – i tillegg til forslag om å lappe på og utrede noen småting – er for et nytt inntektssystem. Er Høyre for et nytt inntektssystem med betydelig omfordeling, eller vil Høyre si til ordførerne sine i f.eks. Drammen og Lillestrøm, som er veldig fornøyd med det nye inntektssystemet: Beklager, kommer vi til makten, skal vi endre på det nye systemet?

Mudassar Kapur (H) [10:50:07]: Det som i hvert fall er helt sikkert, er at representanten er veldig fornøyd med seg selv og det hans parti har lagt fram her i Stortinget. Hvis vi imidlertid lytter til Kommune-Norge, er det en krise der ute. Denne regjeringen sa at man la fram et opplegg som var det beste på flere år, men det har vist seg å være det verste på mange tiår. Vi ser nå at det er rekordmange kommuner på ROBEK-listen, hvis man sammenligner med hvordan det var for kort tid siden. Vi ser at flere kommuner sliter med driften. Regjeringen måtte lappe på sitt eget opplegg. Statsbudsjettet for 2025 var for kommunenes del tuftet på det man hadde bestemt i inntektssystemet, og som viste seg å være en stor bommert.

Mitt spørsmål er på nytt: Er det ingen ting ved det opposisjonen legger fram av helt konkrete forslag, og som kommunene etterlyser, som Arbeiderpartiet mener det kunne vært smart å få utredet? Hvorfor denne maktarrogansen?

Sverre Myrli (A) [10:51:10]: La meg få understreke at det ikke var meg selv jeg var veldig fornøyd med. Det var inntektssystemet jeg var veldig fornøyd med. Jeg

gjentar: Det er sikkert ikke perfekt, det inntektssystemet vi har, men det må foretas avveininger. Kommuner og fylkeskommuner skal sikres å kunne tilby et likeverdig tilbud. Vi vet at kommunene og fylkeskommunene våre er veldig forskjellige. Da må vi ha et system som fordeler inntektene og skatten kommunene imellom, og så må vi beregne hvilke utgiftsbehov som er i den enkelte kommune og fylkeskommune. Derfor var det så viktig å få vedtatt et nytt inntektssystem.

Ja, det er vanskelig ute i kommunesektoren. 2024 var et veldig tøft år. Det skyldes ulike forhold. 2025 blir forhåpentligvis litt bedre, og uansett må det være vilje til å satse på kommunesektoren. Det må bevilges mer penger.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:52:26]: For de av oss som husker forrige regjering og regjeringstid, var det mange tunge beskyldninger mot daværende regjering – uriktige for øvrig – selv da Fremskrittspartiet og Høyre regjerte. Det var påstander om sulteføring av kommunene og om utradering av kommunale tjenester. Ja, listen var lang og elendighetsbeskrivelsen stor fra Arbeiderpartiet. Nå ser vi realitetene etter fire år med Arbeiderpartiet i regjering. Noen sier vi ser den verste økonomiske situasjonen kommunene har stått i siden bankkrisen i 1987. Det er økt gjeld, og snart går et tog av kommuner inn i ROBEK. Ja, elendighetsbeskrivelsen er stor. Er det grunn til å tro på Arbeiderpartiet når man nå, rett før et valg, sier man skal rydde opp?

Sverre Myrli (A) [10:53:30]: Det er ikke nødvendig med noen elendighetsbeskrivelse, for situasjonen rundt i landets kommuner og fylkeskommuner er ganske alvorlig slik den er, og jeg tror representanten Amundsen er fullt klar over hva det skyldes. Det skyldes bl.a. at renten har økt betydelig de siste årene. Det skyldes økning i pensjonskostnader og mange andre faktorer som gjør at særlig 2024 ble et vanskelig år for landets kommuner.

Jeg har tro på at de justeringene som ble gjort i inntektssystemet, gjør at vi er på rett kurs, men det må samtidig være vilje til å bruke penger inn i systemet. Vi må fordele kommunene imellom. Vi må sikre at kommunene er i stand til å gi et likeverdig tilbud, men det må også være vilje til å satse på kommuner og fylkeskommuner, noe både budsjettet for neste år og revidert budsjett for i år – som akkurat nå presenteres – viser.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [10:54:45]: Tala frå KS for kommuneøkonomien syner at mange kommunar tærrer på reservane. 10 pst. har brukt opp disposisjonsfondet, og gjelda tyngjer. Samtidig har kommunane fått eit forsterka bustadpolitisk ansvar. Dyrtida har auka byggekostnadene, og det er stans i bustadbygginga. Konse-

kvensen er at flere unge slit med å kome inn på marknaden og få sin eigen bustad. Eg er glad for at SV og Arbeidarpartiet har fått heva ramma til Husbanken og fått til ei prøveordning med startlån til unge. Det er bra med forenkling i byggjesaker og desse tiltaka, men kan Arbeidarpartiet vere med på å gje kommunane tilskot til utleigebustader og også bidra til at ein får lagt ikkje-kommersielle bustader, altså bustader med regulert pris og tilgang, inn i reguleringsplanen?

Sverre Myrli (A) [10:55:43]: La meg aller først gi ros og anerkjennelse til SV for konstruktivt samarbeid de siste årene, som har bidratt til både styrking av Husbanken og andre offensive boligpolitiske tiltak. Ja, det er behov for å bygge flere boliger. Jeg kommer selv fra en del av landet med stort press på boligmarkedet. Det er bygd mange nye boliger, men det må bygges mange flere, så det dreier seg – helt riktig – om styrking av Husbanken. Hvis jeg ikke tar feil, er det gode nyheter fra Vandrehallen om det i det justerte budsjettet for 2025. Vi må styrke Husbanken også for de kommende årene. Kommunene må gis nye verktøy. Kommunene bør bl.a. ha mulighet til å kunne regulere boligarealer til f.eks. borettslag, noe som ikke har vært mulig så langt, men som det nå er et arbeid igangsatt for å kunne gjøre.

Tobias Drevland Lund (R) [10:56:57]: Det er 59 mindretallsforslag fra opposisjonen ved behandling av kommuneproposisjonen her i dag, og jeg undres over at Arbeiderpartiet ikke kan være med på et eneste av de forslagene, bl.a. det som handler om å prøve å lette litt på byrden for landets gjeldstyngede kommuner. Det foreslås bl.a. å se på en rentekompensasjonsordning for investeringer i vann- og avløpssektoren. Det foreslås også å se på nedbetalingstid for lån. Hvorfor er ikke Arbeiderpartiet villig til å være med på et eneste av disse tiltakene, som mildt sagt er ganske forsiktige?

Sverre Myrli (A) [10:57:38]: Vettet er noenlunde likt fordelt mellom statlige og lokale myndigheter, og jeg vil også si mellom partiene i Stortinget, så det er åpenbart veldig mange gode forslag. Det er likevel ikke sånn at vi ved å summere alle forslag fra mindretallet i Stortinget – fra partier på venstresida gjennom hele skalaen til partier på høyresida – og vedta flest mulig av de forslagene får en best mulig politikk.

Jeg må også korrigere det som sies om at Arbeiderpartiet ikke kommer til å stemme for noen av mindretallsforslagene, for vi er jo med på to av dem. Det gjelder det ene forslaget om ferjeavløsning, og det gjelder forslaget om ressurskrevende tjenester, som er åpenbare områder det bør ses nærmere på. Det er mange gode mindretallsforslag som er framsatt fra ulike partier. Saken er at de fleste av de områdene – vann og avløp, be-

regning av selvkostprinsippet og annet som representanten tok opp – er temaer regjeringen jobber med, og som en åpenbart kommer tilbake til senere.

Presidenten [10:58:42]: Replikordskiftet er avsluttet.

Mudassar Kapur (H) [10:59:02]: Kommunene er grunnmuren i det norske demokratiet og de fremste leverandørene av velferdstjenester i folks hverdag. En god og forutsigbar kommuneøkonomi er noe av det viktigste for å sikre gode oppvekstvilkår og velferdstjenester for innbyggerne i landets kommuner.

Kommune-Norge står nå overfor store utfordringer på flere områder. Blant annet vil endringene i den demografiske sammensetningen i kommunene bety at de må være forberedt på store omstillinger. Veldig mange kommuner er også sårbare i møte med den framtiden de skal møte. Sist, men ikke minst er kommunene inne i den verste økonomiske situasjonen på nesten 40 år.

Til tross for disse utfordringene har norske kommuner bosatt rekordmange flyktninger fra Ukraina, nesten 100 000. Dette fortjener kommunene mye skryt for, men vi ser at kapasiteten knyttet til integreringstilbud, skole, barnehage osv. er sprengt, og boligmarkedet opplever også store utfordringer.

Det er derfor ekstra synd at regjeringen har fjernet tilskuddet til utleieboliger som kommunene fikk i statsbudsjettet for 2024. Dette er noe et stort flertall på Stortinget har bedt regjeringen ordne opp i. Allikevel drar regjeringen beina etter seg og vil ikke etterkomme Stortingets vedtak på det feltet. Vi i Høyre har lagt inn 150 mill. kr til dette i vårt alternative budsjett. Særlig på det området hadde jeg ønsket at regjeringen leverte slik Stortinget har bestilt.

Kommunene trenger også gode rammebetingelser. Det betyr tilgang på kompetanse, et stort handlingsrom og tydelig myndighet til å ta gode valg. Det lokale handlingsrommet begrenses av uforholdsmessig mange og detaljerte krav. Saksordføreren var innom det i stad. Det er ikke tvil om at det totale styringstrykket på en kommune fra stat, statsforvalter og andre etater – uansett om det kommer ovenfra eller nedenfra – gjør at kommunene bruker altfor mye tid på å levere på rapportering, papirmøller og byråkrati, istedenfor innhold og tjenesteproduksjon.

Det lokale selvstyret er et grunnleggende prinsipp, men når kommunene i realiteten ikke får gjort det, går det også ut over tjenestetilbudet. Derfor er jeg veldig glad for at Stortinget greide å samle seg rundt et par av forslagene som gikk på at vi må både forsterke frikommuneordningen og ikke minst også få satt i gang et godt arbeid, da det ble tatt et initiativ på Stortinget og Høyre også fremmet forslagen i Stortinget. Her vil jeg gi honnør til

statsråden for rask oppfølging med å ha fått på plass en kommisjon, men som vi vet, pleier kommisjoner alene normalt ikke nødvendigvis å medføre masse action. Her blir det veldig viktig å ta med seg Kommune-Norge på arbeidet, slik at vi får på plass konkrete løsninger.

Dersom inntektssystemet skal gi en rettferdig fordeling av inntekter mellom kommunene, må inntektssystemet oppdateres med jevne mellomrom. Det er det ingen tvil om. Det må være basert på objektive kriterier, og ikke minst må vi få med oss Kommune-Norge når vi jobber med dette.

Regjeringen Solberg la fram et nytt inntektssystem i 2017, og vi har vært enig i at det er behov for å oppdatere det. Den store forskjellen mellom det inntektssystemet som ble lagt fram sist, og det som ble lagt fram nå, er at det ble sendt ut på høring til kommunene. Det har man ikke gjort med det inntektssystemet regjeringen la fram for Stortinget i fjor. Det er den store forskjellen på å ha en lokaldemokratisk forankring eller ikke.

I tillegg oppdaget man mange hull og feil, som vi påpekte i den behandlingen. Det er helt riktig at vi ikke stemte for regjeringens opplegg, men det betyr ikke at vi ikke tok stilling til det. Det er helt riktig at vi ikke rullet ut den røde løperen, men heller hadde helt klare bestillinger på hva som måtte gjøres.

Vi fikk rett, for da regjeringen la fram statsbudsjettet for 2025 bare noen måneder etterpå, gikk det bare noen timer fra man la fram budsjettet, til man innså at man hadde bommet totalt, både i inntektssystemet og på hva man hadde av framskrivninger for Kommune-Norge. Man måtte begynne å lappe på med milliarder og ha krisemøter med Kommune-Norge.

Det har vist seg at hvis man hadde gjort det opposisjonen pekte på, og utredet de forslagene vi la fram, kunne man kanskje senest denne gangen, når man nå legger fram en ny kommuneproposisjon, rukket å reparere eller justere i tide. Det har man heller ikke gjort, og da går man rett i den fellen veldig mange politikere går i – kanskje på grunn av arrogansen, kanskje fordi man begynner å bli litt mett og lat og har sittet for lenge med makten – der man ikke gidder å høre på faglige innvendinger. Da er man i trøbbel.

Derfor har Høyre på nytt igjen fremmet flere av de forslagene vi hadde sist. Dette er faglig innrettede forslag jeg tror Kommune-Norge vil komme bedre ut av dersom det blir utredet og implementert på en god måte. Det er ikke noe hastverksarbeid vi ber om, men utredning. Selv det ønsker man ikke å ta i. Jeg tror det hadde vært bedre å ta en fot i bakken og bruke tiden til å rette opp, istedenfor nå bare å ha bundet seg selv til denne masten, fordi man ikke vil innrømme hva som er svakhetene. Det blir dårlig politikikutvikling, og vi ser at Kommune-Norge nå sliter på grunn av det.

Jeg vil også nevne at Oslo har en del spesielle oppgaver og utfordringer sammenlignet med resten av landet. Derfor vil jeg – i tillegg til de forslagene som foreligger, og som alle kan lese seg opp på – særlig trekke fram behovet for å få utredet et hovedstadstilskudd. Det bringer meg også over til en del andre problemstillinger andre store kommuner melder tilbake gang på gang på gang. Det er levekårsutfordringene vi ser, særlig at flere mellomstore og store kommuner opplever at flyktninger som har vært bosatt i andre kommuner og ikke blitt godt nok integrert, flytter til disse byene. De tar ikke med seg penger eller statlige tilskudd, men de tar med seg en rekke utfordringer som et allerede presset apparat i Kommune-Norge må håndtere.

Vi skal selvfølgelig sørge for at alle som flytter til en kommune, blir tatt godt imot, og at man får til god integrering, men regjeringens inntektssystem, regjeringens opplegg på kommuneøkonomien og mange av de forslagene vi også har snakket om i andre debatter som går på innvandring og integrering, tar ikke dette godt nok inn over seg. Jeg mener derfor at det også er et stort hull i kommuneøkonomien og i kommunepolitikken at regjeringen ikke tar opp de problemstillingene godt nok.

Nå er en fireårsperiode snart over. La meg da bare gå litt tilbake igjen til hvor man sto da man startet denne fireårsperioden. Etter å ha holdt på med skremselspropaganda og svartmaling av den forrige regjeringens politikk, kom Senterpartiet og Arbeiderpartiet endelig til makten. Da må man forholde seg til det som er sant, og det som er faglig riktig, så da måtte man i sine egne budsjettdokumenter innrømme at økonomien i Kommune-Norge var god. Det hadde vært gode år for Kommune-Norge, og utsiktene var også gode.

Selv om Senterpartiet i løpet av denne debatten helt sikkert kommer til å gjøre en del fluktmanøvere fra ansvar, har vi hatt en regjering som først og fremst har brukt årene på omkamper og reverseringer, istedenfor omstilling og utvikling. Man har valgt å bruke over 1 mrd. kr på å lage syv nye fylkeskommuner, vel vitende om at dette ville gå ut over både økonomi og innholdet i tjenestene. Man har stått her på Stortingets talerstol og presset gjennom lovendringsforslag for å kunne gjennomføre innbyggerhøringer mot kommunenes vilje, slik man gjorde i Kristiansand, bare fordi man ikke vil gi seg på omkamper. Man har stått her i Stortinget og vært fornærmet over en opposisjon som har prøvd å bidra konstruktivt inn i f.eks. omlegging av inntektssystemet eller å la være å lage nye fylkeskommuner, fordi man mener at det man har bestemt seg for, er riktig.

Jeg husker til og med at Senterpartiet rett og slett prøvde å så tvil om innholdet i de faglige rapportene, for de sier jo så mye rart, og så har det vist seg etterpå at de faglige rapportene hadde rett. Det har gått galt mange

steder hvor man har holdt på med å bruke mer penger og ressurser på omstilling enn utvikling. Jeg tror den viktigste endringen når Høyre kommer tilbake ved makten, blir at vi kan gå tilbake til en kommunepolitikk hvor vi først og fremst fokuserer på utvikling og omstilling og legger til rette for at Kommune-Norge kan møte morgendagens utfordringer, ikke bare tenker bakover.

Selv om Senterpartiet har gått ut av regjering, bærer de også et stort ansvar, sammen med et Arbeiderparti som ikke har vært til å kjenne igjen når det gjelder ansvarlighet.

Jeg tar med dette opp forslagene Høyre er en del av. Selv om jeg nå har vært litt skarp mot Senterpartiet – vel fortjent – vil jeg likevel melde om at vi støtter deres løse forslag.

Presidenten [11:09:07]: Representanten Mudassar Kapur har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [11:09:21]: Høyre skriver i sine merknader at det viktigste man kan gjøre for å få flere inn på boligmarkedet, er å sørge for at det bygges mer og raskere, slik at det blir flere boliger tilgjengelig på markedet. Hvem er «man» i denne sammenheng? Er det regjeringen, som år for år har styrket arbeidet med å forenkle, automatisere og digitalisere plansaksbehandlingen og endre loven sånn at kommunal- og klagesaksbehandlingen blir mer effektiv, eller er «man» kommunene? Det er mange Høyre-styrte av dem nå, som faktisk har ansvaret for boligforsyningen her i landet.

Mudassar Kapur (H) [11:09:58]: Jeg takker for spørsmålet. Resultatet etter fire år og fire boligministere fra denne regjeringen er at man må tilbake til tiden rett etter krigen for å se like elendige byggetall som man har nå. Resultatet etter fire år og fire boligministere fra denne regjeringen er at det har vært «vente og se» og «vurdere». Man legger fram en boligmelding som ikke inneholder noen operative, konkrete tiltak som ville gitt effekt innenfor denne fireårsperioden.

Replikanten henger seg først og fremst opp i ett ord, at man skriver «man» istedenfor «vi» eller «samfunnet» eller hvem det måtte være. Jeg tror man skjønner utmerket godt hvem man peker på, hvis man leser merknadene i sin helhet, men jeg kan i hvert fall her og nå peke på en regjering som har sovet i timen, stemt nei, nei og atter nei til helt konkrete forslag som ville fått byggetakten opp og byggekostnadene ned, og står her og lurar på hvem som skal gjøre jobben. Kanskje man kan begynne med å gjøre den selv når man styrer landet.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [11:11:00]: Det representanten sier, er at kommunene har ansvar for å bygge

boliger i dette landet, og det tar ikke han ansvar for. Byrådet i Oslo har i hvert fall lovet kortere byggesaksbehandling for bygging av boliger i Oslo, men politikk er jo prioritering, og byrådet i Oslo kutter i bevilgningene til plan- og bygningsetaten. Plan- og bygningsetaten i Oslo kommune rykket altså ut i avisen før jul og sa at de ikke helt så for seg at de skulle klare å gjøre den jobben med å få bygd de boligene byrådet i Oslo har lovet, dersom budsjettkuttet ble gjennomført.

Hvorfor prioriterer ikke Høyre ressurser til plan- og byggesaksbehandling ute i kommunene de selv styrer? Er det da egentlig så viktig å få opp byggetakten, når de ikke klarer å bevilge pengene til det som trengs for å få opp byggetakten der hvor boligbyggingen skal planlegges?

Mudassar Kapur (H) [11:12:01]: Dette var et litt merkelig resonnement. For det første synes jeg det er litt rart at en nasjonalpolitiker nå først og fremst prøver å skylde på kommunene og mener at jeg står her og skylder på kommuner eller mener at kommunene ikke gjør jobben sin. Hun mener at det er det som lå i svaret mitt, og etterlyser noe mer på det. Jeg synes at regjeringen burde gå i seg selv. Det er mange kommuner rundt i Norge som ønsker å gjøre en innsats. De melder helt konkrete ting inn til regjeringen om forenklinger de trenger. Det er regjeringens jobb å komme til Stortinget og fremme helt konkrete forslag som gjør at man også kan spille på lag med Kommune-Norge, eller f.eks. fremme forslag her i Stortinget. Arbeiderpartiet har riktignok ikke fremmet noe forslag selv, og det skal jeg ikke bruke mot Arbeiderpartiet, for man sitter i regjering og er dermed egentlig avhengig av hva regjeringen legger fram, men opposisjonen har fremmet mange forslag. Når det gjelder Oslo, er det sånn at selv om man prøver å effektivisere en etat, betyr det ikke at det blir lavere aktivitet. Her må det reguleres mer, og det er Oslo Høyre godt i gang med.

Kathrine Kleveland (Sp) [11:13:17]: Demokratiet vårt er resultatet av kloke valg gjort av folk som bryr seg om stedet de bor på og har ansvar for. At Høyre vil fjerne hele fylkeskommunen, visste jeg, men nå vil Høyre teste ut én storkommune i Vestfold. Hvorfor vil Høyre slå sammen alle de seks kommunene i Vestfold, og vil Høyre legge bort planen om én storkommune i Vestfold når de ser at 74,3 pst. er uenige med dem i en meningsmåling fra InFact?

Mudassar Kapur (H) [11:13:52]: Representantene har lagt seg på en veldig morsom linje i dag. I stad måtte jeg late som om jeg satt på rådhuset i en replikkrunde. Nå må jeg flytte meg til Vestfold, så det er visst lokalpolitisk spørretime i dag, men jeg kan svare på det også. La

meg ta det med fylkeskommuner først. Vi i Høyre mener at det holder med to nivåer i Norge, stat og kommuner, men hvis vi skal legge ned fylkeskommunen, må man også sørge for at vi først har kommuner som settes i stand til å løse sine oppgaver. Det er ingen som har tatt til orde for å gjøre det over natten.

Jeg mener at særlig Senterpartiet, som er veldig tilhenger av lokaldemokratiet, må tåle å akseptere at lokalpolitikere ute i det ganske land har lyst til å teste ut nye måter å jobbe på. Det skulle bare mangle at de ikke gjør det, for hovedhensikten her er først og fremst å levere gode tjenester til innbyggerne. Sånn sett tror jeg at det å lage syv nye fylkeskommuner, til over 1 mrd. kr, har vært en dårlig ting å gjøre.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [11:15:08]: I kommune-proposisjonen i 2023 stemte Høgre for å få eit inntektssystem som var litt meir omfordelende. Så kom inntektssystemet med litt meir omfordeling, og då ville Høgre i fjor utsetje det, og i år vil dei utsetje andre fase. Inntektssystemet veit vi at er nullsumspel, der det handlar om å gje og ta. Dei mest sentrale kommunane ligg på over 100 pst. av landsgjennomsnittet når det gjeld inntekt per innbyggjar, men kva er eigentleg Høgres meining om fordeling mellom skattesterke og skattesvake kommunar? For eksempel er kommunar nedover i Østfold eller Ålesund kommune, med sentralitet 2 og 3, langt ned på 90-talet når det gjeld gjennomsnitt per innbyggjar. Kva meiner Høgre om fordelinga her?

Mudassar Kapur (H) [11:16:08]: Som jeg var tydelig på i mitt innlegg, er det absolutt behov for å justere inntektssystemet med jevne mellomrom. Det er faktisk viktig å legge til rette for at kommunene i Norge kan levere likeverdige tjenester til sine innbyggere, men hvis vi skal oppnå det, må vi også sørge for å ha et inntektssystem, en kommuneøkonomi og en kommunepolitikk som i sum setter disse kommunene i stand til å levere de tjenestene på en god måte. Slik er det ikke i dag, og slik er det heller ikke med det inntektssystemet som regjeringen la fram, og som SV var med på å stemme for.

Vi ser at det er store hull, særlig på levekårsutfordringer og vekstkommuneutfordringer, og ikke minst på det med å ha kompetanse og kapasitet til å møte morgendagens utfordringer. Det er derfor vi har fremmet en rekke utredningsforslag. Vi vil ikke bare foreslå ting rett over bordet: Ting må utredes på en faglig god måte, slik at vi setter kommunene i stand til å løse de reelle utfordringene. Jeg hadde håpet at Stortinget ville være med på det.

Tobias Drevland Lund (R) [11:17:21]: Jeg registrerer at Høyre, både i tale og i merknadene vi kan lese,

ikke er fornøyd med det økonomiske opplegget for kommunesektoren. Det er heller ikke Rødt, bare så det er sagt.

Likevel: Leser man merknadene, og hører man på Høyre, er det ikke akkurat slik at kommunesektoren blir lovet mer ressurser, mer penger i årene framover. Det er et uttrykk som sier «follow the money», og det er det jeg skal forsøke å gjøre nå. Spørsmålet mitt er derfor: Hvis Høyre – dessverre – kommer tilbake i regjeringskontorene, vil de da legge føringer som vil gi kommunesektoren utvidet økt økonomisk handlingsrom som følge av det? Vil kommuneøkonomien bli bedre eller verre hvis Høyre kommer tilbake i regjeringskontorene?

Mudassar Kapur (H) [11:18:08]: For det første synes jeg det er rørende å se at vi deler en felles enighet om at kommunesektoren må få bedre økonomi, men i motsetning til Rødt er ikke vi et støttehjul her i Stortinget som først står og klager på en ting, men så går inn og støtter det likevel. Hvis man mener at noe ikke stemmer, hvis man mener at en politikk ikke er riktig, må man også fremme de alternative forslagene og ikke bare være støttehjul, som Rødt har vært. Derfor har Høyre fremmet helt konkrete forslag som ville ha medført to ting. Det ville for det første ha satt kommunene i stand til å levere tjenestene på en bedre måte, men for det andre ville de også ha fått de riktige pengene til de riktige tingene med tanke på de utfordringene de står overfor.

Det er bare å lese seg opp på historikken. Som jeg sa i mitt innlegg: Denne regjeringen kommer til dekket bord, for vi har god historikk på å levere god økonomi for Kommune-Norge. Det er denne regjeringen som nå har skapt den krisen Kommune-Norge står i, og så skal Høyre selvfølgelig bidra til å snu det på en ansvarlig måte.

Presidenten [11:19:11]: Replikskordskiftet er avsluttet.

Heidi Greni (Sp) [11:19:29]: Kommuner og fylker står i en krevende situasjon. Det er det flere årsaker til, bl.a. er det flere med behov for ressurskrevende tjenester, flere med pleiebehov og flere med behov for tilrettelegging i skole og barnehage. Bosetting av nesten 100 000 flyktninger og dyrtid for lavinntektsfamilier har ført til økte utgifter til sosialhjelp. Rekrutteringsutfordringer i kommunene fører til økt bruk av overtid, kjøp av vikarer og kjøp av dyre plasser. I tillegg har renter og avdrag nesten doblet seg i løpet av de siste fem årene. Endringen i inntektssystemet for kommunesektoren som vi innførte med virkning fra i år, har gjort at situasjonen er mindre krevende for de aller fleste kommuner. Senterpartiet har sammen med Arbeiderpartiet

i denne perioden økt de frie inntektene til kommunesektoren med opp mot 30 mrd. kr. Vi tok signalene fra kommunesektoren på alvor da vi høsten 2024 la inn 5 mrd. kr ekstra til kommunene for 2024 og også 5 mrd. kr ekstra for inneværende år.

Dessverre er det mange kommuner som fortsatt har det trangt økonomisk. Noen kommuner står i likviditetsutfordringer fordi mange har brukt opp disposisjonsfondet. Heldigvis ser vi en bedring i økonomien fra 2024 til 2025, men situasjonen er fortsatt krevende for mange kommuner. For kommunesektoren er det synd at Arbeiderparti-regjeringen ikke har lagt opp til noe ekstra til kommunene i revidert nasjonalbudsjett, utover kompensasjonen til AFP. Derfor er det bra at Senterpartiet i dag fikk forhandlet inn 1,3 mrd. kr mer til kommunene og 500 mill. kr ekstra til fylkene. Det er en helt nødvendig økning. Vi mener at regjeringen ikke lytter til kommunene og tar dem på alvor når de ikke legger inn en større vekst i frie inntekter for 2026. Derfor har vi fremmet forslag om en vekst i frie inntekter på 4 mrd. kr, justert for demografi og prisvekst.

Da Senterpartiet satt i regjering, var det en satsing på distriktspolitikk av en størrelsesorden vi ikke har sett på mange tiår. Blant tiltakene kan nevnes halverte priser på ferger, gratis ferger på de minste sambandene, halvering på FOT-nettet, en halvering av barnehageprisene i distriktskommunene, opprettelse av flere bygdevekst-avtaler, gratis barnehage i tiltakssonen i Nord-Troms og Finnmark og innføringen av studielånsslette i sentralitetsklasse 5 og 6. Alle disse tiltakene ble innført fordi Senterpartiet vil bygge hele landet og sørge for vekst og utvikling i alle lokalsamfunn.

Bosetting og aktivitet i hele landet krever en aktiv distriktspolitikk. Det krever politisk vilje til å prioritere utvikling i hele landet. Satsingen må ikke bli for ensidig. Distriktpolitiske hensyn må være førende for alle politikkområder. Beredskap og styrking av forsvaret er avgjørende for vår sikkerhet og vil skape flere arbeidsplasser, særlig i nord. Jordbruket og primærnæringene for øvrig er grunnleggende for levende bygder i hele Norge. Vi må også sørge for at det blir bygd flere boliger i distriktene, og regjeringen må følge opp boligmeldingen og sørge for tiltak som reduserer risikoen ved bygging av bolig i distriktskommuner. Politisk og økonomisk vilje til å opprettholde tjenester som skole, helsetilbud og politi må til for at folk skal kunne bo og leve også utenfor byene. Økt bosetting er også beredskap. Vi klarer ikke å gjennomføre Forsvarsløftet, som alle partiene står bak, hvis vi ikke sørger for økt bosetting i distriktene.

Det handler om politisk vilje. Befolkningsnedgang i utkantene og sentralisering er ikke en naturkraft. Det handler i stor grad om politiske valg og om hvilke mål man har for samfunnsutviklingen. Stortinget vedtok

mål om befolkningsøkning i distriktene i behandlingen av distriktsmeldingen. Dette målet ville aldri Høyre og Fremskrittspartiet stå inne for. De står for en sentraliseringspolitikk. De gjennomførte en massiv sentralisering i de to periodene da de satt i regjering. Hvis Høyre og Fremskrittspartiet får makt til høsten, er jeg redd de vil videreføre den sentraliserende politikken de førte de åtte årene de satt med makten.

Fremskrittspartiet og Høyre vil legge ned fylkeskommunen. Det vil føre til en massiv tvangssammenslåing av kommuner. Fremskrittspartiet er imot arealfordeling i valgsystemet til stortingsvalget, og det vil bety at valgdistriktene Hedmark, Sogn og Fjordane, Nord-Trøndelag, Nordland og Troms og Finnmark vil miste mandater. Høyre vil legge til rette for større kommuner og premiere kommunesammenslåing. Dette vil føre til avfolking, eller i hvert fall kraftig folketallsnedgang, i kommuner som blir tvangsnedlagt.

Den største utfordringen framover vil være mangel på arbeidsfolk. Derfor satser Senterpartiet på desentralisert utdanning. Ved å sikre rett kompetanse til næringslivet og til offentlig tjenestetilbud må skoletilbud og utdanning være tilgjengelig i hele landet, også for folk i ulike livsfaser. Vi må ikke tenke på studenter bare som 19- og 20-åringer. Det er også mange godt voksne som vil prøve et annet yrke eller omskolere seg. Folk som har etablert seg med unger og hus, kan ikke flytte til en storby for å ta utdanning. Vi må sørge for at utdanningen er tilgjengelig i nærheten av der de bor, og at tilbudet er fleksibelt og tilpasset folk sin hverdag. En del av utdanningskravene som finnes i dag, virker også sentraliserende. Masterkravet for lærere er et eksempel på dette. Lærere som skal undervise på mindre skoler, har for få fag til å kunne ha en full stilling. Mange steder sliter de med å få ansatte. Masterkravet har ikke gitt bedre skoleresultater, kun økte rekrutteringsproblemer.

Vi ser mange angrep på distriktspolitikken, aller fremst fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, men Arbeiderpartiet kommer også med politikk som vil føre til kraftig sentralisering. I klimameldingen foreslår Arbeiderpartiet en arealavgift for bruk av natur. Arbeiderpartiets tiltak kan høres tilforlatelig ut, men enhver utbygging er irreversibel, så dette vil ramme hus-, hytte- og næringsutbygging. Store deler av distriktskommunene har ikke såkalte grå arealer de kan benytte, og de må ta noen bergknauser eller andre ubrukte områder for å utvikle lokalsamfunnene sine. En slik sentraliseringsavgift er distriktsfiendtlig. Senterpartiet vil selvsagt ta vare på naturen og bruke arealene fornuftig, men folk som ønsker å bosette seg utenfor Oslo eller andre store byer, ønsker en hage og muligheten til å sette opp en garasje eller et uthus, og mange har primærønske om å bygge utenfor boligfelt. Å legge en statlig avgift på det vil være fullstendig feil.

Hvis vi skal oppfylle Stortingets mål om befolkningsvekst i sentralitetsklasse 5 og 6, må disse kommunene få bestemme hvordan de skal utnytte sine areal – selvfølgelig med unntak for matjord, som skal ha et strengt vern. Det er helt nødvendig for å nå målet om økt selvforsyning. Da Senterpartiet satt i regjering, ble de statlige planretningslinjene endret og ga mer frihet til distriktskommuner til å utvikle sine lokalsamfunn, med mindre statlig detaljstyring og mer tilpasning til lokale forhold.

Hva må gjøres framover? For å sikre et livskraftig lokalt folkestyre må øremerking, rettighetsfesting og bemanningsnormer begrenses. Staten må også begrense detaljstyring av kommunene. Vi må innføre et prinsipp om at kommunene selv kan få bestemme hva som er godt nok i tjenestetilbudet. Nå opplever mange kommuner en voldsom og til tider ulogisk overstyring fra Statsforvalteren. Det må det bli slutt på. Statsforvalteren må kun overprøve der det er strengt nødvendig. Vi må også sørge for større kommunal selvråderett. Derfor er jeg glad for at forslag nr. 3, hvor Stortinget ber regjeringen vektlegge sterkere det kommunale selvstyret som en grunnleggende verdi i plan-, areal- og byggesaker enn dagens praksis, nå ser ut til å få flertall.

Kommunene har lenge ropt varsku om at det samlede styringstrykket er for stort, og at kommunene fratas muligheter til å bruke ressursene der de trengs. KS har sagt at dette må tas på alvor, og at det må komme endringer raskt. Arbeiderpartiet viser til kommunekommissjonen, et arbeid som vil ta flere år. Det er ikke godt nok. Kommunesektoren trenger endringer – nå. Senterpartiet har fremmet en rekke forslag i tråd med KS sine innspill. Dessverre får ingen av dem flertall i salen.

Til slutt vil jeg ta opp forslagene Senterpartiet har alene eller sammen med andre.

Senterpartiet kommer ikke til å støtte forslag nr. 61, fra Miljøpartiet De Grønne, om eiendomsskatt på utleieboliger. Prinsippet om eiendomsskatt er basert på areal, ikke bruk. Taksten er kanskje hvert tiende år, og bruken kan endre seg flere ganger i året.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [11:29:22]: Representanten Heidi Greni har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte

Anne Kristine Linnestad (H) [11:29:37]: Senterpartiet skal ha ros for å ha økt budsjettet for kommunene i det reviderte nasjonalbudsjettet som nå blir lagt fram, men som tidligere ordfører vil jeg gjerne vite: Er den store summen fordelt på alle kommunene et engangsbeløp, eller er det noe som blir dratt med til neste gang, sånn at kommunene har en viss forutsigbarhet?

Det jeg egentlig skulle spørre om, er noe som forundrer meg voldsomt. Senterpartiet vet som alle oss andre at vi mangler folk i dette landet. Skal kommunene klare å levere sine tjenester, kan de ikke fortsette med å gjøre alt slik de har gjort fram til nå. Derfor lurer jeg på: Hvilke digitaliseringstiltak mener Senterpartiet vil kunne bidra mest til at kommunene skal kunne levere gode nok tjenester også i framtiden?

Heidi Greni (Sp) [11:30:30]: Jeg takker for spørsmålene.

Jeg er veldig glad for at vi fikk inn ekstra midler både til kommuner og til fylkeskommunene i revidert, og det er selvsagt en del av avtalen at det skal være utgangspunktet for budsjettet også neste år. De pengene blir videreført.

Ja, mange kommuner mangler folk. Den største utfordringen er kanskje at utdanningsinstitusjonene ligger for langt unna. Derfor har vi nå gjort kraftige endringer når det gjelder en desentralisert utdanning, noe som gjør at man også kan skaffe rett kompetanse rundt omkring i distriktskommunene. Vi må også utnytte den kompetansen vi har, mer effektivt – bl.a. handlet mange av forslagene våre som Høyre stemte ned i salen her i forrige uke, om forenkling og større kommunalt selvstyre. Det var et forsøk på å gi kommunene en mulighet til å utnytte de ressursene de allerede har, mye mer effektivt. Vi må selvsagt utnytte de mulighetene som ligger i f.eks. KI for å få mer effektivt arbeid rundt om ... (presidenten avbryter).

Presidenten [11:31:36]: Linnestad.

Anne Kristine Linnestad (H) [11:31:38]: Jeg kan ikke si at jeg fikk et eneste svar med tanke på hvilke digitaliseringstiltak Senterpartiet mener vil ha best effekt.

Over til noe annet: Vi har også ansvar for samiske kommuner og samiske innbyggers tjenester, og er det noe vi i hvert fall pleier å være helt enige om, er det at flest mulig kan få lov til å lære seg samisk. Det gjelder de som bor i samiske områder, og ikke minst alle de barna med samisk tilknytning som bor utenfor de samiske områdene. Nå har Senterpartiet sittet i regjering i tre år, så har de hoppet ut i en periode – og i min verden håper jeg den blir langvarig – men jeg lurer på: Hvilke konkrete tiltak har Senterpartiet foreslått både i og utenfor regjering for å tilby barn med samisk tilknytning den digitale undervisningen de både har krav på og burde hatt mulighet til, og ikke minst hospitering? Hvordan har de tenkt å finne disse barna?

Heidi Greni (Sp) [11:32:43]: Jeg skjønner ikke helt spørsmålet her om å finne disse barna. Det er foreldrene som søker om å få samiskundervisning for sine barn

– og har en rett til det. Det er en rettighet alle samiske barn har, uansett hvilken kommune man bor i, og jeg har ingen grunn til å tro at kommunene ikke gjør sitt ytterste for å oppfylle det kravet. Det er selvsagt en ekstra stor utfordring i kommuner der det er én eller to som har det behovet, og vi bør kanskje se på stykkprisfinansieringen som ligger i dette systemet, for stykkprisfinansiering treffer ikke disse utfordringene. Det er ikke dobbelt så dyrt å ha undervisning til to som å ha undervisning til én, så kanskje vi bør se på den finansieringen.

Senterpartiet har gjort tiltak for å sørge for at flere får utdanning i samisk språk, altså flere språklærere. Den aller største utfordringen er kanskje mangel på kompetanse og nok språklærere.

Anne Kristine Linnestad (H) [11:33:49]: Det er ikke sånn at alle barn med samisk tilknytning har foreldre som faktisk vet at de har krav på digital undervisning. Jeg har selv fått telefoner fra foreldre i kommuner i områder på Østlandet som ikke har visst om dette før barnet var på vei ut av grunnskolen. Vil Senterpartiet f.eks. kunne bli med på en ordning der foreldre som har barn med samisk tilknytning, får en liten firkantet avkrysningsboks når de søker barna inn på skolen, på samme måte som man oppgir at et barn kommer fra et annet land og har krav på en annen morsmålsundervisning, slik at dette blir enklere, og at man får en større bevissthet rundt hvilke tilbud man har krav på?

Det er ikke sånn at det er dobbelt så dyrt å ha to på digital undervisning som å ha én. Det koster akkurat det samme.

Heidi Greni (Sp) [11:34:51]: Det var akkurat det jeg presiserte. Det koster det samme å ha én som to, men man får dobbelt tilskudd for to, så derfor må vi se på tilskuddsordningen.

Jeg ser ikke for meg at vi skal ut og lete etter samiske barn rundt omkring i kommunene – og krysse av for det. Det tror jeg kanskje ville være i strid med både det ene og det andre regelverket. Det er foreldrene selv som må velge om deres barn skal ha opplæring i samisk morsmål, hvis man har samisk tilknytning. Noen foreldre velger helt bevisst at ungene ikke skal ha dette, og det må vi også respektere. Så må vi legge godt til rette slik at de foreldrene som velger det for sine unger, får det tilbudet man faktisk har krav på. Jeg har ingen grunn til å tro at norske kommuner ikke oppfylle det kravet.

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:35:59]: Jeg ønsker svar på hvorfor Senterpartiet ikke ønsker å involvere innbyggerne i en kommune når man skal sette opp nye vindturbiner. Hvorfor ønsker ikke Senterpartiet å legge til rette for å involvere innbyggerne i sånne prosesser? Jeg opplever at Senterpartiet i andre sammenhenger – i

hvert fall retorisk – er svært opptatt av å involvere innbyggerne i beslutninger som er viktig for dem i sin egen kommune, men det er i hvert fall ikke tilfellet når det gjelder å bygge nye vindturbiner på eksisterende vindkraftanlegg. Det stemte Stortinget over i forrige uke. Det var en bestemmelse i plan- og bygningsloven som regjeringen på lurt vis har fått lagt inn i den saken, hvor man har fjernet kravet til områderegulering, noe som de facto betyr at man kan vedta dette over hodet på folk.

Hvorfor vil ikke Senterpartiet involvere innbyggerne i så viktige saker som det?

Heidi Greni (Sp) [11:36:59]: Selvsagt ønsker vi at innbyggerne skal bli involvert, og vi har nå innført en vetorett for kommunene når det gjelder utbygging av vindkraft. Det aller, aller viktigste er at lokaldemokratiet kan sette ned foten. Lokaldemokratiet kan si nei til vindkraftutbygging hvis innbyggerne og kommunestyret ikke ønsker en vindkraftutbygging. Jeg tror det er helt avgjørende for at dette ikke blir tredd nedover hodet på innbyggerne rundt omkring i kommunene, at vi har den muligheten.

Så må jeg si at jeg reagerer når spørsmålet kommer fra Fremskrittspartiet. Fremskrittspartiet har vært talefører for folkeavstemninger i veldig mange sammenhenger, og nå går de samtidig til valg på at vi skal legge ned fylkeskommunen og tvangssammenslå kommunene, til kanskje 100 kommuner – om man skal klare å gjennomføre videregående. Det spørsmålet blir litt hult når det kommer fra Fremskrittspartiet.

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:38:03]: Det er ganske kreativt å få et spørsmål som handler om vindkraft som tvinges på innbyggere, til å handle om fylkeskommunen.

Jeg går tilbake til kjernen i mitt spørsmål. I forrige uke behandlet vi en konkret lovhjemmel som gjør det mulig, hvis kommunestyret ønsker det, å bygge ut nye vindturbiner i eksisterende anlegg, noe som de facto er å presse gjennom et vedtak over hodet på innbyggerne. Senterpartiet stemte for det forslaget. Det var kun Fremskrittspartiet og Rødt som stemte imot. Da blir det veldig hult når man snakker om at man tar innbyggerne og lokaldemokratiet på alvor. Det Senterpartiet åpenbart er mer opptatt av, er å ivareta lokalpolitikkerne. Er det sånn å forstå at det er lokalpolitikkerne som er viktig for Senterpartiet – ikke innbyggerne?

Heidi Greni (Sp) [11:39:08]: Når representanten ikke klarer å forstå sammenligningen mellom det å lytte til lokaldemokratiet når det gjelder kommunesammenslåing, og vindkraft, vil jeg påstå at de fleste innbyggerne i de aller fleste kommunene i Norge mener at

en tvangsnedlegging av egen kommune er et større inngrep overfor den enkelte innbygger enn det det er å få vindkraft. Samtidig er vi helt enige om at vindkraftutbygging kun skal skje når det er lokal tilslutning til det, og lokalpolitikkerne er naturligvis valgt av innbyggerne gjennom et demokratisk valg og representerer dem de neste fire årene, selvfølgelig også i prosesser som gjelder arealforvaltning.

Innbyggere blir alltid hørt når det er store saker i kommunene. Jeg har aldri sett at det har kommet opp en eneste vindmølle noe sted uten at det har vært store folkemøter og store prosesser, som kommunestyret da har hatt som bakgrunn for sine vedtak.

Presidenten [11:40:12]: Replikordskiftet er omme.

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:40:34]: De av oss som husker forrige regjeringstid og kritikken som kom fra Senterpartiet, fra Arbeiderpartiet og fra SV mot den borgerlige regjeringen, må nesten tvinge øynene åpne når vi skal se på hvordan man har valgt å håndtere kommuneøkonomien under denne regjeringen.

Vi er alle enige om at kommunene er helt fundamentale for å kunne levere gode tjenester til innbyggerne, gode velferdstjenester. Ut fra den utviklingen vi har sett de siste årene, tyder mye på at regjeringen ikke i tilstrekkelig grad har hatt oppmerksomheten rettet mot å sørge for at kommunene kan gjøre den jobben på en god måte. Vi ser altså – i hvert fall ifølge det flere har uttalt – den verste økonomiske situasjonen for norske kommuner siden bankkrisen i 1987. Vi ser økende gjeldsgrad i norske kommuner. Vi ser rekordunderskudd – det var et samlet underskudd i kommunesektoren i fjor.

Som jeg har sagt tidligere: Det er en lang kø av kommuner som er på vei inn på ROBEK, takket være denne regjeringen. Hvorfor har dette skjedd? Vel, det er mulig dette har vært et venstrehåndsarbeid av regjeringen. Man har jo byttet ut kommunalministre, hele fire i tallet på like mange år, og det ser ut som at man ikke har vært fullt ut klar over problemet før vi kom på nyåret i år. Da plutselig skal man begynne å sette inn tiltak, og det er farlig sent. Derfor står det heller ikke til troende med de ekstramidlene man legger på bordet i dag, for man har ikke satt kommunene i stand til å håndtere de viktige oppgavene de skal gjøre. Den kritikken som kom mot forrige regjering, kan virkelig plasseres tilbake hos den sittende. Man har rett og slett sørget for at det er store utfordringer i kommunesektoren.

Det handler om mange ting. Det handler om detaljstyring. Det handler om ineffektivitet. Det handler selvfølgelig også om underfinansiering. Det handler om manglende evne til å se fremover for kommunesektoren, noe særlig Senterpartiet har vært veldig opptatt av

den tiden de har hatt kommunalministeren. Plutselig har man nå innsett at denne detaljstyringen har gått for langt, og så skal man prøve å gjøre noe med det, men det er klart at når man oppdager det noen måneder før et valg, er det ikke så mye man får gjort. Dette skulle vært igangsatt langt, langt tidligere.

Mange av de tiltakene som rammer kommunesektoren, er jo tiltak regjeringen har satt i verk. Vi har noen klimatiltak. Det er busser og ferjer som har blitt ekstremt dyre – de tjenestene har blitt ekstremt dyre ute i kommunene. Sånn blir det når man sitter og vedtar elbusser og elferger og forlanger infrastruktur ingen har råd til å sette opp. Det går på bekostning av andre tjenester. Det går på bekostning av vei for fylkeskommunene, og det går på bekostning av de samlede tjenestene.

Når det gjelder løsninger for enkelte av disse utfordringene, er det at man skal øke skattene – ja, øke eienedomsskatten, som Kristelig Folkeparti var inne på, maks ut skatter og avgifter istedenfor å rydde opp i kommunesektoren. Det er en ganske vanskelig situasjon å se når man samtidig ikke har løsninger.

Man snakker også om boligpolitikk, men man er jo ikke i stand til å iverksette de tiltakene som er nødvendige for å rydde opp i boligmarkedet, som handler om for mange reguleringer, for mye byråkrati. Det er en altfor stor offentlig sektor som tynger oss ned, og det handler f.eks. om fylkeskommunen, som vi ikke trenger. Vi trenger ingen fylkeskommune. Dette landet med 5,5 millioner innbyggere trenger ikke tre eller egentlig fire forvaltningsnivåer. Vi har tre folkevalgte nivåer, og så har vi et fjerde som staten har pålagt oss. Vi trenger ikke alle disse nivåene for å ivareta gode tjenester til innbyggerne i det antall vi snakker om. Kommune og stat burde vært nok. Vi burde effektivisere. Vi burde komme frem til en bedre måte å organisere på. Vi må legge til rette for frivillig kommunesammenslåing når innbyggerne ønsker det, men man er nødt til å ta grep. Den evnen ser det dessverre ikke ut som denne regjeringen har.

Jeg tar opp forslagene nr. 16–23, 27–28 og 48–53, som Fremskrittspartiet har alene eller sammen med andre.

Presidenten [11:45:35]: Representanten Per-Willy Amundsen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Sverre Myrli (A) [11:45:53]: En skal lytte når Fremskrittspartiet snakker om å bytte statsråder ofte, for der har partiet og også Amundsen fagkunnskap.

Jeg er litt forundret over debatten i dag, først over Høyre og nå over Fremskrittspartiet, som egentlig prater mest om det som har skjedd, men vi har et nytt inntektssystem for kommunesektoren. Stortinget har vedtatt et nytt inntektssystem. Fremskrittspartiet vil ikke ta stil-

ling til det systemet, men det er vedtatt. Det kunne være interessant å høre hva Fremskrittspartiet mener om det. Mange kommuner kommer betydelig bedre ut av det nye systemet, også mange kommuner der Fremskrittspartiet er med og styrer. Hva skjer hvis Fremskrittspartiet kommer i regjering til høsten, noe jeg virkelig ikke håper? Hva skjer med inntektssystemet da? Hva er beskjeden til Trondheim, Drammen eller Lillestrøm, som kommer bedre ut med det nye systemet? Vil Fremskrittspartiet reversere det?

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:46:58]: La meg først bare kvittere ut utskifting av statsråder. Som sagt: Den raskeste utbyttingen av statsråder har denne regjeringen med kommunalministre, flere enn den forrige regjeringen hadde på noe område. Det er bare et faktum.

Dernest: Inntektssystemet til kommunene er viktig – det er særdeles viktig. De forutsetningene Kommunaldepartementet har, der de sitter og utarbeider et system som fungerer, og som får en god balanse mellom kommuner som kan være til dels svært ulike, har Fremskrittspartiet respekt for. Vi mente det var mye godt med inntektssystemet som var lagt fram, men også dårlige forhold der vi ønsket å endre. Dermed var vår kritikk noe annerledes enn den Høyre står for. Fremskrittspartiet driver ikke reverseringspolitikk. Det har Senterpartiet gjort seg til talsmann for. Vi er opptatt av å ta utgangspunkt i de systemene som allerede eksisterer, finne gode løsninger for kommunene, ikke gå til valg på å reversere.

Sverre Myrli (A) [11:47:59]: Det er godt å høre at inntektssystemet blir videreført slik det er.

Forrige uke deltok jeg på et folkemøte på Gran på Hadeland. Hadeland er nå kommet i den situasjon etter Solberg-regjeringens såkalte kommunereform, at to kommuner ble overført fra Oppland til Viken og nå er i Akershus – Lunner og Jevnaker – mens Gran kommune er i Innlandet fylke. Altså er de tre kommunene på Hadeland, som jeg vil si er en velfungerende, sterk region, nå splittet på to fylker. På det folkemøtet ble det en diskusjon ettersom Gran har søkt om overføring til Akershus. Fremskrittspartiets representant i debatten kunne altså ikke svare på hva Fremskrittspartiet mener om det. Det var vondt og vanskelig å kunne gi et svar på hva Fremskrittspartiet mener om Grans søknad om å bli overført til Akershus. Kan Amundsen gi et svar på hva Fremskrittspartiet mener om Grans søknad om å bli overført fra Innlandet til Akershus?

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:49:04]: Nei, det kan jeg ikke, for jeg har respekt for innbyggerne i Gran kommune, og det er jo de som må få lov til å avgjøre dette. En folkeavstemning før man gjør en slik endring, vil

være den riktige framgangsmåten, etter mitt skjønn, noe jeg også forstår lokalpolitikkerne i Gran har tatt initiativ til.

Når man gjør slike forflytninger mellom valgdistrikt, får det også konsekvenser som man bør resonnerer rundt. Det handler om by mot land, sentrale områder mot distrikt, og hvor ens representasjon skal være i fremtiden. Når man gjør slike endringer i fylkeskommuner, vet vi at det også på sikt kommer til å ha betydning for valgkretser. Her er det snakk om forhold som er langt for store til at jeg kan stå her nå og si at vi er for eller imot. Jeg har respekt for lokaldemokratiet, og det er ikke lokaldemokrati når Arbeiderpartiet og Høyre kaster seg på lag og stemmer ned resten. Det er når innbyggerne får lov til å bli hørt, og det ønsker Fremskrittspartiet.

Heidi Greni (Sp) [11:50:16]: Det er jo interessant når Fremskrittspartiet kritiserer vår reverseringspolitikk, og Fremskrittspartiet som sin store sak nå ønsker å reversere sin egen kommune- og fylkesreform. De brukte 3,2 mrd. kr på en storstilt reform for å omstrukturere fylkeskommunene, og nå skal de altså legges ned. Det er en interessant rekkefølge.

Hvis vi skal legge ned fylkeskommunen, skal de oppgavene selvsagt utføres et sted. Kostnadene vil fortsatt ligge der, og det vil kreve en storstilt tvangssammenslåing av kommuner, ned mot hundre kommuner hvis de skal være i stand til å drive kollektivtrafikken, videregående skole osv. Til forrige replikant sa representanten at det skulle være frivillig, og det skal lyttes til folket. Hvordan skal man klare å gjennomføre en storstilt tvangssammenslåing, ned til hundre kommuner, hvis man samtidig skal lytte til folket? Fremskrittspartiet lyttet ikke til folket i forrige runde med kommunesammenslåing.

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:51:20]: Jeg tør minne representanten Greni om at de aller, aller fleste kommunesammenslåinger som skjedde i forrige regjeringsperiode, var frivillige. Det var innbyggerne selv som ønsket det, og som det da ble lagt til rette for. Fremskrittspartiet har aldri vært tilhenger av den reformen som ble gjort for fylkeskommunen. Det var noe Venstre presset igjennom i Stortinget, og det var en tragedie etter Fremskrittspartiets syn. Derfor var vi også, da vi gikk ut av regjering, tydelig på at det ikke var en god reform, og vi var også med på å snu den.

Nedleggelse av fylkeskommunen er det eneste rasjonelle, for det går ikke an å forsvare den oppgaveporteføljen fylkeskommunene har. Når vi ser hvor mye penger og byråkrati vi bruker på fylkeskommunene, er det mye bedre om disse oppgavene fordeles mellom stat og fortrinnsvis kommunene. Det kan være med på å leven-

degjøre demokratiet. Jeg kunne spurt tilbake: Hvilken innbygger er det som kjenner sin fylkesordfører?

Birgit Oline Kjerstad (SV) [11:52:34]: Framstegspartiet er som SV oppteke av eldreomsorg, veg, samferdsel og kollektivtransport. Samtidig vil dei fjerne formuesskatten og bompengane og leggje ned fylkeskommunen. Skattane går no inn til staten og ut igjen til kommunar og fylkeskommunar. 80–90 pst. av utgiftene kommunane har, går til skular og eldreomsorg, altså tenester til innbyggjarane. Kvar tenkjer eigentleg Framstegspartiet at pengane skal kome ifrå til å drive eldreomsorga og auke vedlikehaldet på fylkesvegane dersom ein skal kutte bompengar og over 30 mrd. kr i formuesskatt, som i dag er brukte til å finansiere m.a. fylkeskommunar og kommunar?

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:53:24]: Norge er nødt til å spare penger, i den forstand at vi har en altfor stor offentlig sektor. Det er et faktum. Det er vel ikke noe annet fritt land som bruker en like stor andel av BNP på offentlig sektor. 63–64 pst. av BNP brukes på offentlig sektor. Det er en svært uklok måte å bruke pengene på. Vi trenger et næringsliv som er oppegående og konkurransedyktig. Da må vi ikke ha særnorske skatter og avgifter som hindrer dem i det. Det å beskatte innbyggerne enda mer fordi man er ineffektiv, er også en særdeles dårlig løsning.

Jo, Fremskrittspartiet vil ha gode tjenester, men det kan vi klare å få til uten å måtte beskatte innbyggerne og næringslivet i hjel, for det er til sjuende og sist næringslivet som skaper de verdiene vi i neste instans lever av.

Tobias Drevland Lund (R) [11:54:34]: Fremskrittspartiet og Rødt er i dag faktisk enige om mange forslag jeg tror ville bedret kommuneøkonomien og kommunenes handlingsrom. Samtidig deler jeg ikke den rosenrøde beskrivelsen av hvordan det var de åtte årene hvor Fremskrittspartiet hadde hånden på rattet over kommunebudsjettene, og hvordan rammene var for kommunene her i landet. Tvert imot: Jeg satt i både kommunestyre og fylkesting og husker at det var ganske trangt, det var ikke så bra som det representanten vil ha det til.

Da er spørsmålet: Kommer Fremskrittspartiet til å prioritere kommuneøkonomi og tiltak som bedrer kommuneøkonomien, hvis de kommer inn i regjeringskontorene, eller er det glemt med en gang de eventuelt får en svart bil og en statsrådspost?

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:55:18]: Jeg skal love representanten at Fremskrittspartiet kommer til å prioritere de grunnleggende tjenestene til beste for folk flest. Det handler om en god og verdig eldreomsorg. Det

handler om gode skoler og en god barnehage. Det handler om de grunnleggende velferdstjenestene. At det nødvendigvis skal gjøres på nøyaktig den samme måten – som er kostnadsdrivende og ikke nødvendigvis særlig effektiv – se, det er noe helt annet.

Man kan selvfølgelig aldri påstå at kommuneøkonomien noen gang har vært perfekt – den dagen KS sier det, tror jeg KS bør slutte å gjøre den jobben – men det ble brukt ekstremt sterke adjektiv da man beskrev kommuneøkonomien under den forrige regjeringen. Dersom man skal tilpasse det til situasjonen som er i kommunene i dag, finnes det ikke sterke nok adjektiv, for dem har man allerede brukt opp på en helt annen kommuneøkonomi. Situasjonen i dag er prekær.

Presidenten [11:56:21]: Replikskordskiftet er omme.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [11:56:41]: Kommuneproposisjonen syner at mange kommunar og fylke slit med økonomien, og dårleg kommuneøkonomi går ut over innbyggjarane og svekkjer tilliten til lokaldemokratiet. Kven vil vere lokalpolitikar når kommunen berre må kutte? Mange hushaldningar slit i tillegg med å få endane til å møtast, og då er det veldig viktig at kommunane har økonomiske musklar til å utvikle lokalsamfunnet med arbeidsplassar og å yte gode tenester.

SV meiner staten underfinansierer kommunane og fylka, og at kommuneramma og fylkesramma må aukast med fleire milliardar kroner i 2026. Skal vi gje innbyggjarane nødvendige tenester og infrastruktur, må det rett og slett fylgje meir pengar med oppgåvene. Omstilling vil også krevje ressursar. Inntektssystemet vart litt forbetra i 2024, men vi har ein rik stat og fattige kommunar, og det kan Stortinget gjera noko med.

Bustadpolitikken må finansierast, og det er ikkje nok med forenkling og mål. Kommunane fekk eit tydeleg bustadpolitisk ansvar i 2023. Både demografi og aukande bustadmangel tilseier at ein treng å byggje fleire utleigebustader som folk har råd til å bu i. Ein trygg bustad er mykje meir enn tak over hovudet. Å ha råd til ein heim er eit fundamentalt behov, og det er viktig for både helse, oppvekst og sosialt liv, anten ein bur i byen eller på bygda. SV har difor nyleg føreslege ei storstilt satsing på ikkje-kommersielle utleigebustader, finansiert gjennom Husbanken, men verken Arbeidarpartiet, Høgre eller Framstegspartiet støttar det forslaget.

Fylkeskommunane rapporterer krise i kollektivtrafikken. Dei auka kostnadene i anboda er ikkje dekt av deflatoren regjeringa legg til grunn for budsjетtrammene. Difor meiner SV at meirkostnaden på 1,5 mrd. kr må kompenseras i 2026, slik at dei kan unngå rutekutt og svekt tilbod. Etterslepet på vegvedlikehald og ras- og flaumsikring av vegnettet er eit anna stort problem. Sta-

ten brukar tre gonger så mykje til vegvedlikehald per kilometer som fylka og kommunane på sine vegar. Ettersepet på vegvedlikehald i kommunane og fylka nærmar seg totalt sett 1 000 mrd. kr, ifølgje rapporten til Rådgivende Ingeniørers Forening, «Rikets tilstand 2025».

Meir pengar til vegvedlikehald er ikkje berre eit finansieringsspørsmål, men også eit sikkerheitsspørsmål. Vi må dessutan gjere kommunane og fylka i stand til å møte dei aukande utfordringane med flaum- og rasfare. Vi veit det vil løne seg å starte klimatilpassinga, ikkje berre reparere i etterkant. Noko av det mest effektive fylka kan gjere for å kutte utslepp, er å elektrifisera ferjene, og vi føreslår difor å auke midlane over tabell C for å få fart på den omstillinga. Vi føreslår også at ein får på plass meir pengar til flaum- og rassikring.

Det har dei siste åra bygd seg opp udekte pensjonskostnader på heile 66 mrd. kr i fylke og kommunar. Dette skjer på grunn av rekneskapsreglar Erna Solberg innførte i 2002. Reglane er i strid med grunnleggjande kommunale rekneskapsprinsipp, og det skaper likviditetsproblem i mange kommunar, som må ta opp likviditetslån for å dekke kostnader. SV vil endre ordninga, og pensjonsutgiftene må kompenseras raskare og meir presist i høve til dei faktiske pensjonsutgiftene kommunane har – ikkje berre gjennomsnittstal. I lag med Raudt har me i samband med denne kommuneproposisjonen fleire forslag om det, som dessverre ikkje får fleirtal.

Kommuneøkonomien må styrkjast vesentleg. Alt skjer i ein kommune. Det er der vi lever livet vårt og går på skule, arbeid og deltek i samfunnet. SV meiner gode barnehagar, skular, helsetenester og eldreomsorg, saman med lågterskel møteplassar som bibliotek og fritidsklubbar for unge, er svært viktig verdiskaping for samfunnet. Difor meiner vi det er rett å styrkje kommunøkonomien meir enn det regjeringa føreslår.

Det er ei uroleg tid i verda, og det er mange flyktningar som har kome til Noreg. Kommunane har gjort ein kjempeinnsats for å ta imot desse. Samtidig er eg bekymra for at den kompensasjonen kommunane og fylka får for å ivareta desse menneska, ikkje er god nok. Vi ser at kommunane gjer ein kjempejobb – i Ulstein, f.eks., har 80 pst. kome i arbeid – men ein treng meir ressursar, ikkje minst for å følgje opp det med språkopplæring og sørge for at alle som kan arbeide og vil arbeide, kjem seg i arbeid.

Med det tek eg opp forslaga SV har åleine eller saman med Raudt.

Presidenten [12:01:43]: Representanten Birgit Oline Kjerstad har tatt opp de forslagene hun refererte til. Det blir replikkordskifte.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:02:03]: Jeg opplever at representanten Kjerstad er genuin når hun er opptatt

av innbyggerinvolvering i saker som handler om vindkraft, og at innbyggere skal bli hørt. Det er derfor jeg – i likhet med mitt spørsmål til Senterpartiet – stiller dette spørsmålet til SV. Det ser jo ut som det egentlig er et arbeidsuhell, det som skjedde i forrige uke, da man klarte på et vis å vedta noe som gikk litt under radaren, nemlig at kommunestyrene ikke lenger skal være pålagt områderegulering når man utvider eksisterende vindkraftanlegg med nye vindturbiner. Dette fremgår av proposisjonen når man leser den, men da i forbindelse med en veldig tung sak, som nok fikk den største oppmerksomheten.

Det jeg lurer på, er: Har SV her rett og slett stemt feil?

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:03:08]: Eg har ikkje stemt feil. Eg las dette veldig nøye, for eg er svært oppteken av kommunane når det er snakk om større endringar i eit eksisterande vindkraftverk – det kan vere høgde på turbinar, plassering av turbinar som gjer at det får negative utslag for bustadverdiar og for fri-luftsområde osv. Eg har ikkje stemt feil. Det som står i det vi vedtok, var at kommunane kunne krevje ei områderegulering viss dei syntest det var nødvendig, og då meiner eg den sikringa ligg der, i den paragrafen vi diskuterte i førre veke.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:03:48]: Det er jo litt som andre spørre her har vært inne på, at kommunestyrene ikke nødvendigvis uttrykker det som er innbyggernes ønske. Det er derfor man ofte må bruke høringer, involvering av innbyggerne og aller helst, etter Fremskrittspartiets syn, rene folkeavstemninger. Det finnes eksempler på kommuner hvor Arbeiderpartiet og Høyre, som jo er de største tilhengerne av vindturbiner, kaker seg på lag og sørger for å presse igjennom denne typen vedtak – mot befolkningens åpenbare vilje. Da har man altså den muligheten nå – med den lovendringen vi vedtok i forrige uke, mot Fremskrittspartiets og Rødts stemmer – til å hoppe bukk over den områdereguleringen.

Da er mitt spørsmål: Vil ikke det bidra til at man har den muligheten til å overkjøre sin egen befolkning?

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:04:52]: Jo, men lokaldemokratiet er ofte eit ueinighetsfellesskap der nokon ønskjer eit anna utfall av ei sak enn andre. Det er difor vi har innbyggjarinitiativ, og vi har underskriftslistar og moglegheiter til å påverke våre lokalpolitikarar – slik eg tok initiativ til i vår sak på Haramsøya, der eg fekk med meg heile kommunestyret på å krevje nettopp ei områderegulering og ei ny behandling av saka, men det var NVE som stoppa det. No kan kommunane krevje det etter ein sann prosess der innbyggjarane engasjerer seg. Eg håpar verkeleg at innbyggjarane engasjerer seg

framover også, slik at ein får best moglege planprosessar.

Mudassar Kapur (H) [12:05:50]: Jeg var i mitt innlegg innom ordningen med tilskudd til utleieboliger. Dette er en ordning et bredt flertall på Stortinget har bedt regjeringen få på plass igjen, uten at regjeringen har vist noe tegn til å følge opp Stortingets vedtak. Samtidig er dette en sak jeg har oppfattet at SV også mener er viktig, og da vil jeg spørre Sosialistisk Venstreparti, siden de tross alt både er budsjettpartner med regjeringen og ikke minst er partnere i andre typer forlik her på Stortinget: Er representanten fornøyd med at denne ordningen nå er borte, og fortsatt ikke gjeninnført?

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:06:39]: Eg har i mitt arbeid her på Stortinget arbeidd hardt for at ein skal få gjeninnført den ordninga. Vi føreslo det også i vår, noko eg trur Høgre stemte imot då. No får vi i dag auka Husbankens midlar med 2 mrd. kr, og så blir det spennande å sjå om vi kan få på plass ei sånn ordning. Eg trur det trengst, fordi vi har ein for dårleg politikk for dei som har dårleg råd. Dei fleste greier å ordne seg med bustad sjølv og har inntekter til å greie det, men det er ein for stor del av innbyggjarane som ikkje har inntekt til å kunne greie å henge med i bustadmarknaden. Då treng vi tilskot til utleigebustader, og vi treng også ikkje-kommersielle bustader. Skal ein bruke tilskot, må det vere ramma inn på ein sånn måte at ein styrer både kven som får bustadene, og korleis husleiga blir.

Presidenten [12:07:45]: Replikordskiftet er omme.

Tobias Drevland Lund (R) [12:07:57]: Alle skal kunne leve et godt liv, uansett hvor mye penger man har på konto, og uansett hvor i landet man bor. Kommunene er selve hjertet i velferdsstaten vår. Det er kommunene som står for det meste av velferden folk møter på i hverdagen. Akkurat nå er en av de største truslene mot velferd og utvikling, både i by og i bygd, trang kommuneøkonomi. KS sitt hovedstyre sendte 25. september i fjor et brev til alle partiene på Stortinget der det bl.a. sto:

«Det er urovekkende å se kontrasten mellom virkelighetsforståelsen i stortingssalen og landets kommunestyrer. I Stortinget skryter flertallet av et historisk godt kommuneopplegg. Ute hos lokalpolitikkerne er det svært krevende.»

Det samme er sant også i dag. Med opplegget som er forespeilet i denne kommuneproposisjonen, tror jeg dessverre ikke at det kommer til å bli noe særlig bedre framover.

Regjeringen legger opp til en vekst i kommunenes handlingsrom, utover merutgifter til demografi, på 1,3–2 mrd. kr. Det er ikke nok all den tid det er krise i kom-

muneøkonomien i Norge, noe som går direkte på bekostning av folks velferdstjenester, og som fører til sentralisering, kutt og nedleggelser. Kommunene kan ikke kun være administratorer av en slik kutt- og nedleggespolitikk. Kommunene må settes i stand til både å bevare eksisterende velferdstjenester til befolkningen og videreutvikle dagens velferdstilbud. De må kunne skape bolyst og trivsel og gis muligheter for utvikling.

I Rødts alternative statsbudsjett styrket vi kommunesektoren med over 15 mrd. kr, hvorav 4 mrd. kr er frie inntekter til kommunene og 1 mrd. kr er frie inntekter til fylkeskommunene. Rødt mener det er helt nødvendig med ytterligere styrking av kommunesektorens inntekter også i 2026. Derfor foreslår vi å øke inntektene med minst 10 mrd. kr utover regjeringens forslag i kommuneproposisjonen. Alt kan ikke løses med penger, men det er nå engang sånn at penger er noe man trenger, også kommunene, og da bør den søkkrike staten bla opp i den situasjonen kommunesektoren er i nå.

Det er den enkelte kommune som er ansvarlig for å lage budsjetter som går opp. Jeg unnskylder på ingen måte Fremskrittsparti- og Høyre-styrte kommuner som kutter i eiendomsskatten samtidig som de kutter og sentraliserer over en lav sko, men spørsmålet er likevel om rammene har vært for trange over tid og gjennom skiftende regjeringer. Svaret på det er ja, mener jeg.

Kommunene må settes i stand til å kunne hente inn mer inntekter selv, og derfor ber vi regjeringen utrede muligheten for at større deler av skatteinntektene skal tilbakeføres fra staten til kommunene og fylkeskommunene gjennom økning av den kommunale og fylkeskommunale andelen av inntektsskatten. Vi fremmer også forslag om å be regjeringen øke maksimalt tillatt skattesats for eiendomsskatt fra dagens 4 promille.

Vi må også gjøre noe med kommunenes lånebetingelser. Se f.eks. på Kommunalbanken, som er den største enkeltaktøren i markedet, og som står bak over halvparten av låneopptakene til kommunal sektor. På tross av at Kommunalbanken er et aksjeselskap som er 100 pst. eid av staten, er selskapets målsetting som eier høyest mulig avkastning over tid. Det er helt feil, etter Rødts syn, at en statlig eid bank som låner ut penger til kommunene, skal operere som en hvilken som helst annen kommersiell finansaktør på markedet, med mål om mest mulig avkastning. Nå er det mange gjeldstyngede kommuner som sliter med økonomien, og da mener Rødt at staten bør bruke sitt eierskap til å gi bedre lånebetingelser til landets kommuner.

Derfor har vi et forslag om å be regjeringen vurdere lovendringer som forlenger nedbetalingstiden på kommunale lån og senker kravene til minimumsavdrag. Vi ber også regjeringen om å se på muligheten for å innføre

en egen ordning med lavere rente for kommuner med lån tilknyttet formålsbygg.

Regjeringen selv viser at det er mulig. Regjeringen har sendt ut forslag på høring om å øke avskrivningstid for ledningsnett og for enkelte bygg og anlegg, som barnehagelokaler, skolelokaler og idrettshaller, for å nevne noe. Da burde det egentlig være flertall for Rødts forslag her i dag.

Jeg vil også nevne noe jeg frykter er en bombe under kommuneøkonomien, nemlig premieavviket. Det beløper seg nå til opp mot 70 mrd. kr, som kommunene har i premieavviksordningen. Det vil jo si dårligere likviditet, som igjen går på bekostning av de kommunale tjenestene. Det er en situasjon som er uholdbar, og derfor har vi flere forslag her i dag som går på nettopp premieavviket i landets kommuner.

Ellers bare konstaterer jeg at det er hele 59 forslag fra mindretallet som ikke får flertall. Jeg synes det er synd, men – for å avslutte med noe positivt – jeg synes det er bra at man har funnet sammen om et godt forslag som i hvert fall peker i riktig retning når det gjelder toppfinansiering av ressurskrevende tjenester. Det er viktig for kommunene, men det er ikke minst viktig for brukerne av ressurskrevende tjenester rundt omkring i landet.

Med det tar jeg opp Rødts forslag.

Presidenten: Representanten Tobias Drevland Lund har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Erlend Wiborg (FrP) [12:13:12]: Rødt viser en rørende omsorg for kommunens økonomi og viser til at man har en søkkrik stat, som representanten sa, men innbyggernes økonomi viser ikke Rødt noen omsorg for. Vi vet at Rødt generelt ønsker å øke de fleste skatter og avgifter. Rødt foreslår også at kommunene skal kunne øke skattene drastisk for minstepensjonister, barnefamilier og andre.

Mitt spørsmål er: Vil dette gjøre situasjonen bedre eller dårligere for folk som sliter med å få endene til å møtes?

Tobias Drevland Lund (R) [12:13:53]: Jeg takker for spørsmålet. Rødt vil bedre familiers og vanlige folks økonomi. Vårt mål er at arbeidsfolk skal sitte igjen med mer av inntektene de selv skaper, også etter at regningene – strømregning, eiendomsskatt og hva det måtte være – er betalt. Tre av fire nordmenn vil faktisk få lavere inntektsskatt hvis Rødt hadde fått det som vi vil. Det stemmer at de på toppen hadde fått en større skatteregning, men det er også bare helt fair, all den tid det ikke er synd på de aller rikeste i dette landet. Jeg har mer omsorg for dem som har måttet stå i matkø, de som gruer seg til hver gang de skal handle på butikken, eller

de som gruer seg til hver gang de får en ny strømregning. Da ville også Rødts forslag om en makspris på strøm vært en god idé, noe Fremskrittspartiet ikke går like langt i å støtte.

Så til spørsmålet om eiendomsskatt: Vi mener at det skal være et høyt bunnfradrag, og at den skal være mer sosialt innrettet enn i dag. Det har vi også fremmet forslag om, noe representanten Wiborg burde ha sett.

Erlend Wiborg (FrP) [12:14:55]: Representanten Drevland Lund følger tydeligvis ikke med, for undertegnede snakket ikke om dem på toppen. Jeg nevnte eksplisitt minstepensjonister, som Rødt i dag foreslår å øke skattene for. Jeg snakket om barnefamilier, som Rødt i dag foreslår å øke skattene for. Jeg snakker om trygdede, som Rødt i dag foreslår å øke skattene for. Det er jo en underlig logikk fra Rødt når de mener at det å øke skattene vil bedre minstepensjonisters og barnefamiliers økonomi. Fremskrittspartiet mener det er særdeles usosialt. Det er ikke bare de rike som har en bolig de bor i; alle trenger en bolig å bo i. Når Rødt drastisk øker skattene knyttet til å leie eller eie en bolig, som de foreslår, gjør det økonomien deres vanskeligere.

Jeg gjentar mitt spørsmål: Vil dette gjøre situasjonen bedre eller dårligere for folk som sliter med å få endene til møtes?

Tobias Drevland Lund (R) [12:15:56]: Alt i alt kommer vanlige folk til å komme bedre ut med Rødts skatteopplegg. Det vi foreslår i dag, er at kommunene skal ha mulighet til å justere opp eiendomsskattesatsen mer enn dagens tillatte makstak på 4 promille. Det vi samtidig sier, de stedene vi har støttet eiendomsskatt, er at vi ønsker et høyt bunnfradrag, og at eiendomsskatteregulverket skal være mer sosialt innrettet. Derfor har vi også et forslag om det, som ligger på bordet, men som jeg ser at Fremskrittspartiet for så vidt heller ikke støtter. Det er ikke så rart all den tid de ikke er så veldig opptatt av vanlige folks inntekter og økonomi, bortsett fra i retorikken. Når man ser på politikken, er jeg usikker på om resultatet av Fremskrittspartiets politikk, summa summarum, kommer til å gjøre det bedre for vanlige folk.

André N. Skjelstad (V) [12:16:55]: Jeg hørte med interesse på innlegget til representanten Drevland Lund. Han sa følgende: Penger løser ikke alt i kommunal sektor. Min inngang til spørsmålet blir da: Vi har et generalistprinsipp som gjelder for både fylkeskommuner og kommuner. Mange av kommunene sliter ganske mye med å rekruttere personell til sine stillinger. Er det da kanskje på tide å fravike generalistprinsippet, ut fra Drevland Lunds hang når det gjelder kommunene? Jeg regner med at det i Drevland Lunds hode ikke er noen nye tanker om å se på størrelsen på kommunene per i

dag, men kan det tenkes at det har kommet noen andre tanker om generalistprinsippet, som gjelder for kommunene, i Drevland Lunds hode?

Tobias Drevland Lund (R) [12:17:52]: Jeg vil starte med å si at det er hyggelig representanten lytter nøye når jeg prater. Det er det hyggelig å kunne stadfeste. Når det gjelder generalistkommuneprinsippet, er Rødt tilhengere av det. Vi mener at kommuner, både små og store – både i de grisgrendte kommunene og i de store kommunene – burde kunne tilby de samme tjenestene.

Det er en del ting jeg er helt enig med representanten i at byr på store problemer, når det gjelder rekruttering og det å skaffe nok arbeidskraft, som heller ikke jeg har alle løsningene på her og nå, men penger er en del av det problemet også. Hadde man hatt mer penger, hadde man også kunnet bevare flere tjenester ute i kommunene, som hadde gjort det mer attraktivt for f.eks. helsefagarbeidere, sykepleiere, lærere og andre som jobber i skolen, å flytte til også de kommunene som i dag er fraflytningstruet. Jeg tror også at man må løse en del problemer på tvers av kommunegrenser, men da tror jeg ikke svaret nødvendigvis er kommunesammenslåinger. Da kan svaret være f.eks. interkommunale samarbeid, eller at man samarbeider om å løse tjenestene også på tross av at det krysser kommunegrenser.

André N. Skjelstad (V) [12:18:51]: Interkommunale samarbeidsordninger er ikke veldig demokratisk. Det kan vi kanskje fort være enige om. Det er selvfølgelig pragmatisk, men ikke spesielt demokratisk. I en av fjellkommunene i Nord-Trøndelag, nærmere bestemt Røyrvik, bor det 420 innbyggere. Forleden utlyste de sykepleierstillinger, med en lønnsavtale om 200 000 kr mer per sykepleier, uten at det har blitt den store tilstrømmingen. Er ikke dette litt av problemet? Hvis en ikke ønsker å slå seg sammen – det finnes jo noen utfordringer med det – kan det da for enkelte mindre kommuner være bedre at en fraviker generalistprinsippet, slik at en da kan inngå en kjøpsavtale for bl.a. å kunne levere basistjenester som sykepleiere, helsefagarbeidere osv. står for, eller er det feil ord for representanten Drevland Lund?

Tobias Drevland Lund (R) [12:19:52]: Rødt er tilhenger av generalistkommunen, bare så det er slått fast. Jeg tror likevel man skal se på mulighetene for å løse utfordringer på kanskje andre måter enn det man gjør i dag. Representanten Skjelstad viser til en kommune i Trøndelag. Jeg mener det også er en del av en uheldig utvikling, hvor vi fort får et slags «race to the bottom», der de ulike nærliggende kommunene skal overby hverandre når det gjelder å kunne tilby mest mulig lønn. Det er uheldig. Jeg tror at lønnsutviklingen i størst

mulig grad må skje gjennom partene i arbeidslivet og gjennom ordinære lønnsoppgjør.

Det er andre ting man kan gjøre for å være mer attraktiv på arbeidsmarkedet. Hvis vi f.eks. hadde styrket kommuneøkonomien, kunne man jo ha ansatt flere på heltid – heltid kunne vært hovedregelen, og deltid kunne vært for dem som ønsker det. Hvis vi hadde styrket kommuneøkonomien, kunne det også vært flere på jobb. Man kunne ha styrket grunnbemanningen og sørget for at det var mer attraktivt å stå i de yrkene, og også attraktivt å flytte til kommunene for å ta seg jobb innenfor sektorene som trenger folk.

André N. Skjelstad (V) [12:20:54]: Jeg er ikke nødvendigvis uenig i alt det, men en kommer til et visst minimumsnivå i en del kommuner. Da vi så den artikkelen om Røyrvik og at de ville betale 200 000 kr mer per sykepleier, trodde de fleste av oss at det kanskje ville komme flere. Det vi ser i hele landet, er at det er veldig mye vikarbruk og vikartjenester der kommunene kanskje burde ha klart det selv, men på grunn av at fagmiljøene blir så små i de aller minste kommunene, er vi i et tidsskille også der. Jeg synes det er litt merkelig at en da ikke kan se at verden går videre. Kanskje er en del av landets kommuner nå så kritisk små at de ikke lenger klarer å rekruttere de fagfolkene de trenger. Ser representanten den utfordringen?

Tobias Drevland Lund (R) [12:21:50]: Jeg ser utfordringen, og jeg håper jeg ikke har gitt inntrykk av noe annet. Dette er absolutt en utfordring. Som jeg også har sagt, opptil flere ganger, må flere oppgaver løses på tvers av kommunegrensene, gjennom samarbeid kommunene imellom. Jeg tror at hvis man f.eks. hadde opprettet egne vikarpooler på tvers av kommunegrensene, hadde man også fått bukt med en del av innleieproblematikken. Det koster kommunene veldig mye å leie inn fra vikarbyråer. Det er ofte også billigere å ansette folk på heltid i kommunen, men det blir igjen et spørsmål om penger. Derfor er det viktig at kommunene har en god nok finansiering til å kunne ansette nok folk i de velferdstjenestene vi trenger for framtiden.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

André N. Skjelstad (V) [12:22:43]: Forrige gang jeg sto på talerstolen, påpekte presidenten at jeg måtte vente til jeg fikk tilbudt plassen, og det gjorde jeg i dag, for i dag var det umulig å komme så mye før.

Uansett: Kommuneproposisjonen er mer enn tall og rammer. Den handler om hverdagen til folk. Den handler om kommunene kan ha råd til å gi f.eks. et spesialpedagogisk tilbud til elever som trenger det, om eld-

re møter en trygg og forutsigbar omsorgstjeneste, og om frivilligheten har et sted å møtes.

Venstre mener at sterke kommuner er selve bærebjelken i velferdsstaten. Derfor må vi sikre en reell økonomisk bærekraft i hele Kommune-Norge. Når kommunøkonomien strupes, svekkes også det lokale selvstyret. Det går ut over både tjenester og tilliten til det demokratiske systemet.

Kommunene trenger forutsigbarhet. Høye renter får også konsekvenser for tjenestene til innbyggerne. Det er ikke en god løsning at en kommer med krisepakker i juni og desember. Trygg styring er også å sørge for en økonomisk styring som bidrar til å få ned heten i norsk økonomi, ikke skru den opp, så kommunene får handlingsrom og pusterom til å kunne arbeide med kvalitet og utvikling, og at jobben i kommunestyrene i hele landet ikke bare ender opp i å kitte budsjett hull.

Vi må gi kommunene større frihet til å prioritere lokale behov, ikke sentralstyre detaljbudsjetter fra Oslo. Vi må slutte å skyve flere oppgaver ned på kommunenivå uten at pengene følger med, for det uthuler prinsippet om økonomisk balanse og ansvarlighet.

Et annet viktig punkt for Venstre er den grønne omstillingen. Kommunene er avgjørende for at Norge skal nå klimamålene. Det bygges sykkelveier, og det legges til rette for kollektivtransport, energieffektivisering og grønne innkjøp. Da må det også være et handlingsrom, både økonomisk og juridisk, til å gjøre de grønne valgene. Akkurat nå er det omstillinger som ikke kommer til å skje i fylkeskommunene, til tross for at det er rigget for det og ønske om å jobbe over tid. Eksempelvis i Akershus fylkeskommune er det et bredt tverrpolitisk ønske om å få en grønnere kollektivtransport, men regjeringen kompenserer ikke fylkene for de økte kostnadene i kollektivtilbudene. Dette er de ikke alene om i Akershus; dette er snarere regelen enn unntaket. Det er skuffende at regjeringen sier at en nå vil nå klimamålene, men fortsetter å la være å stille opp for at vi skal nå målene.

Det er på skolebenken framtidens samfunn bygges. Skal vi sikre at alle ungene møter en god skolehverdag, må kommunene ha råd til nok lærere, til spesialpedagoger og til skolehelsetjenesten. Ikke minst må de ha frihet til å organisere skolen på en måte som fungerer lokalt. Kommuneproposisjonen må styrke, ikke svekke, det lokale handlingsrommet, bidra til grønn omstilling og en god skole, ikke hemme grønne omstillinger og etterlate kommunene i en situasjon der lærerne mangler tid og ressurser til å følge opp elevene.

I 2024 var underskuddet i kommunal sektor ca. 4 mrd. kr. Uansett om det kommer noe mer penger i løpet av dagen, som vi har hørt gjennom pressekonferansene som har vært, er det en underliggende utfordring både i kommunal sektor og ikke minst i fylkeskommu-

nen. Det kunne ha vært interessant om det hadde vært mulighet til å kitte annet enn bare hullene på kommunale og fylkeskommunale veier. Det kunne ha vært interessant, uten at jeg i så måte tar det opp. Jeg har sittet såpass mange år i både fylkesting og kommunestyret at jeg lurer på om det kanskje er behov for å se på hvordan systemet rundt lærere er, og hvem som skal være arbeidsgiveren deres etter hvert. Velferd skapes i kommunene, men da må også Kommune-Norge ha mulighet til å skape den.

Jeg hører gjennom debatten at noen er svært ivrige etter å få lagt ned fylkeskommunen. Det framstår litt spesielt for meg, som også er fra distriktet. Saken er at hvis en gjør det, og en får færre kommuner, så vil Oslo-makten øke på bekostning av det vi har rundt omkring i landet. Større kommuner kan gjerne gi noen et gledesutbrudd, men det må være et handlingsrom der fylkene skaper en balanse overfor det en kan kalle hovedstatsmakten. Andre plasser rundt omkring i verden har en også regioner. Dette er en del av den balansen vi har. Dessverre er det noen som er ivrige etter og ønsker å fjerne den. Jeg tror nøkkelen til en del – hvis en skal bedre systemet, få flere ansatte og flere varme hender innenfor helse osv. – er å gjøre noe med det jeg kaller kontrollbyråkratiet. Det er ikke sikkert vi trenger å kontrollere hverandre både to og tre ganger i Norge. Det kan godt hende vi kan slippe det noe fri.

Presidenten [12:27:45]: Det blir replikkordskifte.

Sverre Myrli (A) [12:27:58]: Nå er det jeg som skal benytte muligheten til å se litt bakover, ettersom representanten Skjelstad er inne i sin siste uke som stortingsrepresentant. Han var jo med under den såkalte kommunereformen – og jeg sier «såkalte», for det var en sammenslåing nærmest etter innfallsmetoden, en sammenslåing her og en sammenslåing der. På Romerike, f.eks., ble den desidert største kommunen, Skedsmo, slått sammen med Fet og Sørumsund, så vi fikk en enda større kommune. Jeg må skynde meg å si at det er en kommune som fungerer bra, og jeg har til og med gleden av å sitte i kommunestyret der, men det var vel kanskje ikke den mest åpenbare og logiske sammenslåingen på Romerike. En tok den liksom bare. Vi fikk Kinn kommune, som er en kommune som ikke henger fysisk sammen, og på Hadeland klarte en å sørge for at de tre kommunene ble plassert i to forskjellige fylker.

Spørsmålet mitt er: Er Skjelstad fornøyd med slik Kommune-Norge ble seende ut, etter det han var med på?

André N. Skjelstad (V) [12:29:08]: Vi holdt på en god stund med det, som representanten Myrli er klar over, og vi kunne nok ha kommet til et enda bedre re-

sultat. I utgangspunktet lå alt på en frivillighetslinje, og tvang ble brukt i svært få tilfeller. Enkelte fylker ønsket ikke å gjøre noe, f.eks. Nordland, der det nok var gryteferdig og en burde ha gjort noe mer. Representanten nevner Kinn. Ja, deler av Kinn ønsket faktisk å ha en kommunesammenslåing, og så ble Bremanger igjen i midten. Det er helt korrekt.

Vi får se hva framtiden bringer. Det er ikke til å komme fra at det er en utfordrende hverdag for mange kommunepolitikere rundt omkring. Jeg vet ikke hvor fornøyd Myrli er med det som var årets resultat i fjor for Kommune-Norge, med ca. 4 mrd. kr i minus.

Sverre Myrli (A) [12:30:11]: Takk for et ærlig svar. Skjelstad nevnte i innlegget sitt hvor viktig det var å ha sterke regioner, og noe av tanken med kommunereformen – i hvert fall burde det være det – var jo å ha fornuftige og handlekraftige kommuner og regioner. Jeg nevnte Hadeland, hvor altså resultatet ble at de tre kommunene på Hadeland – Lunner, Jevnaker og Gran – ble liggende i to forskjellige fylker. Det er ikke akkurat å bygge opp under sterke regioner, for det er en svært uheldig inndeling. De tre kommunene har et utstrakt interkommunalt samarbeid, det er i stor grad felles identitet, og det er åpenbart at de tre kommunene bør tilhøre samme fylke. Nå er vi i en situasjon hvor Gran har søkt om overgang til Akershus, og i så fall blir alle tre kommunene liggende i samme fylke. Hvordan vurderer Skjelstad situasjonen på Hadeland, og hva mener Venstre bør gjøres med inndelingen på Hadeland?

André N. Skjelstad (V) [12:31:13]: Det er jo flere diskusjoner eller debatter her, og det gjelder både den kommunale biten og fylkesbiten eller regionene. Dagens regjering oppløste Viken. Vi kan godt være ærlige nå når en er i siste fase her, og si at Viken ble kanskje i største laget, men slik blir det når flere skal bli enige. Likevel: Det som ble løsningen, å løse opp alt, var ingen god løsning.

Vi var den gangen enige om ikke å røre grensene til de gamle fylkeskommunene. Det hadde nok krevd et litt lengre løp enn det vi la opp til den gangen. Jeg mener fortsatt at vi må ha en sterk regional motor i midten, altså fylkeskommunen. Tanken med det var å bringe mer makt nedover, og ut fra hovedstadsområdet. Det mener jeg var riktig. Når det gjelder Hadeland, kan man si at ja, tilknytningen til et område bør være i samme fylke.

Heidi Greni (Sp) [12:32:32]: Representanten Skjelstad har sin årlige reprise med å snakke ned de mindre kommunene, og i dag var det Røyrvik kommune som var offeret. De små kommunene er dysfunksjonelle, de klarer ikke å skaffe kompetanse, og de må tvangs-

legges. Det er åpenbart for Venstre. Da kunne det ha vært en fordel om representanten hadde forholdt seg sånn noenlunde til fakta. Det stemmer at Røyrvik kommune har tilbydd 200 000 kr ekstra til sykepleierstillinger for å spare penger, for de brukte altfor mye på vikarbyråer tidligere, men det som er fakta, er at de hadde null søkere til de sykepleierstillingene før de kom med det tilbudet, og 21 søkere etter at de kom med det tilbudet. De kunne velge og vrake i godt kompetente søkere, så den historien bør nyanseres. Er det sånn at ... (Presidenten avbryter.)

André N. Skjelstad (V) [12:33:39]: Jeg tror jeg skjønnte hva representanten Greni hadde tenkt å spørre om: om dette er løsningen for Kommune-Norge, at vi skal overby hverandre. Det er mulig at jeg tolket henne litt feil, men jeg tror ikke at det bør være nøkkelen. Jeg har ikke noe problem med at vi har forskjellige størrelser på kommuner i Kommune-Norge, men det vil være en fordel for dem de skal betjene, altså innbyggerne, at kommunene besitter den kompetansen som er nødvendig for å kunne betjene innbyggerne. I eksempelet med Røyrvik, med 420 innbyggere, er man på et kritisk nivå, og det kan gjelde flere kommuner. For å være enda litt mer tydelig: Det kan være kommuner i gamle Sør-Trøndelag, for den del, som både Holtålen, Tydal og flere, som kanskje er på en kritisk størrelse for å kunne tiltrekke seg nok kompetanse.

Heidi Greni (Sp) [12:34:39]: Jeg kan opplyse at det var i nyhetene i går at i Holtålen har utlyst vikariatstillinger i en barnehage, og de hadde rekordhøye 21 søkere til de stillingene, vesentlig mer enn en hadde i regionsenteret i kommunen. Det var nyhetsoppslaget i lokalmedia.

Tilbake til det med tvangssammenslåing: Det er fremmet et forslag i denne saken om at framtidige kommunesammenslåinger skal skje frivillig. Jeg antar at Venstre fortsatt har tenkt å overkjøre kommunestyrene. Om representanten kan bekrefte om han kommer til å stemme for det forslaget eller ikke, hadde det vært fint.

Til slutt må jeg spørre representanten om hva han tenker ville ha skjedd med Røyrvik kommune hvis de hadde blitt tvangssammenslått eller sammenslått med nabokommunen. Vi er begge to fra Trøndelag og kjenner geografien i det området, og vi vet vel begge to innerst inne at hvis Røyrvik kommune ikke var en egen kommune, ville det samfunnet sakte, men sikkert forvitte.

André N. Skjelstad (V) [12:35:45]: Det gleder meg at det er søknader på stillinger i Holtålen. Det gleder meg også når det er søknader på stillinger både i Røyrvik og i andre mindre kommuner.

Uansett: Det som er inngangen på dette, er om vi mener at Stortinget bør bruke sin styringsrett når det gjelder hvordan kommunekartet skal se ut, og ja, det tror jeg er helt nødvendig i enkelte tilfeller. Alle vet hvor det er mest penger å tjene på å slå sammen kommuner. Det er selvfølgelig nær de mer sentrale områdene. Det det handler om for innbyggerne rundt omkring i distriktene, der man kommer til et kritisk minimum, er å kunne tilby gode nok tjenester. Det er det det må handle om: å gi gode nok tjenester til de innbyggerne som bor der, og ikke bare tenke på hvor kommunehuset og rådhuset ligger.

Tobias Drevland Lund (R) [12:36:52]: Representanten Skjelstad sto tidligere i bresjen for omfattende kommune- og regionsammenslåinger og også tvangssammenslåinger, men tilbake i august 2023 kunne vi lese i Klassekampen at representanten Skjelstad avlyste en ny runde med kommunereform, som Høyre ønsket.

Mitt spørsmål til Skjelstad er derfor: Kommer Venstre til å følge Skjelstad i denne saken, eller blir det slik at vi også kan forvente at Venstre, hvis de – dessverre – får regeringsmakt eller kan påvirke regjeringens politikk, vil gå i bresjen for en ny runde med tvangssammenslåinger av kommuner og fylker?

André N. Skjelstad (V) [12:37:36]: Når en ser på kommuneøkonomien, som jeg refererte til tidligere, har den vel knapt vært så presset som i denne perioden, i hvert fall i mine 28 år i kommunepolitikken, og også presset når det gjelder kompetanse. Jeg tror ikke at løsningen nødvendigvis er at det trenger å være sammenslåing hele tiden, men jeg tror at det for en del kommuner vil være helt nødvendig å se i den retningen. Dette vil være opp til et nytt flertall – som jeg håper at det blir, selv om jeg skjønner at Drevland Lund i sine gode stunder tenker noe helt annet. Jeg håper virkelig det, for Norge trenger en fornyelse. Vi trenger å gå framover. Vi kan ikke reversere alt, som det dessverre har vært mye av i denne perioden. Det håper jeg at vi slipper i neste periode, og jeg håper også at vi får et nytt flertall, som tenker framover og ikke bakover.

Presidenten [12:38:39]: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Kjersti Stenseng [12:38:58]: For noen uker siden la regjeringen fram kommuneproposisjonen for 2026 og revidert nasjonalbudsjett for innværende år. Her går det tydelig fram hva som er vår viktigste oppgave: Det er å skape trygghet for folk gjennom en ansvarlig økonomisk styring.

2024 ble, som flere har beskrevet, et svært krevende år for mange norske kommuner. Netto driftsresultat for kommunesektoren var det svakeste resultatet siden

2008. Kommunesektoren må tilbake til anbefalt nivå over tid for at driften skal være sunn og bærekraftig. Det innebærer at utgiftene må vokse mindre enn inntektene. Samlet sett økte de frie inntektene reelt med 13 mrd. kr i saldert budsjett for 2025. Det er en betydelig økning. Vi ser likevel at det er stort strekk i laget mellom kommunene, når det gjelder både disposisjonsfond og resultater, og vi forventer at det vil bli flere ROBEK-kommuner i året som står framfor oss.

Vi er i en tid med krig i Europa, og forsvar og sikkerhet må prioriteres høyt. Når vi prater om trygghet, er den grunnleggende tryggheten i hverdagen også utrolig viktig for folk. Derfor må vi sørge for at kommunene har nødvendig handlingsrom. Jeg er derfor fornøyd med at vi har prioritert kommunesektoren. Vi legger opp til en realvekst i frie inntekter i intervallet 4,2–4,9 mrd. kr i 2026. Veksten vil gi sektoren et økt handlingsrom i intervallet 1,3–2 mrd. kr. Det mener jeg er et godt kommuneopplegg – vel vitende om at det har blitt presentert en enighet med Senterpartiet og SV, som også bidrar til mer penger til kommunene og fylkeskommunene.

Kommunene står foran mange utfordringer i årene som kommer. Det blir færre personer i yrkesaktiv alder sammenlignet med antallet over 67 år. Samtidig ser vi at tilgangen til riktig og tilstrekkelig kompetanse er en generell utfordring for kommunene. Kommunene møter også mer komplekse utfordringer, som klimaendringer, naturhensyn og sikkerhet og beredskap. Vi ser også et økende utenforskap. Mange står utenfor enten utdanning eller arbeidsliv. Derfor må vi se på hvordan vi kan øke handlingsrommet til kommunene, bl.a. ved å bidra til forenklinger, som vi så ofte har diskutert her, f.eks. når det gjelder plan- og byggesaksprosesser.

Kommunene må også vurdere nye måter å organisere og levere velferdstjenester på. Regjeringen skal sørge for økonomiske rammer som gir kommunene handlingsrom, men vi må også gå gjennom og se på hvordan staten styrer kommunene og få gode innspill i arbeidet som står framfor oss til hvordan vi kan redusere det statlige styringstrykket.

Over tid har sektoren fått flere oppgaver, og innbyggerne har fått flere rettigheter. Det er en utvikling vi må være stolte av, men måten det er gjort på, av regjeringer og storting med ulik partifarge, innebærer også at hensynet til det kommunale handlingsrommet kanskje i for mange saker har måttet vike for nasjonale mål.

Det er ikke et alternativ å fortsette som i dag. Vi må ta noen grep slik at det offentlige tjenestetilbudet gradvis ikke blir dårligere. Derfor har regjeringen utnevnt en kommisjon som skal foreslå endringer som kan legge til rette for bedre ressursbruk i kommunesektoren. Kommisjonen har et bredt mandat som omfatter både statens styring og andre forhold som kan bidra til lite effek-

tiv oppgaveløsning. Jeg er veldig glad for at det er så stort tverrpolitisk enighet om dette behovet og arbeidet her i Stortinget.

Arbeiderpartiet ønsker en boligpolitikk som gjør det enklere å komme inn på boligmarkedet. Derfor trenger vi flere boliger. Målet vi har satt om 130 000 boliger innen 2030, innebærer langt høyere byggeaktivitet enn det vi har hatt de siste årene. Det er ambisiøst, men jeg har tro på at vi kan få det til.

Kommunene står også foran et stort etterslep på infrastrukturen på vann og avløp. Vi har sendt et forslag på høring om lengre nedbetalingstid for investeringer. For innbyggerne er det et viktig bidrag til å holde de kommunale avgiftene og gebyrene lavere enn med dagens regelverk.

Kommuneproposisjonen viser at regjeringen prioriterer kommunesektoren i en tid med stramme rammer og store sikkerhets- og trygghetsbehov. Vi gir kommunene større handlingsrom både gjennom å øke veksten i frie inntekter og ved å ta ned det statlige styringstrykket. Til sjuende og sist handler det om tillit: tillit til lokaldemokratiet og til at våre gode lokalpolitikere løser oppgavene til beste for innbyggerne.

Presidenten [12:43:57]: Det blir replikkordskifte, og replikantene får én replikk hver.

Mudassar Kapur (H) [12:44:14]: Da Arbeiderpartiet og Senterpartiet kom til makten i 2021, kunne man lese i budsjettokumentene kort tid etterpå at situasjonen i Kommune-Norge var god, at økonomien hadde hatt en god utvikling over tid. Det lå også godt til rette for å fortsette den utviklingen. Mitt spørsmål er veldig enkelt: Hvordan vil statsråden beskrive situasjonen nå, fire år senere?

Statsråd Kjersti Stenseng [12:44:50]: Situasjonen for kommunesektoren nå er svært krevende, og, som jeg også sa, med det svakeste resultatet siden 2008. Derfor har også denne regjeringen prioritert kommunene svært høyt.

Det er mange årsaker til at situasjonen er så krevende. Aktivitetsnivået og kostnadsnivået i kommunene har økt mer enn inntektene, og vi vet også at mer skatteinntekter på tampen av året har vært med og kamuflert et økende forbruk, som vi nå ser at det er vanskelig for kommunene å ta ned. Det er ganske mange utenforliggende årsaker til at kommunene står i en krevende tid, i likhet med både byggenæring og privatpersoner som opplever en høy rente, høy prisvekst og høye kostnader. I den tiden vi lever i nå, står kommunene i en særs krevende situasjon – i likhet med veldig mange andre – og denne regjeringen har prioritert å bidra til å hjelpe kommunene gjennom den situasjonen.

Heidi Greni (Sp) [12:46:00]: I Avisa Sør-Trøndelag 10. mai var det en reportasje og intervju med ordføreren i Orkland, som uttrykte lettelse og stor glede over at planene om Norges største grønne industripark i Ustmarka har fått grønt lys. Det er selvsagt en glede Senterpartiet deler, men det følger et vilkår med den uttalelsen som virkelig sjokkerer meg. Den lyder slik:

«Eiktyr industripark blir regionens primære satsingsområde for arealkrevende industri, slik at større nedbygginger i regionen kan unngås.»

Dette er etter mitt syn en betingelse kommunalminister Stenseng ikke kan legge til grunn for den endelige beslutningen. På hvilken bakgrunn og med hvilken hjemmel mener statsråden at en kan fatte et vedtak som stopper all næringsutvikling i de andre kommunene i regionen, som setter den kommunale selvvråderetten helt til side, og som avslår eventuelle søknader før de i det hele tatt er sendt? Det er jo kommunen som er planmyndighet.

Statsråd Kjersti Stenseng [12:47:04]: Jeg kjenner ikke alle detaljer i akkurat den saken representanten beskriver her, men la meg understreke: Det er kommunen som er planmyndighet, det er kommunen som har ansvar for å regulere planer. Verken jeg som statsråd eller andre kan gå inn og gjennom en arealplan og vedtak i en kommune si hva som skal være vedtak og arealplaner i andre kommuner. Jeg er enig med representanten i det som sies: Områderegulering av arealplan i Orkland kommune er ikke besluttende for hva som skal være vedtak i andre kommuner.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:48:05]: Diesel er beredskap, men man har altså valgt fra regjeringens side å pålegge fylkeskommunene et kollektivtilbud som er elektrifisert i stadig større grad, som fører til store økninger i kollektivprisene, og som også fører til underskudd på de fylkeskommunale budsjettene. Ja, det er i det hele tatt svært dårlige tiltak, en hodeløs klimapolitikk, som rammer kommuneøkonomien, men verst av alt rammer det vår beredskapsevne. Det er ikke vanskelig å se for seg hvor enkelt det er å ta ut strømforsyningen, særlig i nord. Da å være prisgitt elferger og elbusser når det kanskje handler om behov for å evakuere en befolkning: Ser ikke statsråden at den klimapolitikken som føres, i ytterste konsekvens kan koste menneskeliv?

Statsråd Kjersti Stenseng [12:49:14]: Det er innført nullutslippskrav for busser, og også for ferger og fergetjenester. Jeg mener det er helt nødvendig at vi gjennom samferdselssektoren bidrar til å nå de klimamålene vi har satt oss. På alle områder i samfunnet skal vi forsterke beredskapen vår, for vi er i en sikkerhetssitua-

sjon som gjør at vi trenger det, og det har denne regjeringen prioritert høyt, ikke minst i arbeidet med det totalberedskapskommisjonen har lagt på bordet. Jeg mener at det ikke er noen motsetning mellom å sørge for at vi gjør det vi kan for å redusere utslippene i samferdselssektoren, og samtidig ha trygghet for folk i en sikkerhetssituasjon som skulle være alvorlig.

Nei, jeg vil ikke si at den klimapolitikken vi fører, og den samferdselspolitikken vi fører med å innføre nullutslipp, bidrar til å sette menneskeliv i fare. Det mener jeg er en tolkning som er å dra det altfor langt.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:50:29]: Ansvarleg økonomisk styring blei lagd vekt på i innlegget til statsråden. Mange kommunar opplever at dei med det større ansvaret for det bustadsosiale området har store utfordringar med uføreseielege utgifter knytte til personar som tidlegare kanskje hadde eit tilbod i spesialisthelsetenestene, men som no meir har blitt kommunen sitt ansvar. Kva vil statsråden gjere for at ordninga med toppfinansiering av ressurskrevjande tenester skal bli betre, meir føreseieleg og mindre byråkratisk, slik at kommunen kan jobbe langsiktig med å hjelpe desse mest sårbare, som ikkje skal vere kateballar i systemet, mellom politi, kommune og spesialisthelseteneste?

Statsråd Kjersti Stenseng [12:51:21]: Vi har gjort endringer i toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester. Det gjorde vi som en del av inntektssystemet, og den er en del av de frie inntektene. Omleggingen vi har gjort, har også bidratt til en mer rettferdig fordeling mellom kommunene. Modellen vi nå beregner ut fra, er fra 2025, og jeg er opptatt av å se på hvordan vi kan bidra til både å gjøre den enklere og å ha så riktig innretning som mulig. Det er et arbeid Helse- og omsorgsdepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet. Vi er i gang med et arbeid Helse- og omsorgsdepartementet har ansvaret for, for å se på hvordan ordningen kan innrettes på best mulig måte.

Tobias Drevland Lund (R) [12:52:23]: Bare siden kommuneproposisjonen ble lagt fram, har ytterligere to kommuner kommet på ROBEK-listen – fra 21 til 23. Samtidig sier statsråden her at man nå forventer at flere kommuner vil komme på ROBEK-listen framover.

Regjeringen har vist handling i møte med ROBEK-kommuner, for når det gjelder Moskenes kommune, har statsråden sagt at man er villig til å slette gjeld, opp mot 160 mill. kr, så lenge man slår seg sammen med nabo-kommunen Vestvågøy. Det er i og for seg bra at regjeringen strekker ut en hånd til ROBEK-kommuner. Jeg skulle ønske man gjorde det til flere andre ROBEK-kommuner også, som Rødt foreslår her i dag. Er det slik å forstå at

dette er regjeringens politikk framover, og at man for å få til flere kommunesammenslåinger skal lokke med gjeldsslette for å få kommuner ut av ROBEK?

Statsråd Kjersti Stenseng [12:53:20]: Nei, på ingen måte. Som jeg har sagt tidligere, er Moskenes et særtilfelle. Den økonomiske situasjonen der er ekstraordinær, og det er veldig stor avstand til neste kommune, som det også står dårlig til i. Det vet vi at det gjør i flere kommuner, men dette er, som jeg har understreket, et engangstilfelle for å løse en situasjon som har utviklet seg over mange år, og som til slutt ble helt uholdbar.

Jeg har sagt i kommuneproposisjonen at vi må se på om vi kan ha en særskilt oppfølgingsordning som kan forebygge at kommuner kommer i et så stort økonomisk uføre som det Moskenes har gjort. Dette arbeidet er i gang, og det vil jeg følge opp, for det viktigste er at økonomien er under kontroll før det går så langt som det har gjort i Moskenes.

André N. Skjelstad (V) [12:54:21]: Det kunne vært interessant å forfølge sporet til Drevland Lund litt videre ettersom representanten Myrli utfordret meg på kommunen Kinn, der det ble en kommune imellom. Moskenes har også en kommune mellom seg og Vestvågøy, bare for å påpeke det – men nok om det.

Beredskap har vi blitt ganske bevisste på, ikke bare når vi ser verden utenfor, vi har også hatt ganske mange forskjellige uvær som har rammet en del systemer. Det har i hvert fall gjort meg ganske bevisst på at vi har en for dårlig beredskap når det gjelder spesielt vann. For å få vann er en jo helt avhengig av strøm, og når en blir uten det i lengre perioder, rammer det sårbar infrastruktur i kommunene. Har kommunalministeren tenkt noe på hvordan vi kan ha en beredskap også når det gjelder vann – som er mye mer elektrifisert per i dag enn det har vært tidligere, som vi opplevde i bl.a. Trøndelag i vinter?

Statsråd Kjersti Stenseng [12:55:27]: Jeg er helt enig med Skjelstad i at når vi prater om den grunnleggende infrastrukturen vår, som ikke minst er viktig i krisetider, eller hvis det skjer spesielle hendelser, så er vann en del av den. Det er viktig å si at mye av det vi diskuterer akkurat nå, også er klimaministerens, helseministerens og flere departementers område. Jeg er opptatt av at vi når vi framover skal sikre og trygge beredskapen til folk, må gjøre et stort arbeid i kommunene, og fylkeskommunene har også et ansvar. Det handler om å sørge for å følge opp beredskapsrådene og hvordan vi har sikkerhet for at innbyggerne får tilgang til de helt grunnleggende tjenestene som trengs i en sikkerhetssituasjon. Det mener jeg må være en viktig del av det arbeidet vi skal gjøre nå for å følge opp. Har kommunene den beredskapen de trenger? Har de tilgang til vann, til mat, til

den helt grunnleggende infrastrukturen innbyggerne trenger dersom en kommer i en alvorlig sikkerhetssituasjon? Det arbeidet mener jeg på ingen måte er fullført.

Presidenten [12:56:31]: Replikordskiftet er omme.

Anne Kristine Linnestad (H) [12:56:54]: Det forundrer meg noe at ingen av hovedtalspersonene fra de forskjellige partiene i denne salen i dag har nevnt digitalisering med et eneste ord, med mindre de har blitt spurt om det direkte – men nok om det.

Digitalisering er for Høyre ikke et mål i seg selv, men et verktøy for bl.a. å kunne tilby gode tjenester i offentlig sektor. Når en kommune gjennomfører effektiviserings tiltak, må dette være målbart, slik at kommunene kan vise til effektiviseringsgevinst og ikke bare at en oppgave løses på en ny måte. Derfor har Senter for økonomisk forskning, SØF, utarbeidet beregninger for effektiviteten i de kommunale tjenestene, og dette kan gi kommuner en god oversikt over effektiviteten i egen kommune.

De siste fire årene har vi fra Høyres side presentert et stort antall konkrete forslag til hvordan kommuner og statlige virksomheter kan bruke digitalisering og kunstig intelligens for å effektivisere og forbedre tjenestene til næringsliv og innbyggere. Dessverre har vi gang på gang opplevd en regjering som enten ikke har evnet eller ønsket å følge opp våre konstruktive forslag.

Vi har f.eks. foreslått å utarbeide en digital løsning for arbeidskontrakter, som ville gjort det vanskeligere for useriøse arbeidsgivere å forfalske kontrakter. Dette kunne bidratt til å bekjempe arbeidslivskriminalitet og styrke arbeidstakernes rettigheter. Regjeringen har imidlertid i svar på skriftlig spørsmål fra oss bekreftet at denne digitale løsningen ikke er prioritert, til tross for det åpenbare potensialet for å bekjempe kriminalitet i arbeidslivet.

Høyre har også kjempet for å bevare og gjenopprette StartOff – en vellykket ordning hvor offentlig sektor presenterte konkrete utfordringer og gründermiljøer utviklet innovative løsninger på disse konkrete utfordringene. Dette var et praktisk tiltak for å stimulere til innovasjon i offentlig sektor, men regjeringen valgte allikevel å legge ned ordningen.

Vi har også foreslått opprettelse av et KI-råd, et uavhengig organ inspirert av Bioteknologirådet, som skulle håndtere etiske KI-spørsmål og veilede om ansvarlig bruk av kunstig intelligens. Dette er et område hvor Norge bør være i front og ikke i en bakevje.

Uansett hvor i landet man bor, skal man kunne dra nytte av digitaliserte løsninger og KI. Dette gjelder også for de samiske samfunnene. Utvikling av samisk KI er nybrottsarbeid – med muligheter for teknologiske innovasjoner som fremmer gode tjenester, mangfold, likestilling og inkludering – og Norge har et særlig ansvar og

mulighet for å utvikle kunstig intelligens tilpasset den samiske befolkningen. Høyre er derfor glad for at Stortinget har bedt regjeringen sørge for at det samiske KI-arbeidet blir inkludert i Forskningsrådets satsing på forskningssentre for kunstig intelligens, de såkalte KI-sentrene, dessverre mot Arbeiderpartiets og Framskrittspartiets stemmer.

Høyre har en helhetlig tilnærming til digitalisering og kunstig intelligens som spenner fra konkrete tekniske løsninger til overordnede strategier for hvordan Norge skal møte den teknologiske utviklingen. Dette står i skarp kontrast til svarene vi kontinuerlig har fått fra Støre-regjeringen, som enten har henvist til at man venter på en nasjonal digitaliseringsstrategi som endelig kom, at det er nedsatt en arbeidsgruppe, eller at dette er noe regjering-en jobber med.

De siste fire årene har vært preget av en regjering som har trukket bena etter seg. De resultatene som tross alt har kommet, har i stor grad vært basert på forslag og utredninger Solberg-regjeringen la fram, og ikke på nye, innovative tiltak fra dagens regjering. Det er allikevel positivt – jeg skal avslutte positivt – at regjeringen har valgt å følge opp vår strategi for de syv viktige livshendelsene. I går, altså etter fire år i regjeringskontorene, fikk Støre-regjeringen endelig på plass en digitalisert løsning for arv og dødsfall. Dette viser at Høyres ideer fungerer når de blir fulgt opp.

Presidenten [13:01:09]: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Lise Christoffersen (A) [13:01:28]: Alle i denne salen er enige om at kommunene spiller den aller viktigste rollen når det gjelder god og likeverdig velferd. Derfor er det urovekkende at rundt 200 kommuner gikk med underskudd i 2024, i tillegg til det overraskende fallet i driftsresultat for 2023.

Situasjonen varierer til dels betydelig fra kommune til kommune. Det er variasjoner mellom de ulike KOSTRA-gruppene, men også internt i hver gruppe, og det er vanskelig å se noe klart mønster. Det ser ikke ut til å være systematiske forskjeller som kan forklares med objektive kjennetegn ved den enkelte kommune.

Arbeiderpartiet og flertallet i Stortinget tar denne situasjonen på største alvor. Nytt inntektssystem fra i år sørger for en mer rettferdig fordeling av inntekter mellom kommunene. Under det forrige inntektssystemet så vi at forskjellene mellom kommunene økte fra år til år. Da økte også forskjellene i tjenestetilbud til innbyggerne. Nå har vi en mer rettferdig fordeling mellom skattesterke og skattesvake kommuner. Det kommer bl.a. min egen hjemkommune, Drammen, til gode. Byens innbyggere er blant vinnerne i det nye inntektssystemet.

I tillegg sørget regjeringa for å stille opp for kommunene med en varig inntektsvekst på 13 mrd. kr i 2025. Det er rekord i nyere tid. I revidert budsjett kommer 1,6 mrd. kr til, og for 2026 foreslås inntektene økt med ytterligere 4,2–4,9 mrd. kr.

Penger er likevel ikke nok. Mangel på kompetanse er en like stor utfordring i store deler av Kommune-Norge, særlig i små og mindre sentrale kommuner. I det bildet er regjeringas nye nasjonale digitaliseringsstrategi særdeles viktig. Omstilling til nye og mer effektive måter å yte tjenester på, på tvers av sektorer og på tvers av nivåer, blir helt nødvendig i takt med de demografiske endringene i befolkningen. KS får derfor støtte til å samarbeide om felles IKT-løsninger i kommunal sektor, og helseteknologi er bare ett av flere stikkord.

På komitéreise i Østfold fikk vi se eksempler på hvordan en av kommunene samarbeidet med helseregionen for å få til gode og effektive brukerreiser mellom primær- og spesialisthelsetjenesten. Med en aldrende befolkning vil det behovet bare øke i tida som kommer. En av Arbeiderpartiets ordførere i en mindre kommune nordpå sa det slik i et møte med oss:

«Vår kommune har stort omstillingsbehov, men lav omstillingsevne. På det digitale området ønsker jeg meg null frihet. Jeg ønsker meg felles løsninger som virker.»

Samarbeidet med KS vil forhåpentligvis bidra til at det ønsket blir oppfylt.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Kathrine Kleveland (Sp) [13:04:49]: Senterpartiet vil bygge samfunnet nedenfra. Et levende folkestyre styrkes når makt, kapital, arbeidsplasser og kompetanse fordeles bredt. Når beslutningene tas nær dem som berøres, blir flere involvert, og avstanden mellom styre og folk blir mindre.

Senterpartiet er et folkestyreparti som mener at beslutninger i et demokrati skal gjøres av folkevalgte som kan kastes eller gjenvelges ved valg. Dette er bakgrunnen for mye av vår motstand mot byråkratisering, rettsliggjøring og overnasjonal styring. Nærhet sikrer initiativ, kreativitet, eierforhold til arbeidsoppgaver, ansvarsfølelse og kollektiv forpliktelse. Store systemer skaper store avstander.

Høyre og Fremskrittspartiets kommunereform skulle gi mindre byråkrati og bedre tjenester. Resultatet ble motsatt. Vi fikk 71 færre kommuner, men 7 600 flere administrativt ansatte i kommunene mellom 2016 og 2024. Det ble også færre folkevalgte. Fra 2013 til 2023 gikk vi fra 10 624 folkevalgte i kommunestyrene til 9 122. Det er en reduksjon på 14 pst. 1 437 folkevalgte ble borte på grunn av Høyre og Fremskrittspartiets

kommunereform. Tap av så mange folkevalgte er tap av kunnskap, engasjement og tilgjengelighet. Færre folkevalgte gir færre til å snakke din sak i diskusjoner om skolestruktur, tilbudet innen eldreomsorg eller i utviklingen av kommunen for øvrig.

Ofte er de delene av kommunen som er lengst unna kommunesenteret, dårligst representert. I Vestfold vil Høyre slå sammen mer. De vil teste ut å slå sammen alle kommunene til én. En meningsmåling fra april i år viser massiv motstand til Høyres forslag om å slå sammen alle Vestfold-kommuner til én kommune: 74,3 pst. sa nei. Senterpartiet sier absolutt nei. Senterpartiet tror på lokaldemokratiet, med tjenester nær folk og politikere som kjenner nærmiljøet sitt. Vestfold er sentralisert nok.

Til slutt vil jeg legge til at Senterpartiet alltid er opptatt av å styrke kommunene også økonomisk, og det har vi fått til i dag i samarbeidet om revidert budsjett, hvor kommunene styrkes med 1,6 mrd. kr ekstra.

Erlend Wiborg (FrP) [13:07:48]: Det har vært en interessant debatt, med mye fokus på systemer, kommuner, statsforvaltere og fylkeskommuner. Det har blitt nevnt fra denne talerstol at juvelen er inntektssystemet. Vi har hørt at Senterpartiet er opptatt av antall byråkrater i fylkeskommunen og antall folkevalgte. Det det ikke har vært noe fokus på, er dem vi faktisk er til for, nemlig innbyggerne. Hvor er fokuset der?

I tillegg har vi hørt mye selvskrut. Noen hevder at selvskrut skal man lytte til, for det kommer fra hjertet, men nå mot slutten av en valgperiode mener jeg det er bedre å gjøre opp politisk regnskap for hvordan det har gått med flertallet bestående av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt på slep.

Hva er realitetene? En vanlig familie har nå fått økt sine utgifter med 190 000 kr i året på grunn av økte priser og renter. Folk som er avhengig av bussen, opplever kutt og redusert tilbud på grunn av symbolske klimakrav. Eldre og pleietrengende opplever mangel på sykehjemsplasser på grunn av offentlig sløsing. Vi opplever skolenedleggelse. I mitt eget fylke gikk Senterpartiet i bresjen for å legge ned flere videregående skoler, da de valgte å prioritere symbolske klimatiltak og byråkrati istedenfor å ta tak i det som faktisk er det viktige for folk, nemlig tjenestene.

Sånn går det når man fokuserer på systemer og selvskrut, istedenfor mennesker. Fordelen er at folk flest har merket resultatene av den politikken dagens sosialistiske flertall har ført. Det folk har merket, er at det i hvert fall ikke har vært en politikk som har tatt vanlige folk og bedrifter på alvor. Man har vært mer opptatt av systemer enn mennesker. Det ser vi også ut fra debatten i dag. Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet fokuserer fortsatt på systemer, ikke mennesker.

Terje Sørvik (A) [13:10:33]: For Arbeiderpartiet er sterke fellesskap og bærekraftig vekst og utvikling i hele landet viktig. Det handler om folks mulighet til å bygge framtid og gode lokalsamfunn. Det nasjonale fellesskapet vårt består av små og store steder som er gjensidig avhengig av hverandre. Sterke byer er bra for distriktene, og sterke distriktssamfunn er bra for byene – by og land, hand i hand! Trygge og gode samfunn er avgjørende uansett hvor folk velger å bo. Ulike steder i landet har ulike utfordringer. For Arbeiderpartiet er det viktig å møte disse utfordringene, sånn at folk kan leve et godt liv uansett om de bor i tettbygde eller spredtbygde strøk.

Fylkeskommunen har ansvar for mange viktige tjenester for folk og lokalsamfunn, som bl.a. videregående opplæring, fylkesveier og kollektivtransport. Vi har den siste tiden fått mange tilbakemeldinger på utfordringer innenfor disse siste områdene. Derfor er det gledelig at det i dag har blitt enighet om å styrke dette området i revidert budsjett.

I tillegg har fylkeskommunene ansvar for utvikling i regionen, gjennom bl.a. overordnet planarbeid, næringsutvikling og miljøoppgaver. Et velfungerende folkestyre på regionalt nivå er viktig, og samfunnsutviklerrollen utøves i gode partnerskap med hjelp av gode virkemidler og verktøy.

Arbeiderpartiet er opptatt av å stille opp for kommunesektoren, sånn at den kan fortsette å levere gode tjenester til innbyggerne over hele landet. Stortinget vedtok nytt inntektssystem for fylkeskommunene fra 2024 og nytt inntektssystem for kommunene fra 2025. Med det har vi sørget for en nødvendig faglig oppdatering av kostnadsnøkler i inntektssystemet og dermed lagt til rette for at kommuner og fylkeskommuner kan levere gode og likeverdige tjenester til innbyggerne. Regjeringen har vært særlig opptatt av å løfte skattesvake kommuner gjennom flere grep som sørger for en jevnere inntektsfordeling mellom kommunene.

Vi i Arbeiderpartiet har tro på framtiden. Oppgavene er store, men vi har lyktes før, og vi skal gjøre det igjen. Med en tydelig sosialdemokratisk politikk bygger vi et sterkere, tryggere og mer rettferdig Norge – et Norge med sterke fellesskap og små forskjeller, der folk får bedre råd, føler trygghet for morgendagen og tror på framtiden.

Jeg ser til slutt at jeg har nok taletid til også å si takk for meg fra denne talerstolen.

Anja Ninadotter Abusland (Sp) [13:13:31]: Når vi snakker om kommuneproposisjonen, snakker vi egentlig om hvordan folk har det og hvordan hverdagen blir for folk, enten man bor i Kristiansand eller i Åseral. Det handler om at barna får en god skole, at de eldre får

hjelp når de trenger det, og at kommunen har råd til å ha nok folk på jobb.

I Agder har vi både store og små kommuner, og forskjellene mellom dem har økt. Små kommuner som Iveland, Hægebostad og Åseral må ofte tøye hver krone langt for å få det til å gå rundt, samtidig som de skal levere like gode tjenester som større kommuner. Regjeringen legger opp til en vekst i frie inntekter på 1,2–2 mrd. kr. Det synes vi i Senterpartiet er litt lite, derfor foreslår vi to til tre ganger så mye. Da er det ekstra gledelig at vi i dag har fått gjennomslag i RNB for en økning på 1,1 mrd. kr til skole og eldre i kommunene. Det gir ordførere og kommunestyre over hele landet, også i Agder, mer handlingsrom til å prioritere det som er viktigst for folk, uten at de må bruke mye tid på rapportering og kontroll.

Vi er glad for at potten som skal hjelpe dem som virkelig sliter, styrkes. Det er ikke rettferdig å behandle alle likt når utgangspunktet er så forskjellig. Vi vet at noen kommuner i Agder har ekstra store utfordringer, enten det handler om økonomi, store avstander eller små fagmiljøer, og da må staten være med på å løfte. Senterpartiet har sammen med Arbeiderpartiet allerede endret inntektssystemet, sånn at det blir mer rettferdig, særlig for kommuner som ikke har like mye skatteinntekter. Mange av kommunene i Agder kommer bedre ut med det, men vi er ikke ferdig. Systemet skal evalueres i 2029, og da må vi se på hvordan vi kan gi mer til de små distriktkommunene.

Kommuneproposisjonen gir kommunene bedre forutsetninger for å gjøre jobben sin, mye takket være endringer vi i Senterpartiet var med på da vi satt i regjering. Det er bra, men vi må videre. Kommunene trenger fortsatt mer tillit, mer forutsigbarhet og mer ressurser. Det er i kommunene at folk møter staten, og det er der vi må sørge for at trygghet, nærhet og kvalitet ikke bare blir fine ord, men faktisk blir virkelighet.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [13:16:18]: Norge er et langstrakt land. Vi bor i den innerste dal og på det ytterste skjær, men de fleste av oss bor et sted midt imellom. Over 80 pst. av oss bor i byer og tettsteder. Her har vi hjemmet vårt og skaper livet vårt. I byer og tettsteder møtes også mange av de store utfordringene vi må finne gode politiske løsninger for, som infrastruktur, innovasjon, næringsutvikling, boligbygging, utenforskap og integrering, og ikke minst bærekraftig politikk for klima og miljø.

Vi skal bygge 130 000 boliger, derfor har regjeringen satt i gang en rekke tiltak som skal gjøre det enklere, billigere og raskere å realisere gode boligprosjekter. Direktoratet for byggkvalitet jobber nå med ekstra ressurser for å gjøre plan- og byggesaksprosessene mer digitale,

slik at det blir billigere, enklere og raskere å få saken sin behandlet.

Regjeringen har sendt på høring forslag til lov og forskrift som skal bidra til færre byggesøknader med mangler, og en mer forutsigbar tidsfristberegning. Forslagene fra arbeidsgruppen, der byggenæringen, kommunene og departementet sammen har laget en rapport med 72 forslag til ytterligere tiltak for raskere plan- og byggesaksprosesser som kan få opp farten på boligbyggingen, skal nå følges opp av departementet.

Stortinget har nettopp vedtatt en omfattende lovproposisjon, som allerede er nevnt i denne debatten, om grunneierfinansiert infrastrukturbidrag, hvor målet er å gi kommunene flere og bedre verktøy for gjennomføring av planene, og også gjøre det mer forutsigbart for utbyggerne.

Husbankens låneramme er styrket med 90 pst. og er nå oppe i 32 mrd. kr, med en ytterligere økning på 100 mill. kr til byggelån i årets reviderte budsjett. I tillegg er bostøtten styrket flere ganger, både i 2024 og i 2025.

Det å sikre studentene flere rimelige boliger er viktig for et sunt leiemarked. Siden 2022 har Arbeiderpartiet sørget for tilskudd til bygging av totalt 8 184 nye studentboliger og bedre økonomiske rammer ved å øke kostnadsrammen og tilskuddssatsene til nettopp byggingen. Det har hatt en effekt, og det er nå rekordhøy byggeaktivitet, med 5 000 studentboliger under bygging. Hovedvekten av de nye tilskuddene har gått til studentboliger i de største byene, der behovet er størst. Flere studentboliger bidrar også til å redusere presset på det private leiemarkedet.

Kjersti Bjørnstad (Sp) [13:19:20]: I dag har jeg besøk av elever fra Vg1 helse- og oppvekstfag på Lena-Valle videregående skole i Østre Toten. De er framtidens helse- og omsorgsarbeidere. Det er ungdom som vil bidra i lokalsamfunnene våre med omsorg, trygghet og kompetanse. For at de skal få brukt utdanningen sin, må vi sørge for en sterk og bærekraftig kommuneøkonomi med reell mulighet for fast arbeid der folk bor.

Kommunene er grunnmuren i velferdsstaten. Det er der folk møter det offentlige – i barnehagen, på skolen, på helsestasjonen og på sykehjemmet. For Senterpartiet er det avgjørende at disse tjenestene fortsatt skal være tilgjengelig i hele landet, også i distriktene.

Vi vet at mange kommuner nå står i krevende økonomiske situasjoner. I Gausdal har ordfører Anette Musdalslien vært tydelig på at det er nødvendig med varige grep som sikrer handlingsrom i økonomien for å skjerme nettopp oppvekst og eldreomsorg. Dette er dessverre ikke et enkeltstående eksempel. Mange folkevalgte jeg møter på min vei, advarer mot at en for stram

kommuneøkonomi kan tvinge fram kutt i skolen. Slike kutt rammer ikke bare ungene, men også lærere, miljøfagarbeidere og helsefagarbeidere – og ikke minst rekrutteringen til de yrkene vi roper opp om at flere skal velge. Derfor foreslår vi å øke de frie inntektene med ytterligere 4 mrd. kr i 2026, på toppen av justering av prisvekst og demografi. Det er over dobbelt så mye som det regjeringen har foreslått, og er nødvendig om kommunene skal få en reell styrking av tjenestene. I tillegg vil vi med dagens budsjettenighet styrke kommunene med ytterligere 1,6 mrd. kr i inneværende år.

Senterpartiet mener det må være sammenheng mellom ansvar og rammer. Kommunene må ha økonomi til å levere på oppgavene staten gir dem. Derfor er vi glad for at kommuneopplegget gir en betydelig realvekst i frie inntekter, men vi må videre. Det trengs langsiktige grep for å sikre at alle kommuner, også små og spredtbygde, kan tilby gode og trygge tjenester.

Vi må redusere statlig detaljstyring og gi kommunene mer tillit. Samtidig må vi styrke de frie inntektene slik at kommunene har mulighet til å være en attraktiv arbeidsgiver, både for erfarne fagfolk og for ungdom som nå utdanner seg til yrker innen helse, oppvekst og omsorg.

For elevene ved Lena-Valle og andre videregående skoler er det avgjørende at kommunene har læringsplasser, sommerjobber og reelle jobbmuligheter når utdanningen er fullført. Det handler om å sikre nødvendig kompetanse i tjenesten, men også om å gi ungdom en framtid i sitt eget lokalsamfunn.

Velferdsstaten er ikke sterkere enn det nærmeste rådhuset. Derfor er sterk kommuneøkonomi ikke bare viktig, det er helt avgjørende for å sikre framtidens fagfolk og framtidens tjenester.

Trine Fagervik (Sp) [13:22:34]: Kommuneproposisjon må være det ordet færrest har et forhold til, samtidig som alle faktisk er helt avhengig av innholdet i den. Når vi i dag debatterer denne kommuneproposisjonen, debatterer vi hvilke rammer kommunene og fylkeskommunene skal få. Det handler om verdier i kroner og øre, men også om verdisyn. Hvilket Norge er det vi vil ha? Det handler om barnehagen til ungene våre, om gamlehjemmet til bestemor og om fritidstilbudet til ungdommen. Det handler om levende lokalsamfunn i hele landet, der folk kan trives og leve et godt liv.

Vi står overfor stadige verdivalg. Hvordan skal landet vårt se ut? Et levende Nordland og et levende Nord-Norge er en del av totalberedskapen vår. Det er i nord verdiskapingen skjer. I Nordland har samtlige næringer vekst i omsetningen sin. Industrien var den næringen som sto for den største omsetningen, etterfulgt av varehandel og primærnæringen. Denne verdiskapingen gjør seg ikke selv. Vi trenger folk som 24-7 bor og lever et godt liv, folk

som skaper, bidrar, produserer og leverer. Da må det være enkelt å velge å bli, velge å komme hjem, velge å bosette seg. At fergen går og er gratis, er et slikt eksempel. Gjeldslette av studielån, at barnehagekostnadene er sterkt redusert, at man uansett alder kan ta utdanning i distriktet eller bygge på utdanningen sin uten å måtte reise fra familien – dette er verdier Senterpartiet holder høyt.

Nordland har 41 kommuner. De fleste er ganske små. De gjør alle sammen sitt beste for å yte gode tjenester til sine innbyggere, innbyggere som igjen produserer og skaper verdier i hele fylket, til hele landet – innerst og øverst i dalen, høyest oppe i fjellet, inne i fjordene og ute på havet. Det blir ikke automatisk flere kvalifiserte hoder eller hender i arbeid på grendeskolen eller sykehjemmet i ytterbygda selv om kommunene slår seg sammen, og det blir ikke kortere for elevene å reise til nærskolen sin fire mil og en ferge unna selv om kommunene blir slått sammen. Det har vært og vil være en verdi at vi har folkevalgte og administrativt ansatte som kjenner de lokale forholdene og den lokale geografien. Dette gjelder uansett beslutningsnivå. Senterpartiet mener de tre beslutningsnivåene vi har i dag, har en verdi. Sentralisering gjør ikke tjenestene automatisk bedre, uansett nivå.

Senterpartiet ser verdien av hele Norge. Vi ser nordlendingen, og vi satser i nord. Derfor er jeg glad vi har styrket økonomien til Nordland og til folk i Nordland. Det har vært en stor kostnadsvekst som kommunene sliter med. Da må vi ta ansvar. I denne salen er vi ansvarlige overfor hele det norske folket. Vi representerer hele Norge, og det har en verdi – i dag og for framtiden.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [13:25:48]: Politikken er for folk. Det SV har gjort i disse fire åra, er å reversere mange av dei usosiale kutta førre regjering kom med. Vi har auka barnetrygda, vi har fått på plass gratis SFO, og vi har auka midlane til kommunane. Seinast i dag har kommunane fått meir pengar gjennom dei forhandlingane Senterpartiet og SV var med på.

Mange kommunar har store, uventa utgifter i samband med personar som treng omfattande hjelpetiltak, både med å skaffe og behalde ein bustad og for å fungere i kvardagen. NRK-serien Psyk gjev eit godt inntrykk av korleis livet kan vere for dei som slit mest, og som er heilt avhengige av gode tenester og folk på jobb kvar dag for å hjelpe seg. Personar som treng eit profesjonelt, stabilt hjelpeapparat rundt seg på grunn av psykiatri, rus eller begge delar, skal ikkje hamne som kasteballar mellom sjukehus, fattige kommunar, politi og utslitne pårørende.

SV er opptekne av at menneske med funksjonshindringar skal sleppe å flytte langt frå familie og nettverk for å få nødvendige tenester. Eg er difor svært glad for at vi har fått med oss komiteen på eit forslag der vi ber regje-

ringa gjennomgå ordninga for toppfinansiering av tenester, slik at det blir mindre byråkratisk. Slik ordninga er no, er det nesten umogleg for kommunane. SV skulle gjerne sett at fleirtalet også blei med på å vedta ei statleg finansieringsordning for desse tenestene og fjerning av aldersgrensa for å få toppfinansierte tenester.

Eg meiner at kommunane treng ei økonomisk sikringsordning slik at store, uventa utgifter kan bli dekte i det året ein ventar på å få innvilga ein søknad. Bruttoutgiftene for éin person i Kristiansund med stort hjelpebehov kom på heile 26 mill. kr med fire til éin-bemanningsstaten kan ikkje skufle ansvaret for desse viktige tenestene over på kommunane utan å stille med betre finansiering og sikkerheit for kommunane. SV føreslår ein revisjon av forskrifta som styrer samhandlinga mellom spesialisthelsetenesta og kommunane, slik at kommunane kan vere sikra både tid og ressursar til å byggje opp forsvarlege tilbod før personar med hjelpebehov blir overførte til kommunane. Vi treng å gjere meir for denne gruppa.

Kathrine Kleveland (Sp) [13:28:55]: Noe av det fineste med å sitte i kommunal- og forvaltningskomiteen er å besøke alle landets fylker i løpet av fireårsperioden – innholdsrike turer med stolte folkevalgte, tradisjonelt eller nyskapende næringsliv, varig tilrettelagte arbeidsplasser, kulturhus, sykehjem og mye mer, fra øya Lovund i Lurøy kommune i Nordland til Valle kommune i Setesdal i Agder, fra Ålesund til Hamar og Holmestrand.

Kommune-Norge er virkelig endret mye. Høyre og Fremskrittspartiet la ikke bare ned mange kommuner. Høyre og Fremskrittspartiet var ivrige etter å slå sammen også fylkene da de hadde makten, uten særlig støtte fra innbyggerne. Så kritiserer de oss for å lytte til folk og løse opp tvangssammenslåtte fylker. Høyre og Fremskrittspartiets urealistiske forslag om å legge ned fylkeskommunene uten en plan for hvordan oppgavene skal løses, vil gi enda mindre lokaldemokrati.

Høy valgdelaktelse er viktig for demokratiet. Kommuneproposisjonen viser til en rapport fra Telemarksforskning om hvordan kommunesammenslåinger påvirker valgdeltakelsen i Norge. Valgdeltakelsen sank med 1,7 prosentpoeng i kommuner som ble slått sammen. I kommuner som utgjorde mindre enn en femtedel av innbyggertallet i ny kommune, var valgdeltakelsen hele 3 prosentpoeng lavere enn ved tidligere valg.

Kommunesammenslåinger gir ikke mer demokrati eller delaktelse, snarere tvert imot. Færre og større kommuner er ikke løsningen på kommunenes utfordringer. Sammenslåinger fører like gjerne til sentralisering, stor driftsulemper, økte kostnader, større avstand til folket og mer byråkrati i kommunene.

Høyre og Fremskrittspartiet vil nok ikke ta dette inn over seg, men det bør Arbeiderpartiet gjøre, for Arbeiderpartiet mener nå at kommunesammenslåing er løsningen for kommunene. I kommuneproposisjonen for 2026 skriver de:

«Regjeringen er positiv til kommuner som ønsker å slå seg sammen med en eller flere nabokommuner for å løse utfordringene kommunesektoren står overfor.»

Hva med lokaldemokratiet og nærheten til beslutninger? Det svarer ikke Arbeiderpartiet på.

Heidi Greni (Sp) [13:31:54]: Først må jeg si at jeg er veldig glad for at statsråden bekrefter at vedtaket om Eiktyr industripark er feil, og at det ikke finnes hjemmel for å båndlegge nabokommuner og frata dem arealmyndigheten. Jeg håper departementet snarest mulig retter opp i dette og informerer statsforvalter og andre berørte så dette ikke blir lagt til grunn for arealplaner i nabokommunene.

Senterpartiet er helt uenig med regjeringen, som mener at større og færre kommuner er løsningen på kommunenes utfordringer. Tvert imot er det nærhet til tjenester for folk, lokalkunnskap og tillit som sørger for at kommunene kan tilby gode tjenester, at en unngår sentralisering og unngår strukturendringer. Det er for mange bemanningsnormer, det er for mye statsforvalterstyring.

Arbeiderpartiet har i hele stortingsperioden sagt at de bygger på frivillighetsprinsippet når det gjelder kommunesammenslåing. I denne proposisjonen viser de til Hurdalsplattformen, som sier at frivillighet skal være styrende for kommunesammenslåing. Derfor er jeg veldig skuffet når Arbeiderpartiet ikke står bak forslaget om at kommunesammenslåinger skal være frivillig. Er det slik at Arbeiderpartiet nå har snudd og vil gå for tvangssammenslåinger, eller kommer de til å stemme for det forslaget?

Når det gjelder rekruttering av og mangel på folk i kommuner, er ikke det verre i små kommuner enn i store, men det er mye verre i nedlagte kommuner – kommuner som mistet kommunesentret sitt etter kommunereformen. Det er utrolig krevende å få folk til å jobbe f.eks. på et sykehjem der det ikke finnes andre kompetansearbeidsplasser til partner eller andre som skal være med. Som sagt er det mange som ønsker seg til de mindre kommunene. I Røyrvik gikk det fra null til 38 søkere til én stilling da de fikk 200 000 kr ekstra for å kompensere for lang pendlervei og eventuelt ukependling. Røyrvik er for øvrig en kommune som jobber veldig aktivt med næringsutvikling, og det de ønsker seg aller mest nå, er en avklaring fra statsråd Stenseng om de kan få sette i gang driften i Joma Gruver. Det er alfa og omega for at

det lokalsamfunnet skal bestå, og det vil fort gi en folketallsøkning på kanskje både 20 pst. og 50 pst. hvis de bare får et signal på at de kan sette i gang.

Mudassar Kapur (H) [13:34:56]: La meg først takke komiteen for debatten så langt. Den har vært interessant for alle parter.

Jeg hadde i replikkrunder med statsråden behov for å høre hvordan statsråden så på situasjonen i Kommune-Norge nå, fire år etter at denne regjeringen gikk på. Det var ingen tvil om at virkelighetsbeskrivelsen var dystert. Det er ingen tvil om at Kommune-Norge står i en veldig vanskelig situasjon.

Da tenker jeg det er en viktig oppgave for alle politikere, både nasjonalt og lokalt, å ta innover seg realitetene i det som skjer der ute. Vi må ta innover oss at det er et stort behov for omstilling i kommunesektoren. Det er et stort behov for å tiltrekke seg riktig kompetanse, ha kompetansemiljøer, få til god utvikling, slik at kommunene settes i stand til å møte morgendagens utfordringer på en best mulig måte og til det beste for innbyggerne. Det er en oppgave som best gjøres når både nasjonale og lokale politikere drar i samme retning.

Uten at jeg nå skal gjenta alt på nytt, må jeg si at det som har vært det mest skuffende i denne fireårsperioden, er at man kom til en kommunesektor hvor det lå godt an til å fortsette det gode utviklingsarbeidet og sette kommunene i stand til å møte framtiden, men så gikk denne regjeringen dessverre i gang med reverseringer og omkamper, i stedet for utvikling og omstilling. Samtidig hører jeg nå at flere og flere politikere, også fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, innerst inne ser at dette ikke var det smarteste å bruke tid og penger på, og at man framover kan ha et håp om at vi i større grad kan ha et stortingsflertall på tvers av partigrensene som først og fremst er opptatt av å løse morgendagens utfordringer, ikke av å dra Norge bakover.

Vi har fra Høyres side fremmet en rekke forslag. Ofte er det slik at opposisjonens forslag blir lest av posisjonen som om det er kritikk av regjeringens politikk. Det det egentlig handler om, er at dette er vår konstruktive måte å peke på noen løsninger på, hvor vi ikke prøver å tvinge regjeringen til å gjøre noe over natten, men først og fremst utrede en alternativ måte å løse oppgavene på, som kanskje setter kommunene eller andre vi ønsker å jobbe på vegne av, bedre i stand til å løse de utfordringene de har foran seg.

Jeg håper at kanskje særlig Arbeiderpartiet vil ombestemme seg når det gjelder noen av forslagene, og stemme for, men tiden vil vise det.

Presidenten [13:37:57]: Representanten Birgit Oliene Kjerstad har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [13:38:15]: Eg vil takke komiteen og alle som har bidrege, for ein god debatt.

Det er klart vi har utfordringar framover. Eg høyrer til i ein kommune som vart tvangssamanslått og oppdelt att, og det er eg veldig fornøgd med. Det har vore gjort mykje omstillingsarbeid i kommunen min etter at den vart oppdelt att. Eg er ikkje sikker på om det hadde blitt betre om vi hadde fortsett i den store kommunen. Tvert imot er det tettare samhandling mellom befolkninga og kommuneleiinga når ein har ein meir handterleg struktur.

Det som er viktig å få sagt no, er korleis vi stiller oss til dei såkalla lause forslaga. SV stiller seg positiv til begge to, både forslag nr. 60, frå Senterpartiet og Framstegspartiet, og forslag nr. 61, frå Miljøpartiet Dei Grøne.

Per-Willy Amundsen (FrP) [13:39:15]: I likhet med andre vil jeg også takke for debatten, som for øvrig er relativt oppklarende. Det ser ut som partiene som utgjør det parlamentariske grunnlaget for dagens regjering, har en grad av erkjennelse for situasjonen ute i Kommune-Norge, som har fått lov til å utvikle seg de siste fire årene, og som nå er relativt dramatisk.

Mange kommuner – se bare i mitt eget hjemfylke, Troms – står i fare for å havne på ROBEK-listen. Det er ikke nødvendigvis de minste kommunene, det er også de store kommunene, som Tromsø og Harstad. Listen over kommuner som sliter, er lang. Mye av det kan selvfølgelig også skyldes at man selv i liten grad har tatt ansvar, men det blir noe hult når Senterpartiet gang på gang er oppe her og snakker om kommunesammenslåinger fra 2016. Det illustrerer kanskje litt av problemet med Senterpartiets statsråder, som har vært så opptatt av å reversere på alle områder – langt mer enn å ha oppmerksomheten rettet mot den økonomiske situasjonen ute i Kommune-Norge.

Hadde man lagt øret mer til bakken og sett den utviklingen som skjedde, hadde man kanskje fanget det opp tidligere, og man hadde kunnet komme med løsninger – ikke hurtigløsningene som lanseres i vår, men heller sett behovet for mer grunnleggende reformer. Det er helt åpenbart nødvendig. Det må skje reformer i kommunesektoren, fortrinnsvis ikke med tvang, men vi må modernisere kommunesektoren gjennom gode prosesser som involverer innbyggerne og de folkevalgte. Det er bare et faktum. Bare å fraskrive seg alt ansvar for å utstyre Kommune-Norge med verktøyene for dette århundret, sånn som Senterpartiet gjør, er veldig spesielt.

Jeg hadde nesten forventet at når man tar avstand fra ting som skjedde for snart ti år siden, kunne man like så godt tatt avstand fra ting som skjedde i 1962, altså Schei-komiteens store reform den gangen, som var en helt nødvendig omlegging av kommunestrukturen. Vi

er der igjen. Det må skje endringer. Ja, det handler om mindre detaljstyring. Ja, det handler om mindre byråkrati, men vi må ha en ny tilpasning av kommunestrukturen for fremtiden. Jeg tror ikke at løsningen er tvang – det skaper bare motkrefter – men man må i hvert fall være åpen og erkjenne at vi ikke kan fortsette sånn som i dag, som jeg opplever at Senterpartiet gjør.

Tobias Drevland Lund (R) [13:42:27]: Debatten går mot slutten, og jeg føler det er en tverrpolitisk erkjennelse i denne salen av at situasjonen er vanskelig. Spørsmålet er bare hva som er svaret på den økonomiske situasjonen kommunene befinner seg i. Der føler jeg at det spriker ganske mye, i hvert fall med hensyn til Fremskrittspartiet og Høyre. De er veldig høye og mørke oppe på denne talerstolen, men ser man på budsjettene deres, og ser man på hva de faktisk bevilger av penger – «follow the money» – er det jo ikke en krone mer til fylkeskommunene eller kommunene. I stort kommer kommunene til å få det dårligere, er jeg redd, hvis vi får et høyresideflertall på Stortinget etter valget. Derfor er i hvert fall Rødts holdning til dette at vi skal bli så store og sterke at vi ikke er til å komme utenom, og vi skal kjempe for levende kommuner i hele landet og en sterkere kommuneøkonomi, for det trengs i møte med de utfordringene kommunene står overfor. Penger løser ikke alt, men det er en stor del av problemet at kommunene nå er underfinansiert – såpass underfinansiert mange steder at de er administratorer av en kutt-, nedskjærings- og sentraliseringspolitikk. Slik kan vi ikke ha det, uavhengig av om det er snakk om by eller bygd.

Til slutt vil jeg komme med en liten stemmeforklaring fra Rødts side, og det er at vi kommer til å støtte de løse forslagene som er framsatt. Ellers vil jeg takke for debatten.

Statsråd Kjersti Stenseng [13:44:04]: Jeg vil også takke for en lang og fin debatt med mange ulike temaer som handler om kommunesektoren. Grunnen til at jeg tar ordet nå, er det som er diskutert rundt kommunesammenslåing og eventuelle kommunereformer, for det blir sagt mye om det, ikke minst om Arbeiderpartiets politikk og holdning til det, som jeg ikke helt kjenner igjen. Det er også noen påstander rundt økning i byråkrati i sammenslåtte kommuner jeg mener er feil.

Arbeiderpartiets linje i kommunesammenslåinger og synet på det har egentlig stått fast i veldig mange år. Arbeiderpartiet er positivt til at kommuner kan slås i hop, og at det kan være et riktig virkemiddel for å tiltrekke seg mer fagkompetanse og ansatte og å få sterkere fagmiljø, men Arbeiderpartiet har også understreket at frivillighetslinjen ligger fast. Jeg tror på de prosessene der det lokale selvstyret bestemmer, der innbyggere blir

involvert, og der man får gode prosesser rundt sammenlåing av to eller flere kommuner.

Senest i Nationen i dag og i denne salen har det blitt hevdet at det blir flere byråkrater etter kommunesammenslåinger, men det stemmer altså ikke. Det er riktig at det har blitt flere administrativt ansatte i norske kommuner etter 2020, men hvis man ser på forskjellene i utviklingen mellom sammenslåtte kommuner og ikke-sammenslåtte kommuner, ser man en interessant utvikling: De sammenslåtte kommunene har økt antall ansatte med 4,7 pst. fra 2020 til 2023, og antall administrativt ansatte har økt med 0,1 pst. i samme periode. Hvis man ser på de ikke-sammenslåtte kommunene, økte antall ansatte med 5,5 pst. og antall administrativt ansatte med 5,4 pst. i samme periode. Det er altså ikke slik at det at kommuner slås i hop, fører til mer byråkrati, men det kan føre til flere ansatte som jobber for å gi innbyggerne gode tjenester. I min kommune er det i hvert fall ikke slik at det er rådhuset vi besøker oftest, men det er hjemmetjenesten, det er skolen, det er barnehagen og de gode tjenestene til innbyggerne.

Jeg synes vi skal ha et litt nyansert bilde av det. Departementet er opptatt av å legge til rette for både midler til utredninger og innbyggermedvirkning til dem som ønsker seg gode prosesser, basert på lokaldemokrati og frivillighet.

Presidenten [13:46:40]: Representanten Per-Willy Amundsen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per-Willy Amundsen (FrP) [13:46:50]: Det var egentlig ikke min ambisjon å bruke den korte merkna-den i denne debatten, men sånn ble det allikevel, og det er rett og slett fordi jeg må korrigere det som er feilut-sagn fra representanten Tobias Drevland Lund med hensyn til Fremskrittspartiets økonomiske opplegg for kommunene. Allerede i revidert budsjett prioriterer vi milliardbeløp til kommunene. Det er en del av vår prioritering i vårt alternativ til revidert nasjonalbudsjett, og det er også helt naturlig at man følger det opp dersom det blir regjeringsskifte etter valget. Det må man da eventuelt komme tilbake til. Fremskrittspartiet avviser ikke det, men det må skje i kombinasjon med andre virkemidler.

Liv Kari Eskeland (H) [13:47:48]: Her i debatten har ein framheva den krevjande situasjonen fylkeskommunane no står i med omsyn til kollektivløyisingane på kysten, og spesielt dei aukande kostnadene til ferjer og hurtigbåtar, som er eit stort hovudbry for fylkeskommunane.

Då synest eg det er veldig bra at det no etter kvart viser seg å verta eit godt og breitt fleirtal bak dette forslag-

et Senterpartiet og Framstegspartiet har framsett, som Høgre på alle moglege måtar stiller seg bak, nemleg det at me kan vidareføra den særskilte rentekompensasjonsordninga for ferjeavløysingsprosjekt. Det er ein konstruksjon Høgre var med og jobba fram i førre periode, og som me vidarefører etter 2027, som er den avgrensinga me i si tid sette.

Dette vert ei lita handsrekking til Kyst-Noreg, og noko eg håpar vil føra til at me får fleire ferjefrie sam-band opp og ned langs kysten vår.

Sverre Myrli (A) [13:49:14]: La meg aller først si til Linnestad at jeg nevnte digitalisering i mitt første innlegg. Det sto i alle fall i manuset mitt, i den grad mine skriblerier kan kalles et manus, men jeg er ganske sikker på at jeg nevnte det.

Jeg synes debatten i dag har fått fram hvor viktige landets kommuner og fylkeskommuner er, og hvor viktige de er i tjenestetilbudet til innbyggerne våre. Vi har også ganske godt fått fram de utfordringene kommunesektoren står overfor med å få tak i riktig og nok kompetanse, få tak i folk. Vi har vært inne på de økonomiske utfordringene, og vi har vært inne på den detaljerte styringen av kommunene, altså det statlige styringstrykket, som vi må få gjort noe med.

Ja, det er en utfordrende økonomisk situasjon for mange kommuner – veldig mange kommuner. Amundsen har helt rett, det er bare å erkjenne det. Vi må finne løsninger og få kommunene ut av den situasjonen. La meg også si at det ikke er første gang vi har mange kommuner som har store utfordringer. Nå er det 23 kommuner på ROBEK-lista. I 2004 var det 118 kommuner på ROBEK. Da het kommunalministeren Erna Solberg, uten at det er det viktigste poenget her, men det har vært vanskelige situasjoner før også. La oss håpe vi finner løsninger og får kommunene ut av ROBEK – de som nå er der eller etter hvert måtte havne der. Ja, det trengs mer penger til kommunesektoren.

Vi må også forenkle og digitalisere, og vi må få ned renten. Det er ikke til å legge skjul på at veldig mange kommuner tok opp veldig mye lån i en tid med veldig lav rente. Bare en nedgang i rentenivået på et halvt prosentpoeng vil gi anslagsvis 1,8 mrd. kr i lavere rentekostnader årlig for kommunene. Det er store beløp, så det er viktig at vi på dette huset fører en politikk som bidrar til å få renten ned.

Jeg vil også takke for en god debatt, og jeg håper vi kan finne felles løsninger på mange av de utfordringene kommunesektoren står overfor.

Presidenten [13:52:10]: Representanten Heidi Greni har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Heidi Greni (Sp) [13:52:28]: Nå har både statsråden og hovedtalsmannen for Arbeiderpartiet vært på talerstolen gjentatte ganger, og vi får fortsatt ingen forklaring på hvorfor de stemmer imot forslaget om at vi ikke skal ha tvangssammenslåing av kommuner. Da legger jeg til grunn at Arbeiderpartiet har snudd, at de nå er i samme båt som Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, og at de åpner for tvangssammenslåing av kommuner. Det er veldig, veldig skuffende at respekten for lokaldemokratiet ikke rekker lenger.

Jeg må også si at i lys av det veldig gode, tydelige svaret statsråden hadde om lokaldemokrati i replikkordskiftet med meg, om respekt for lokalstyret og om kommunen som arealmyndighet, er det veldig overraskende at Arbeiderpartiet ikke støtter forslag nr. 3, om et sterkere kommunalt selvstyre som en grunnleggende verdi i arealsaker.

Til slutt vil jeg få lov til å takke for en god debatt.

Sverre Myrli (A) [13:53:36]: Dette er egentlig en helt unødvendig runde. Forklaringen på det Greni nevner, er så enkel som at det er helt unødvendig for Arbeiderpartiet å stemme for det forslaget fordi det står i kommuneproposisjonen. Det er eksakt formuleringen i kommuneproposisjonen, som også statsråden viste til. Arbeiderpartiet og regjeringen er positive til kommunesammenslåinger der kommunene selv tar initiativ. Jeg går ut fra at det ikke er veldig oppsiktsvekkende. Er vi ikke alle sammen opptatt av det lokale selvstyret? Hvis kommunene selv vil slå seg sammen og mener det er en god løsning, er vi selvsagt positive til det.

Det står også i proposisjonen at det skal baseres på frivillighet, og derfor er det helt unødvendig for Arbeiderpartiet å stemme for det forslaget.

Nå er ikke Senterpartiet i regjering, men det er ikke så lenge siden de var i regjering. Jeg tror Greni vet veldig godt at det er helt unødvendig for et regjeringsparti å stemme for et forslag som i realiteten er akkurat det samme som står i proposisjonen, dokumentet regjeringen har lagt fram. Det er begrunnelsen for hvorfor Arbeiderpartiet ikke stemmer for det forslaget. Det er helt unødvendig. Vi har ikke endret oppfatning.

Presidenten [13:54:49]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Stortinget tar da pause frem til votering kl. 15.

Stortinget tok pause i forhandlingene kl. 13.55.

Stortinget tok opp att forhandlingane kl. 15.

President: Nils T. Bjørke

Votering

Presidenten [15:00:37]: Stortinget går då til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 17. juni 2025

Stortingets vedtak til lov om mineralvirksomhet og forvaltning av mineralressurser (mineralloven) (Lovvedtak 130 (2024–2025), jf. Innst. 521 L (2024–2025) og Prop. 71 L (2024–2025))

Presidenten: Sak nr. 1 er andre gongs behandling av lovsak og gjeld lovvedtak 130.

Under debatten har Tobias Hangaard Linge sett fram sju forslag til lovmerknader på vegner av Arbeiderpartiet, Høyre, Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne.

Forslag nr. 1 lyder:

«Lovvedtaket bifalles ikke.

Anmerkning:

Under kapittel 4 antas følgende bestemmelse å skulle endres slik:

§ 4-3 annet ledd bokstav d skal lyde:

Det ikke er særlige forhold ved det omsøkte undersøkelsesområdet som tilsier at undersøkelsestillatelse ikke bør gis, herunder at det før lovens ikrafttredelse er inngått avtale med grunneier om fremtidig utvinning i området som er rimelig reserve for eksisterende drift, og»

Forslag nr. 2 lyder:

«Lovvedtaket bifalles ikke.

Anmerkning:

Under kapittel 4 antas følgende bestemmelse å skulle endres slik:

§ 4-4 annet ledd strykes slik at § 4-4 skal lyde:

Undersøkelsestillatelse etter § 4-3 gir rett til nødvendig tilgang til og bruk av grunnen for å foreta undersøkelsen. Fysiske inngrep i overflaten av eiendommen krever samtykke fra grunneieren.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Lovvedtaket bifalles ikke.

Anmerkning:

Under kapittel 4 antas følgende bestemmelse å skulle endres slik:

§ 4-6 tredje ledd skal lyde:

I områder der tiltakshaver har tillatelse til prøveuttak etter § 4-13, gjelder ikke krav om undersøkelsesplan.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Lovvedtaket bifalles ikke.

Anmerkning:

Under kapittel 4 antas følgende bestemmelse å skulle endres slik:

Ny § 4-10 tredje ledd skal lyde:

Før utløpet av karanteneperioden kan direktoratet beslutte at området skal lyses ut særskilt. Direktoratet skal fastsette en frist for å søke om undersøkelsestillatelse. Vilåårene for tildeling av undersøkelsestillatelse etter § 4-3 andre og tredje ledd gjelder tilsvarende. Direktoratet kan fastsette saklige og objektive kriterier som skal benyttes ved valg mellom flere søkere til det utlyste området.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Lovvedtaket bifalles ikke.

Anmerkning:

Under kapittel 12 antas følgende bestemmelse å skulle endres slik:

Nytt strekpunkt under § 12-2 bokstav b, slik at § 12-2 bokstav b første strekpunkt skal lyde:

Undersøkelsesrett til statens mineraler med best prioritet regnes som undersøkelsestillatelse etter lovens § 4-3, med varighet på tre år fra lovens ikrafttredelse. Undersøkelser på industrimineraler og lette metaller i samme område krever likevel samtykke fra grunneier de tre første årene etter lovens ikrafttredelse. Krav til undersøkelsesplan i § 4-6 og rapportering etter § 7-2 gjelder fra første søknad om forlengelse etter § 4-8.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Lovvedtaket bifalles ikke.

Anmerkning:

Under kapittel 12 antas følgende bestemmelse å skulle endres slik:

§ 12-2 k skal lyde:

Direktoratet kan i særlige tilfeller fastsette forlenget frist i denne bestemmelsen bokstav b og f.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Lovvedtaket bifalles ikke.

Anmerkning:

Under kapittel 12 antas følgende bestemmelse å skulle endres slik:

§ 12-3 skal lyde:

Når loven trer i kraft gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov av 28. november 2003 nr. 98 om konsekasjon ved erverv av fast eiendom mv. skal § 2 andre ledd punkt 3 og 4 lyde:

3. som har sitt grunnlag i ekspropriasjonstillatelse etter lov om mineralvirksomhet og forvaltning av mineralressurser (mineralloven) § 9-1 første ledd bokstav d og e.

4. som er nødvendig for drift på mineralisk forekomst når erververen sender søknad om driftskonsesjon etter lov om mineralvirksomhet og forvaltning av mineralressurser (mineralloven) §§ 6-2 og 6-3 og driftskonsesjon innvilges.»

V o t e r i n g :

Forslaga frå Arbeidarpartiet, Høgre, Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne vart samrøystes vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.01.12)

Presidenten: Merknadene til lovvedtak 130 er dermed vedtekne. Lovvedtaket, med dei vedtekne merknadene, vil verta sett opp til tredje gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Votering i sakene nr. 2–4, debatterte 17. juni 2025

Presidenten: Sakene nr. 2–4 er andre gongs behandling av lovsaker og gjeld lovvedtaka 132 til og med 134.

Det ligg ikkje føre nokon forslag til merknad. Stortingets lovvedtak er dermed godtekne ved andre gongs behandling og vert å senda Kongen i samsvar med Grunnlova.

Votering i sak nr. 5, debattert 17. juni 2025

Innstilling fra finanskomiteen om Endringar i skatte- og avgiftslovgivinga (Innst. 516 L (2024–2025), jf. Prop. 145 LS (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det sett fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Sveinung Rotevatn på vegner av Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne
- forslag nr. 2, frå Marie Sneve Martinussen på vegner av Raudt

Det vert votert over forslag nr. 2, frå Raudt. Forslaget lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt gjøres følgende endring:

§ 4-10 annet, sjetste og syvende ledd skal lyde:

(2) Verdien av primærbolig settes til 25 prosent av en beregnet omsetningsverdi. Hvis skattyter krever det, skal verdien settes ned til 25 prosent av eiendommens dokumenterte omsetningsverdi. Prosentandelen skal likevel være 100 for den delen av den beregnede eller dokumenterte omsetningsverdien som overstiger 10 000 000 kroner.

(6) Verdien av fritidsbolig skal settes ned etter krav fra skattyter dersom den overstiger 100 prosent av eiendommens dokumenterte omsetningsverdi.

(7) Verdien av næringseiendom settes til 100 prosent av eiendommens beregnede utleieverdi. Verdsetting etter første punktum kan foretas ved bruk av differensierte kvadratmetersatser. Hvis skattyter krever det, skal verdien settes ned til 100

prosent av eiendommens dokumenterte omsetningsverdi.

§ 4-12 første til tredje og femte til sjette ledd skal lyde:

(1) Børsnotert aksje verdsettes i alminnelighet til 100 prosent av kursverdien 1. januar i skattefastsettingsåret.

(2) Ikke-børsnotert aksje verdsettes til 100 prosent av aksjens forholdsmessige andel av aksjeselskapets eller allmennaksjeselskapets samlede skattemessige formuesverdi 1. januar året før skattefastsettingsåret fordelt etter pålydende.

(3) Ikke-børsnotert aksje i utenlandsk selskap verdsettes til 100 prosent av aksjens antatte salgsverdi 1. januar i skattefastsettingsåret. Aksjen skal verdsettes etter annet ledd når skattyteren krever dette og kan sannsynliggjøre selskapets skattemessige formuesverdi.

(5) Egenkapitalbevis i sparebank, gjensidig forsikringsselskap, kreditt- og hypotekforening og selveiende finansieringsforetak verdsettes til 100 prosent av kursverdien 1. januar i skattefastsettingsåret. Er kursen ikke notert eller kjent, settes verdien til den antatte salgsverdi.

(6) Andel i verdipapirfond verdsettes til andelsverdien 1. januar i skattefastsettingsåret. Aksjeandel i verdipapirfond, jf. skatteloven § 10-20, verdsettes til 100 prosent av aksjeandelens verdi.

§ 4-12 syvende ledd oppheves.

§ 4-17 annet og tredje ledd skal lyde:

(2) *Driftsmidler* verdsettes til 100 prosent av skattemessig formuesverdi.

(3) Akvakulturtillatelser verdsettes til 100 prosent av omsetningsverdien

§ 4-19 oppheves.

§ 4-40 skal lyde:

For deltaker i selskap med deltakerfastsetting som omfattes av § 10-40, settes verdien av deltakerens selskapsandel ved formuesfastsettingen til en andel av selskapets nettoformue beregnet som om selskapet var *skattyter*. Verdien av deltakerens selskapsandel settes til 100 prosent av andelen av nettoformuen beregnet etter denne paragraf.

II

Endringene under I trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2025.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Raudt vart med 98 mot 5 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.04)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 1, frå Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne. Forslaget lyder:

«I

I lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift gjøres følgende endringer:

§ 6-17 skal lyde:

§ 6-17. *Reparasjon*

Omsetning knyttet til reparasjon av klær, sko, sports- og turutstyr, møbler og elektronikk er fritatt for merverdiavgift.

§ 6-18 skal lyde:

§ 6-18. *Brukthandel*

Omsetning av brukte sko, sports- og turutstyr, møbler og elektronikk er fritatt for merverdiavgift.

§ 6-19 skal lyde:

§ 6-19. *Solcelleanlegg*

Omsetning av solcelleanlegg til bruk i boligsam-eier, boliger og fritidsboliger er fritatt for merverdiavgift.

Overskriften «II Uttak» flyttes til etter § 6-19. Nåværende §§ 6-17 til 6-19 blir §§ 6-20 til 6-22.

II

Endringene under I trer i kraft 1. juli 2025.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne vart med 96 mot 7 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.19)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak til

I o v e r :

A.

L o v

om endringar i skatteloven

I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt vert det gjort følgjande endringar:

§ 5-43 fyrste ledd bokstav j vert oppheva.

§ 19-6 fyrste ledd bokstav i andre punktum skal lyde:

Fradragnet tilkommer den som innehar tillatelse som nevnt i første punktum for det inntektsår *fradragnet* kan kreves.

II

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt vert det gjort følgjande endringar:

§ 5-42 bokstav a skal lyde:

- a. stønad, omsorgspenger og annen utbetaling fra omsorgs- og trygdeinnretning, herunder arbeidsavklaringspenger etter folketrygdloven kapittel 11, uføretrygd etter folketrygdloven kapittel 12, ungdomsprogramytelse, uføreytelser fra andre ordninger, overgangsstønad etter folketrygdloven § 15-5 og kapittel 17 A og omstillingsstønad etter folketrygdloven kapittel 17.

§ 6-32 første ledd bokstav a andre punktum skal lyde:

Tilsvarende gjelder for minstefradrag i arbeidsavklaringspenger, ungdomsprogramytelse, uføretrygd etter folketrygdloven kapittel 12 og uføreytelser fra andre ordninger samt minstefradrag i overgangsstønad etter folketrygdloven § 15-5, omstillingsstønad etter folketrygdloven kapittel 17, kvalifiseringsstønad etter sosialtjenesteloven og introduksjonsstønad etter integreringsloven kapittel 5.

§ 8-1 tredje ledd siste punktum skal lyde:

Overstiger fradragsberettigede kostnader til planering 10 000 kroner, skal fradraget fordeles etter § 14-84.

§ 8-3 andre ledd første punktum skal lyde:

Avsetningsbeløpet kan for det enkelte år sammen med andre fradragsberettigede fondsavsetninger utgjøre høyst 80 prosent av det beløp inntekten av reindrift eventuelt ved gjennomsnittsfastsetting etter § 14-83 fastsettes til.

§ 8-3 femte ledd første punktum skal lyde:

Beløp som det er gitt fradrag for etter bestemmelsene foran, skal legges til skattyterens inntekt – eventuelt ved gjennomsnittsfastsetting etter § 14-83 – for det året eller de årene midlene på bankkontoen heves.

§ 12-2 første ledd bokstav c skal lyde:

- c. arbeidsavklaringspenger etter folketrygdloven kapittel 11, ungdomsprogramytelse og overgangsstønad etter folketrygdloven § 15-5 og kapittel 17 A.

§ 14-82 skal lyde:

§ 14-82 *Utjevning av jordbruksinntekt i enkeltpersonforetak*

(1) Årets overskudd fra jord- og hagebruksvirksomhet som ikke er inntektsført direkte i inntektsåret, føres på jordbrukskonto. Inntekt fra jord- og hagebruksvirksomhet etter denne paragraf skal forstås tilsvarende som inntekt som kan danne grunnlag for jordbruksfradrag, jf. § 8-1 femte ledd. Årets underskudd fra jord- og hagebruksvirksomhet føres på jordbrukskonto. Positiv saldo inntektsføres med minst 85 prosent. Negativ saldo fradragsføres med inntil 85 prosent. Negativ saldo på jordbrukskon-

to kan føres mot årets overskudd fra jordbruksvirksomhet. Bestemmelsene om gevinst- og tapskonto, jf. § 14-45, gjelder tilsvarende så langt de passer for jordbrukskonto.

(2) Inntekter fra utnyttelse av jakt- og fiskerettigheter, uttak av jord, sand, stein, utleie av bygninger og driftsmidler, utføring av tjenester for andre med slike mv., jf. Finansdepartementets forskrift til skatteloven § 8-1-11 bokstav a nr. 3, 4 og 6, og bokstav b, omfattes ikke av jordbrukskonto.

(3) Føring på jordbrukskonto foretas før fradrag for gjeldsrenter.

(4) Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av denne paragraf.

Noverande §§ 14-82 og 14-83 vert §§ 14-83 og ny § 14-84.

III

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt vert det gjort følgjande endring:

§ 2-30 første ledd bokstav g nr. 2 vert oppheva. § 2-30 første ledd bokstav g noverande nr. 3 til 6 vert nr. 2 til 5.

IV

Endringane under I tek til å gjelde straks.

Endringane under II tek til å gjelde straks med verknad frå og med inntektsåret 2025.

Endringa under III tek til å gjelde straks med verknad frå 1. juli 2025.

B.

L o v

om endringar i skatteforvaltningsloven

I

I lov 27. mai 2016 nr. 14 om skatteforvaltning vert det gjort følgjande endring:

§ 7-10 første ledd bokstav h skal lyde:

- h. selskap i oppstarts- og vekstfasen om tildelte og innløste opsjoner til ansatte etter ordningen i skatteloven § 5-14 andre ledd

II

I lov 27. mai 2016 nr. 14 om skatteforvaltning vert det gjort følgjande endringar:

§ 15-1 nytt tredje ledd skal lyde:

(3) Skattemyndighetene skal varsle kommunen dersom den skattepliktige går til søksmål om vedtak som har betydning for utskrivingen av eiendomsskatt på kraftanlegg.

§ 15-2 tredje ledd andre punktum skal lyde:

Kommunestyret kan også få prøvd den skattepliktiges fastsetting av skattegrunnlaget for *kraftanlegg*, som har betydning for utskrivningen av eiendomsskatt.

§ 15-4 første ledd andre punktum skal lyde:

Søksmål som nevnt i § 15-2 tredje ledd må reises innen seks måneder etter at melding om fastsetting av skattegrunnlaget for kraftanlegg som har betydning for utskrivningen av eiendomsskatt, ble sendt kommunen.

Noverande § 15-4 første ledd andre punktum vert nytt tredje punktum.

III

Endringa under I tek til å gjelde straks.

Endringane under II tek til å gjelde straks med verknad frå og med skatteåret 2026.

C.

L o v

om endringar i eigedomsskattelova

I

I lov 6. juni 1975 nr. 29 om eigedomsskatt til kommunane vert det gjort følgjande endringar:

§ 8 A-2 skal lyde:

(1) Verdet av eigedomen skal setjast til det beløp ein må gå ut frå at eigedomen etter si innretning, brukseigenskap og lokalisering kan bli avhenda for under vanlege salstilhøve ved fritt sal. Skattegrunnlaget for bustader og fritidsbustader vert sett til verdet multiplisert med 0,7.

(2) Verdet av nærings eigedom skal setjast til teknisk verd når det ikkje er mogleg å fastsetje verdet etter regelen i første ledd første punktum.

(3) Verdet av vindkraftverk, kraftnett og anlegg omfatta av særskattereglane for petroleum skal setjast til teknisk verd, eller avkastningsverd når det gjev best uttrykk for verdet.

(4) Kommunestyret kan vedta at det skal gjerast frådrag i takstane for ein lokal reduksjonsfaktor, med likt prosentvis frådrag for alle typar eigedom. Frådraget vert vedtatt i samband med allmenn taksering og ligg fast i heile takstperioden. For bustader og fritidsbustader skal ein berre nytte lokal reduksjonsfaktor når denne er høgare enn frådraget i første ledd, og ikkje i tillegg til dette.

§ 8 C-1 tredje ledd skal lyde:

(3) Nyttar kommunen lokal reduksjonsfaktor, gjeld same regelen som i § 8 A-2 fjerde ledd.

II

Endringane under I tek til å gjelde straks med verknad frå og med skatteåret 2026.

D.

L o v

om endring i folketrygdloven

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd vert det gjort følgjande endring:

§ 23-3 andre ledd nr. 2 bokstav b skal lyde:

b. arbeidsavklaringspenger etter folketrygdloven kapittel 11, *ungdomsprogramytelse*, uføretrygd etter kapittel 12 og uføreytelser fra andre ordninger,

II

Endringa under I tek til å gjelde straks med verknad frå og med inntektsåret 2025.

E.

L o v

om endring i helseforetaksloven

I

I lov 15. juni 2001 nr. 93 om helseforetak m.m. vert det gjort følgjande endring:

§ 43 første ledd skal lyde:

Regnskapslovens bestemmelser gjelder for foretak. *Departementet kan i forskrift utfylle eller fravike bestemmelser i regnskapsloven om regnskapsføring av pensjonsforhold.*

II

Endringa under I tek til å gjelde straks.

Presidenten: Det vert votert over A II § 14-82.

Framstegspartiet har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 90 mot 13 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.03)

Presidenten: Det vert votert over resten av A og B, C, D og E.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lovene og lovene i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lovene og lovene i det heile vart samrøystes vedtekne.

Presidenten: Lovvedtaka vil verta sette opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 6, debattert 17. juni 2025

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om sak om Program for felles IKT-tjenester i departementsfellesskapet (Innst. 488 S (2024–2025))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Innst. 488 S (2024–2025) – Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om sak om Program for felles IKT-tjenester i departementsfellesskapet – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 7, debattert 17. juni 2025

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Kommuneproposisjonen 2026 (Innst. 532 S (2024–2025), jf. Prop. 142 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det sett fram 60 forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Mudassar Kapur på vegner av Høgre, Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt
- forslag nr. 2, frå Heidi Greni på vegner av Senterpartiet, Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt
- forslag nr. 3, frå Mudassar Kapur på vegner av Høgre, Senterpartiet og Framstegspartiet
- forslaga nr. 4 og 5, frå Mudassar Kapur på vegner av Høgre og Framstegspartiet
- forslag nr. 6, frå Heidi Greni på vegner av Senterpartiet, Framstegspartiet og Raudt
- forslaga nr. 7–13, frå Heidi Greni på vegner av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt
- forslaga nr. 14 og 15, frå Mudassar Kapur på vegner av Høgre og Raudt
- forslaga nr. 16–23, frå Per-Willy Amundsen på vegner av Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt

- forslaga nr. 24–26, frå Mudassar Kapur på vegner av Høgre
- forslaga nr. 27 og 28, frå Per-Willy Amundsen på vegner av Framstegspartiet og Raudt
- forslag nr. 29, frå Heidi Greni på vegner av Senterpartiet
- forslaga nr. 30–47, frå Birgit Oline Kjerstad på vegner av Sosialistisk Venstreparti og Raudt
- forslaga nr. 48–53, frå Per-Willy Amundsen på vegner av Framstegspartiet
- forslag nr. 54, frå Birgit Oline Kjerstad på vegner av Sosialistisk Venstreparti
- forslaga nr. 55–59, frå Tobias Drevland Lund på vegner av Raudt
- forslag nr. 60, frå Heidi Greni på vegner av Senterpartiet og Framstegspartiet

Det vert votert over forslaga nr. 55, 58 og 59, frå Raudt.

Forslag nr. 55 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2026 øke kommunesektorens inntekter med minst 10 mrd. kroner ut over regjeringens forslag i Kommuneproposisjonen 2026.»

Forslag nr. 58 lyder:

«Stortinget ber regjeringen se på muligheten til å gi gjeldsslette til flere kommuner på ROBEK-lista og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Forslag nr. 59 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede et maksimalt antall år en kommune skal kunne befinne seg på ROBEK-lista.»

V o t e r i n g :

Forslaga frå Raudt vart med 98 mot 5 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.22)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 56 og 57, frå Raudt.

Forslag nr. 56 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for at større deler av skatteinntektene skal tilbakeføres fra staten til kommunene og fylkeskommunene gjennom økning av den kommunale og fylkeskommunale andelen av inntektsskatten.»

Forslag nr. 57 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et spleiselag sammen med husholdningene og kommunene på vann- og avløpsområdet, særlig for kommunene i Oslofjordens nedbørsfelt, for å sikre nødvendig rensing samtidig som man holder de kommunale gebyrene for folk nede.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Raudt vart med 96 mot 7 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.39)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 54, frå Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2026 øke kommunesektorens ramme med 6 mrd. kroner ut over regjeringens forslag i kommuneproposisjonen for 2026, med anslagsvis 3,7 mrd. kroner til kommunene, 1,9 mrd. kroner til fylkene og 400 mill. kroner til ny ordning med inntektssikring til kommuner med store uforutsette kostnader til særlig ressurskrevende tjenester.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti vart med 95 mot 8 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.54)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 48–53, frå Framstegspartiet.

Forslag nr. 48 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å oppheve lov om eigedomsskatt til kommunane.»

Forslag nr. 49 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjeninnføre forsøk med statlig finansiert eldreomsorg for å øke kvaliteten på eldreomsorgen.»

Forslag nr. 50 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om innføring av utfordringsrett, slik at private aktører kan utfordre offentlig monopoldrift av tjenester, for å oppnå større mangfold og bedre kvalitet til riktig kostnad for skattebetalerne.»

Forslag nr. 51 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i fergeavløsningsordningen sørge for at de sambandene som får bruke 2017-nøkkelen som utgangspunkt, også skal få ta del i de andre forbedringene av ordningen fra 2017 til i dag.»

Forslag nr. 52 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre retningslinjer for fergeavløsningsordningen for fylkesveifergeer slik at 100 pst. av rentekostnadene kan inngå i prosjektene.»

Forslag nr. 53 lyder:

«Stortinget ber regjeringen avvikle alle krav til omlegging til fossilfri fylkeskommunal kollektivtransport.»

V o t e r i n g :

Forslaga frå Framstegspartiet vart med 90 mot 13 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.11)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 30, 38, 44 og 47, frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt.

Forslag nr. 30 lyder:

«Stortinget ber regjeringen likestille innsatssonen i Nord-Troms med innsatssonen i Finnmark i distriktstilskudd Nord-Norge i forslag til statsbudsjettet for 2026.»

Forslag nr. 38 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere ordningen i budsjett- og regnskapsforskriftens § 3-5 og § 3-6 med sikte på å avvikle ordningen med regnskapsmessige premieavvik i kommuneregnskapet, og i stedet innføre regler som samsvarer med regnskapsprinsippene i kommuneloven § 14-6 tredje ledd om at alle kjente driftsutgifter i året og all bruk av midler til årets drift skal framgå av årets driftsregnskap.»

Forslag nr. 44 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2026 foreslå en sikringsordning som statsforvalterne kan disponere til hjelp for kommuner som får store uforutsette endringer i behovet for ressurskrevende tjenester.»

Forslag nr. 47 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og innføre en ordning for hvordan tall for økt bruk av innleie i kommunene kan registreres på en enkel måte, og komme tilbake til Stortinget med en oversikt over utviklingen av kostnader fra innleie i forbindelse med statsbudsjettet for 2026 eller kommuneproposisjonen for 2027.»

V o t e r i n g :

Forslaga frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt vart med 90 mot 13 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.29)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 31–34, 36, 39–41, 45 og 46, frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt.

Forslag nr. 31 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2026 øke maksimal tillatt skattesats for eiendomsskatt fra dagens 4 promille.»

Forslag nr. 32 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå eigedomsskatteleva med sikte på å utforme loven med

en større sosial profil enn i dag, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Forslag nr. 33 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en oppgjørsordning slik at helsetjenester benyttet utenfor bostedskommunen i større grad kan belastes den kommunen tjenestemottaker betaler skatt til.»

Forslag nr. 34 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere endringer og komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan utgiftsutjevningen i inntektssystemet for kommunene i større grad kan vektlegge og kompensere for kommunenes ufrivillige kostnader til levekårsutfordringer.»

Forslag nr. 36 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere lovendringer som forlenger nedbetalingstiden på kommunale lån og senker kravene til minimumsavdrag.»

Forslag nr. 39 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en ordning med kompensasjon for det rentetapet som kommunene og fylkeskommunene lider på grunn av at de har balanseførte premieavvik vedrørende utgifter som de har betalt, men ikke har fått medregnet i de årlige inntektsrammene som Stortinget fastsetter.»

Forslag nr. 40 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede et alternativ til dagens ordning fra 2002 med amortisering av premieavviket som sørger for raskere dekning av pensjonsutgiftene i inntektssystemet slik at kommunenes likviditet bedres, og komme tilbake med et forslag til løsning i forbindelse med budsjettet for 2026.»

Forslag nr. 41 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan kostnadsdekningen gjennom inntektssystemet treffer kommunenes faktiske utgifter til pensjon, og sikre en rettferdig kostnadsdekning som står i forhold til de utgiftene den enkelte kommune har, og melde tilbake til Stortinget i forbindelse med Kommuneproposisjonen 2027.»

Forslag nr. 45 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2026 avvikle den øvre aldersgrensen for toppfinansiering av ressurskrevende tjenester.»

Forslag nr. 46 lyder:

«Stortinget ber regjeringen heve aldersgrensen til 70 år i toppfinansieringsordningen for særlig ressurskrevende tjenester.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varslet støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt vart med 88 mot 15 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.51)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 35, 37, 42 og 43, frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt.

Forslag nr. 35 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere endringer i inntektssystemet og komme tilbake til Stortinget med forslag som gir incentiver til kommunene for å ta større klima- og naturhensyn.»

Forslag nr. 37 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, for eksempel gjennom Husbanken eller Kommunalbanken, se på muligheten for å innføre en egen ordning med lave renter for kommuner med lån tilknyttet formålsbygg.»

Forslag nr. 42 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre kollektivtilbudet ved at de dokumenterte ekstra kostnadene for kollektivtrafikk som ikke er kompensert gjennom deflator og generell kostnadsdekning over inntektssystemet, dekkes i forbindelse med statsbudsjettet for 2026, slik at rutetilbudet kan opprettholdes og utvikles, ikke kuttes.»

Forslag nr. 43 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en mulig omlegging av finansieringen av ressurskrevende helse- og omsorgstjenester fra kommunalt til statlig nivå, slik at familier ikke blir nødt til å flytte til andre kommuner som kan tilby nødvendige og verdige tjenester.»

Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne har varslet støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt vart med 83 mot 20 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.11)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 29, frå Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2026 øke kommunesektorens frie inntekter med 2 mrd. kroner ut over regjeringens forslag i Kommuneproposisjonen 2026, slik at det blir en vekst i frie inntekter for kommunene og fylkeskommunene på 4 mrd. kroner.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Senterpartiet vart med 87 mot 16 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.27)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 27, frå Framstegspartiet og Raudt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at det i forbindelse med statsbudsjettet for 2026 foreslås etablert en finansieringsordning som avhjelper den økonomiske belastningen for de tidligere vertskommune- ne.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet og Raudt vart med 83 mot 20 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.44)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 28, frå Framstegspartiet og Raudt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at kiosker og drivstoffstasjoner får anledning til å inn- gå i Merkur-programmet på lik linje med aktører i dagligvarebransjen, slik Menon foreslår i rapporten utarbeidet for Kommunal- og moderniseringsde- partementet.»

Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet og Raudt vart med 78 mot 25 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.00)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 24 og 26, frå Høgre.

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ikke gjennomføre den siste innfasingen av inntektssystemet før det har blitt gjort en ordentlig gjennomgang av konsekvensene av inntektssystemet og hvordan det bedre skal innrettes mot de utfordringene Kommune- Norge faktisk opplever.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en endring av inntektssystemet der kommuner som ligger over 140 pst. av landsgjennomsnittet i inntekter per inn- bygger, innberegnet de samme inntektene som re- gjeringen har lagt til grunn for det utvidede inntektsbegrepet for distriktstilskudd Sør-Norge,

ikke skal kompenseres gjennom inntektsutjevnin- gen.»

Venstre og Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Høgre vart med 74 mot 29 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.17)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 25, frå Høgre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med kommunesektoren utrede et regionalpolitisk til- skudd til kommuner med store levekårsutfordrin- ger, herunder hvordan tilskuddet kan innrettes og innføres. Regjeringen bes legge fram forslag for Stor- tinget senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2026.»

Venstre har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Høgre vart med 74 mot 28 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.33)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 17, frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at ordning- en med gratis ferje fullfinansieres av staten, og kom- me tilbake til Stortinget i forslaget til statsbudsjett for 2026 med en ordning som ikke medfører ekstra- utgifter for operatørene av ferjetilbudet.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstre- parti og Raudt vart med 76 mot 27 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.49)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 18, frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå ordning- en med gratis ferje med sikte på å komme med tilpas- ninger og forbedringer som gjør at lokalbefolkning og næringsliv blir prioritert i ordningen.»

Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt vart med 74 mot 28 røyster ikkje vedteke. (Voteringsutskrift kl. 15.09.06)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 19, 22 og 23, frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt.

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en ordning for likviditetssikring for eksempel i tabell C i inntektssystemet for kommuner som får store uforutsette endringer i utgifter til ressurskrevende tjenester, og komme tilbake med forslag til en ordning i forbindelse med statsbudsjettet for 2026 eller senest revidert nasjonalbudsjett for 2026.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å opprette en rentekompensasjonsordning for vann- og avløpsinvesteringer i kommunene i forbindelse med statsbudsjettet for 2026.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en modell for en støtteordning for investeringer i nitrogenrensing av avløpsvann i områder som blir pålagt nye renskrav.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt vart med 75 mot 28 røyster ikkje vedtekne. (Voteringsutskrift kl. 15.09.23)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 16, frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2026 komme med et anslag på proveny av og gjøre en vurdering om å fjerne aldersgrensen på 67 år for toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt vart med 73 mot 30 røyster ikkje vedteke. (Voteringsutskrift kl. 15.09.41)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 20 og 21, frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt.

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen se på ytterligere styrking av kompensasjonen til kommunene for barnevernsreformen, for eksempel gjennom en økning i rammetilskuddet, og komme tilbake til Stortinget senest i statsbudsjettet for 2026.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å forlenge overgangsordningen med lavere kommunal egenandel for plasseringer i spesialiserte fosterhjem og beredskapshjem og komme tilbake til Stortinget i statsbudsjettet for 2026.»

Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt vart med 70 mot 33 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.00)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 14 og 15, frå Høgre og Raudt.

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med kommunesektoren utrede tilskudd og ordninger som kan endres eller innføres for å løse levekårsutfordringene i kommunene på en bedre måte. Regjeringen bes legge fram forslag for Stortinget senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2026.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en modell for hovedstadstilskudd, herunder hvordan det kan innføres og innrettes. Regjeringen bes legge fram forslag om dette for Stortinget senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2026.»

Venstre, Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Høgre og Raudt vart med 67 mot 36 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.19)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 7 og 9, frå Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at eventuelle endringer i inntektssystemet for kommunene og fylkeskommunene ikke skal redusere inntektsutjevningen mellom de skattesterke og skattesvake kommunene.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Kommunesammenslåinger skal ikke gjennomføres med tvang.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt vart med 72 mot 31 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.37)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 12 og 13, frå Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt.

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå forskrift om kommunal betaling for utskrivingsklare pasienter og foreslå endringer i forbindelse med statsbudsjettet for 2027 som sørger for at kommuner som mangler personell og forsvarlig fagtilbud, særlig innen psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert behandling, ikke blir pålagt større oppgaver enn de kan greie å løse innenfor sine økonomiske rammer.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå forskrift om kommunal betaling for utskrivingsklare pasienter og komme tilbake til Stortinget med forslag til endringer i forbindelse med statsbudsjettet for 2027, slik at kommuner som mangler tilbud, sikres økonomisk handlingsrom og tid til å etablere et forsvarlig tjenestetilbud for pasienter i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert behandling (etablere bolig, rekruttere ansatte og bygge kompetanse), før pasientene overføres til kommunehelsetjenesten.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt vart med 69 mot 34 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.55)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 8, 10 og 11, frå Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2026 øke midlene for kompensasjon for økte kostnader i anbud som følge av krav til utslippsfrie ferjer, i tabell C i ramma til fylkeskommunene.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen evaluere tilskuddsordningen for opplæring i samisk i grunnskole og videregående skole i samarbeid med de samiske

språkutviklingskommunene, med tanke på forenklinger og forbedringer som gir en mer realistisk dekning av faktiske kostnader til tjenestene og innsatsen for å ta vare på og utvikle de samiske språkene.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å ta inn og behandle viktige tema som berører rammefinansiering av kommunene som ligger under Energidepartementet, i et eget kapittel i kommuneproposisjonen for 2027.»

Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt vart med 66 mot 37 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.14)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 6, frå Senterpartiet, Framstegspartiet og Raudt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2026 fremme forslag om å innlemme hurtigbåter til øysamfunn uten fastlandsforbindelse i ordningen med gratis ferje.»

Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Senterpartiet, Framstegspartiet og Raudt vart med 61 mot 42 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.32)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 5, frå Høgre og Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om å fjerne andre ledd i inndelingslova § 10 Innbyggjarhøyrying, som gir departementet en hjemmel til å gjennomføre innbyggerhøyrying og en hjemmel til å kunne gi forskrift om gjennomføyringen av den enkelte innbyggerhøyrying.»

Venstre har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Høgre og Framstegspartiet vart med 63 mot 40 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.49)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 4, frå Høgre og Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa utrede en eller flere faktorer som bedre ivaretar vekstkommuners spesielle situasjon. Regjeringa bes legge fram forslag om dette for Stortinget senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2026.»

Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Høgre og Framstegspartiet vart med 61 mot 42 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.06)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 3, frå Høgre, Senterpartiet og Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa vektlegge sterkere det kommunale selvstyret som en grunnleggende verdi i plan-, areal- og byggesaker enn dagens praksis.»

Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Høgre, Senterpartiet og Framstegspartiet vart vedteke med 54 mot 49 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.25)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 2, frå Senterpartiet, Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa i forslag til statsbudsjett for 2026 øke midlene til kompensasjon for sikring mot skred og ras, i tabell C for fylkene.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Senterpartiet, Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt vart med 58 mot 45 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.45)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 1, frå Høgre, Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa i forslaget til statsbudsjett for 2026 vurdere å forbedre toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester i kommunene.»

Venstre, Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Høgre, Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt vart vedteke med 56 mot 46 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.08)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 60, frå Senterpartiet og Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa vidareføre den særskilde rentekompensasjonsordninga for fergeavløsningsprosjektet som Stortinget har vedtatt, der fylkeskommunen får kompensert for inntil 50 prosent av dei faktiske årlige rentekostnadene dei fem første åra etter at veiprosjektet er ferdig, også for prosjekt som vert ferdigstilte etter 2027.»

Høgre, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Senterpartiet og Framstegspartiet vart vedteke med 63 mot 40 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.31)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

I

Stortinget gir Kommunal- og distriktsdepartementet fullmakt til å fordele etter skjønn 1 030 mill. kroner for 2026. Beløpet foreslås bevilget over kapittel 571 Rammetilskudd til kommuner.

II

Stortinget ber regjeringa følge opp anbefalingene fra Riksrevisjonens rapport om tilskudd til ressurskrevende helse- og omsorgstjenester i kommunene, slik at tilskuddsordningen utformes enklere og mindre administrativt krevende for kommunene, og slik at en unngår forskjellsbehandling og ineffektiv ressursbruk. Regjeringa bes komme tilbake til Stortinget i kommuneproposisjonen for 2027.

III

Stortinget ber regjeringa sikre at ferjeavløsningsordningen blir videreført som en del av finansieringen for å erstatte ferjesamband med fast forbindelse.

Presidenten: Det vert votert over III.

Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Sak nr. 8 [15:14:06]

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 93 mot 6
røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.49)

Presidenten: Det vert votert over I og II.

Referat

Presidenten [15:14:07]: Det ligg ikkje føre noko referat. Dermed er dagens kart behandla ferdig. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Møtet slutt kl. 15.15.
